

Publicatieblad

van de Europese Gemeenschappen

ISSN 0378-7079

C 251

41e jaargang

10 augustus 1998

Uitgave
in de Nederlandse taal

Mededelingen en bekendmakingen

<u>Nummer</u>	<u>Inhoud</u>	<u>Bladzijde</u>
	I <i>Mededelingen</i>	
	
	II <i>Vorbereidende besluiten</i>	
	Comité van de Regio's	
	Zitting van mei 1998	
98/C 251/01	Advies van het Comité van de Regio's over: — de „Mededeling van de Commissie betreffende de evaluatie van het IDA-programma en een tweede fase van het IDA-programma”, — het „Voorstel voor een beschikking van het Europees Parlement en de Raad betreffende een reeks richtsnoeren, met inbegrip van de vaststelling van projecten van gemeenschappelijk belang, voor transeuropese netten voor elektronische gegevensuitwisseling tussen overheidsdiensten (IDA)”, en — het „Voorstel voor een besluit van de Raad tot vaststelling van een reeks acties en maatregelen ter verzekering van de interoperabiliteit van en de toegang tot transeuropese netten voor elektronische gegevensuitwisseling tussen overheidsdiensten (IDA)”	1
98/C 251/02	Advies van het Comité van de Regio's over de „Mededeling van de Commissie aan de Raad en het Europees Parlement over een gemeenschapsstrategie en randvoorwaarden voor het gebruik van telematica in het Europese wegverkeer en eerste voorstellen voor maatregelen”	3
98/C 251/03	Resolutie van het Comité van de Regio's over het „Europees handvest van de regio's en gemeenten t.b.v. een vooruitstrevend en duurzaam vervoersbeleid”	7

Prijs: 13 ecu

(Vervolg z.o.z.)

<u>Nummer</u>	Inhoud (vervolg)	Bladzijde
98/C 251/04	Advies van het Comité van de Regio's over de „Mededeling van de Commissie — Aanzet tot een actieve benadering van de steden in de Europese Unie” . . .	11
98/C 251/05	Advies van het Comité van de Regio's over „Stedelijk cultuurtoerisme en de gevolgen hiervan voor de werkgelegenheid”	28
98/C 251/06	Resolutie van het Comité van de Regio's over „Nucleaire veiligheid en plaatselijke/regionale democratie”	34
98/C 251/07	Advies van het Comité van de Regio's over de „Demografische situatie in de Europese Unie”	36
98/C 251/08	Advies van het Comité van de Regio's over het „Voorstel voor een besluit van de Raad betreffende maatregelen voor financiële bijstand aan innoverende en banenscheppende kleine en middelgrote ondernemingen (KMO's) — Het groeien werkgelegenheidsinitiatief”	41
98/C 251/09	Ontwerpadvies van het Comité van de Regio's inzake de „Mededeling van de Commissie over de te volgen strategie bij de voorlichting over de euro” . . .	46
98/C 251/10	<p>Advies van het Comité van de Regio's over:</p> <ul style="list-style-type: none"> — de „Mededeling van de Commissie aan de Raad, aan het Europees Parlement, aan het Economisch en Sociaal Comité en aan het Comité van de Regio's betreffende de follow-up van het Groenboek over de bescherming van minderjarigen en de menselijke waardigheid in de context van de audiovisuele en informatiediensten”, en — de „Mededeling van de Commissie aan de Raad, aan het Europees Parlement, aan het Economisch en Sociaal Comité en aan het Comité van de Regio's — Actieplan ter bevordering van het veilige gebruik van Internet” . . . 	51

II

(Vorbereidende besluiten)

COMITÉ VAN DE REGIO'S

Advies van het Comité van de Regio's over:

- de „Mededeling van de Commissie betreffende de evaluatie van het IDA-programma en een tweede fase van het IDA-programma”,
- het „Voorstel voor een beschikking van het Europees Parlement en de Raad betreffende een reeks richtsnoeren, met inbegrip van de vaststelling van projecten van gemeenschappelijk belang, voor transeuropese netten voor elektronische gegevensuitwisseling tussen overheidsdiensten (IDA)”, en
- het „Voorstel voor een besluit van de Raad tot vaststelling van een reeks acties en maatregelen ter verzekering van de interoperabiliteit van en de toegang tot transeuropese netten voor elektronische gegevensuitwisseling tussen overheidsdiensten (IDA)”

(98/C 251/01)

HET COMITÉ VAN DE REGIO'S,

gezien het „Voorstel voor een beschikking van het Europees Parlement en de Raad betreffende een reeks richtsnoeren, met inbegrip van de vaststelling van projecten van gemeenschappelijk belang, voor transeuropese netten voor elektronische gegevensuitwisseling tussen overheidsdiensten (IDA)” en het „Voorstel voor een besluit van de Raad tot vaststelling van een reeks acties en maatregelen ter verzekering van de interoperabiliteit van en de toegang tot transeuropese netten voor elektronische gegevensuitwisseling tussen overheidsdiensten (IDA)”⁽¹⁾;

gezien het besluit van de Raad van 30 januari 1998 om het Comité overeenkomstig de artikelen 129 D en 198 C, lid 1, van het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap hierover te raadplegen;

gezien het besluit van zijn Bureau van 12 maart 1998 om commissie 3 „Transeuropese netwerken, vervoer en informatiemaatschappij” te belasten met de voorbereiding van dit advies;

gezien het op 27 maart 1998 door commissie 3 goedgekeurde ontwerpadvies (CDR 44/98 rev.) (rapporteur: de heer Bourg);

overwegende het „Voorstel voor een besluit van de Raad betreffende een geheel van richtsnoeren voor de transeuropese telematicanetwerken tussen overheidsdiensten” en het „Voorstel voor een besluit van de Raad tot instelling van een communautaire meerjarige actie betreffende de totstandbrenging van transeuropese telematicanetwerken ten behoeve van de uitwisseling van gegevens tussen overheidsdiensten (IDA)”⁽²⁾;

overwegende het advies van het CvdR over deze voorstellen (CDR 48/94)⁽³⁾;

⁽¹⁾ COM(97) 661 def. — 97/0340 (COD) — 97/0341 (SYN) — PB C 54 van 21.2.1998, blz. 3 en 12.

⁽²⁾ COM(93) 69 def. — PB C 105 van 16.4.1993, blz. 10 en 12.

⁽³⁾ PB C 217 van 6.8.1994, blz. 32.

overwegende het „Gewijzigd voorstel voor een besluit van de Raad tot instelling van een communautaire meerjarige actie betreffende de totstandbrenging van transeuropese telematicanetwerken ten behoeve van de uitwisseling van gegevens tussen overheidsdiensten (IDA)”⁽¹⁾ en het „Gewijzigd voorstel voor een besluit van het Europees Parlement en de Raad betreffende een geheel van richtsnoeren voor de transeuropese telematicanetwerken tussen overheidsdiensten”⁽²⁾;

overwegende het besluit van de Raad van 6 november 1995 betreffende de communautaire bijdrage aan telematische gegevensuitwisseling tussen overheidsdiensten in de Gemeenschap (IDA)⁽³⁾;

overwegende dat de hieronder uiteengezette standpunten dankzij de nieuwe rechtsgrondslag (artikel 129 D van het Verdrag) voor de tweede fase van het IDA-programma wellicht meer weerklank zullen vinden bij het EP en de Raad,

heeft tijdens zijn 23e zitting van 13 en 14 mei 1998 (vergadering van 14 mei) eenstemmig het volgende advies uitgebracht.

Het Comité van de Regio's:

1. is van oordeel dat de in de mededeling van de Commissie opgemaakte balans van de huidige werking van het IDA-programma op alle fronten tekortschiet;
2. is daarentegen tevreden over de herziening van de prioriteiten voor de tweede fase van het programma, dat voortaan zal worden toegespitst op coördinatie en steun aan bepaalde overheidssectoren;
3. sluit zich aan bij het pleidooi van de Commissie voor interoperabiliteit van de netwerkinfrastructuur;
4. dringt erop aan dat in artikel 9 van het voorstel voor een besluit van de Raad ook een verwijzing naar het plaatselijke en het regionale niveau wordt opgenomen;
5. wijst er in dit verband op dat de begroting voor het IDA-programma pas in zijn geheel als toereikend kan worden bestempeld indien ook de voor dit onderdeel vastgelegde financiële middelen worden opgetrokken;
6. is ingenomen met het feit dat de Commissie in haar voorstel meer plaats inruimt voor de belangen van de particulier sector en meer oog heeft voor de preoccupaties van de burgers;
7. dringt met klem aan op een betere coördinatie tussen de communautaire initiatieven op het gebied van telematicanetten tussen overheidsdiensten en met name de activiteiten in het kader van de telecom-TEN's, O&O en de ondersteuning van het MKB;
8. betreurt dat uit de aanpak van de Commissie moet worden afgeleid dat zij de plaatselijke en regionale autoriteiten en hun administratie niet naar waarde schat, terwijl juist de gemeentelijke en regionale bestuursorganen een wezenlijke bijdrage kunnen leveren aan de Europese doelstellingen;
9. hamert er eens te meer op dat onder „overheidsdiensten” moet worden verstaan de gezamenlijke plaatselijke, regionale en nationale autoriteiten waarvan de activiteiten binnen het bestek vallen van een project van gemeenschappelijk belang dat door de richtlijn wordt bestreken;
10. dringt er dan ook nogmaals op aan, niet uit het oog te verliezen dat de betrokken overheidsdiensten in de lid-staten voor de uitvoering van het IDA-programma moeten zorgen; bij de verdeling van de kosten moet voldoende met de verschillende regionale en lokale situaties rekening worden gehouden; de financiële belasting die lid-staten en regio's te dragen krijgen als gevolg van trans-Europese informatie- en communicatie-procédés moet tot het volstrekt noodzakelijke minimum beperkt blijven; de EU-instellingen moeten hun projecten uit hun eigen begroting financieren; een toerekening van de kosten, een verrekening van prestaties in concrete gevallen en een globale financieringsregeling worden van de hand gewezen; omgekeerd betalen lid-staten en regio's alle eigen kosten namelijk ook zelf;
11. dringt erop aan dat naast de uitbreiding van de IDA-netwerken op wereldschaal (waarvan sprake is in punt D van de bijlage bij het voorstel voor een beschikking) ook regionalisering in het vooruitzicht wordt gesteld;
12. verheugt zich er ten slotte over dat de uitvoering van het besluit en de beschikking zal worden toever-

⁽¹⁾ COM(95) 436 def. — PB C 318 van 29.11.1995, blz. 13.

⁽²⁾ COM(95) 446 def. — PB C 321 van 1.12.1995, blz. 11.

⁽³⁾ PB L 269 van 11.11.1995, blz. 23.

trouwd aan een gemeenschappelijk beheerscomité (variant 2a), maar dringt erop aan dat bij de samenstelling daarvan terdege rekening wordt gehouden met de belangen van de plaatselijke en regionale overheden;

13. verzoekt om ook het CvdR als bestuursorgaan te betrekken bij de transeuropese netwerken voor de elektronische uitwisseling van gegevens in het kader van IDA.

Brussel, 14 mei 1998.

De voorzitter
van het Comité van de Regio's
Manfred DAMMEYER

Advies van het Comité van de Regio's over de „Mededeling van de Commissie aan de Raad en het Europees Parlement over een gemeenschapsstrategie en randvoorwaarden voor het gebruik van telematica in het Europese wegverkeer en eerste voorstellen voor maatregelen”

(98/C 251/02)

HET COMITÉ VAN DE REGIO'S,

gezien de Mededeling van de Commissie aan de Raad en het Europees Parlement getiteld „Een gemeenschapsstrategie en randvoorwaarden voor het gebruik van telematica in het Europese wegverkeer en eerste voorstellen voor maatregelen”⁽¹⁾;

gezien de conform artikel 198 C, vierde alinea van het EG-Verdrag door zijn Bureau genomen besluiten van 11 juni 1997 en 18 februari 1998 om hierover een advies uit te brengen en commissie 3 (vervoer en communicatienetwerken) met de voorbereidende werkzaamheden te belasten;

gezien het ontwerpadvies (CDR 256/97 rev. 2) dat commissie 3 op 13 november 1997 heeft goedgekeurd (rapporteur: de heer Kurth, vervangen door de heer La Forgia);

gezien de Resolutie van de Raad van 17 juni 1997 inzake een ruimer gebruik van telematica in het wegverkeer en in het bijzonder inzake elektronische tolheffing⁽²⁾;

gezien het werkdocument van de Groep van hoog niveau „telematica in het wegverkeer”: Eindverslag van 7 maart 1997 over de activiteiten binnen de EU op het gebied van telematica in het wegverkeer;

gezien de Beschikking van het Europees Parlement en de Raad van 23 juli 1996 inzake gemeenschappelijke richtsnoeren voor de ontwikkeling van een trans-Europees vervoersnet⁽³⁾;

gezien de Resolutie van de Raad van 28 september 1995 over de toepassing van telematica in het wegverkeer⁽⁴⁾;

gezien de Mededeling van de Commissie van 4 november 1994 over telematicatoepassingen voor het vervoer in Europa;

gezien de Resolutie van de Raad van 24 oktober 1994 over telematica in het verkeer⁽⁵⁾,

heeft tijdens zijn 23e zitting van 13 en 14 mei 1998 (vergadering van 14 mei) het volgende advies uitgebracht dat met algemene stemmen werd goedgekeurd.

⁽¹⁾ COM(97) 223 def.

⁽²⁾ PB C 194 van 25.6.1997, blz. 5.

⁽³⁾ PB L 228 van 9.9.1996, blz. 1.

⁽⁴⁾ PB C 264 van 11.10.1995, blz. 1.

⁽⁵⁾ PB C 305 van 5.11.1994, blz. 1.

Het Comité van de Regio's:

1. Algemene opmerkingen

1.1. onderstreept hoe belangrijk de toepassing van telematica in het wegverkeer is voor de verbetering van de verkeersveiligheid,

1.2. wijst erop dat het gebruik van nieuwe informatie- en communicatietechnologie tot een efficiënter gebruik van de verkeersinfrastructuur in Europa kan leiden,

1.3. benadrukt hoe belangrijk het gebruik van telematica in het wegverkeer is voor de internationale concurrentiepositie van de Europese industrie,

1.4. deelt de opvatting van de Commissie dat door het gebruik van telematica in het wegverkeer de schade aan het milieu teruggebracht kan worden,

1.5. is het met de Commissie eens dat de ontwikkeling van nieuwe informatie- en telecommunicatiesystemen en -diensten een belangrijke bijdrage levert aan de ontwikkeling van de informatiemaatschappij, zorgt voor nieuwe afzetmogelijkheden voor de Europese industrie en bovendien de werkgelegenheid ten goede komt,

1.6. deelt de opvatting van de Commissie dat de tot dusver gedane investeringen niet goed genoeg op elkaar zijn afgestemd,

1.7. is van mening dat telematica pas echt effect kan sorteren als onderdeel van een geïntegreerde verkeersstrategie en van een algeheel verkeersmanagement,

1.8. wijst erop dat alle verkeerssystemen ingezet moeten worden, waarbij naar hun specifieke voordelen gekeken moet worden,

1.9. is van mening dat bij het aanpakken van lokale en regionale verkeersproblemen het subsidiariteitsbeginsel in acht moet worden genomen,

1.10. beschouwt de Mededeling van de Commissie in het algemeen als een goede basis voor verdere maatregelen,

1.11. wijst er echter op dat de onderwerpen openbaar vervoer en intermodaliteit tot dusver te weinig aandacht hebben gekregen, waardoor vertragingen zijn opgetreden die de ontwikkeling van de markt in de weg hebben gestaan,

1.12. dringt er bij de Commissie op aan voor de nodige technische harmoniseringen te zorgen, de ontwikkeling van gebruikersvriendelijker en voordeliger apparatuur te stimuleren en ervoor te zorgen dat informatiediensten continu bereikbaar zijn,

1.13. is een voorstander van concurrentie tussen de betrokken fabrikanten,

1.14. hoopt dat de Commissie intermodaliteit niet slechts als een politieke doelstelling beschouwt, maar er ook bij de totstandbrenging van het uitvoeringskader een hoge prioriteit aan geeft,

1.15. vindt dat telematica in het wegverkeer niet slechts een bestanddeel van het transeuropese vervoersnetwerk moet blijven, maar tot een van de pijlers hiervan dient uit te groeien,

1.16. wijst er echter op dat hiervoor op de begroting nog niet voldoende middelen zijn vrijgemaakt,

1.17. benadrukt dat hiervoor alleen meer geld kan worden vrijgemaakt als binnen de EU-begroting tot een herschikking van middelen wordt overgegaan,

1.18. onderstreept het belang van een nauwe samenwerking tussen de particuliere en de overheidssector en van een „Public Private Partnership” bij het ontwikkelen, uitvoeren en financieren van telematicaprojecten voor het wegverkeer,

1.19. is echter ook van mening dat een duidelijk onderscheid moet worden gemaakt tussen taken van de overheid (b.v. op het gebied van verkeersveiligheid, vervoer van gevaarlijke goederen en milieubescherming) en taken van de particuliere sector,

1.20. is van mening dat het gebruik van telematica in het wegverkeer de Europese regio's betere mogelijkheden biedt om over de grenzen van de lid-staten heen met elkaar samen te werken, zoals nu al gebeurt bij het project Preco („Permanent Regional Cooperation”),

1.21. acht het verstandig om telematicasystemen in het wegverkeer gefaseerd in te voeren,

1.22. vindt het een goede zaak dat de Commissie prioriteiten heeft vastgesteld voor de door haar geplande maatregelen,

1.23. vindt het eveneens een goede zaak dat de Commissie rekening wil houden met nieuwe ontwikkelingen en daarnaast andere belangrijke toepassingen noemt die in haar ogen op de middellange tot lange termijn ingevoerd zouden moeten worden,

1.24. vindt het uiterst belangrijk dat rekening wordt gehouden met de reeds beschikbare resultaten van in Europees, nationaal en regionaal verband uitgevoerde experimenten,

2. Opmerkingen over de prioriteiten van de Europese Commissie

2.1. Verkeersinformatiediensten (RDS-TMC)

2.1.1. deelt de opvatting dat RDS-TMC een Europees project is dat op Europees niveau interoperabel moet zijn,

2.1.2. is het ermee eens dat de technische harmonisering snel moet worden voltooid,

2.1.3. ondersteunt de pogingen van de Commissie om

— essentiële technische aspecten van RDS-TMC te harmoniseren, en aldus te zorgen voor de continuïteit en interoperabiliteit van multimodale reis- en verkeersinformatiediensten;

— via organisatorische maatregelen de bijdragen van alle betrokkenen te coördineren en zonedig met voorstellen te komen voor een uniforme toepassing van technische specificaties;

— door middel van een voorlichtingscampagne vaart te zetten achter de invoering van RDS-TMC,

2.1.4. dringt er bij de Commissie op aan om op even energieke wijze andere innovatieve technologische ontwikkelingen zoals Digital Audio Broadcasting (DAB) te stimuleren,

2.2. Rekeningrijden

2.2.1. is van mening dat tolheffing voor het gebruik van bepaalde trajecten in het algemeen een gedifferentieerde, op de individuele gebruiker afgestemde tarifiering mogelijk maakt,

2.2.2. is van mening dat „road pricing” niet alléén moet worden ingevoerd, maar deel dient uit te maken van een uitgebalanceerd en concurrentie-neutraal stelsel van motorrijtuigenbelasting, benzineaccijns, tolheffingen en heffingen voor het gebruik van een verkeersweg tijdens bepaalde dagdelen,

2.2.3. wijst erop dat in de discussie over rekeningrijden onderscheid moet worden gemaakt tussen vrachtwagens, personenvoertuigen en voor het openbaar vervoer over de weg ingezette bussen, en dat een dergelijk systeem voor vrachtwagens vooral op regionaal niveau van grote invloed kan zijn op het hele verkeersnetwerk en zelfs kan leiden tot een ongewenste verplaatsing van verkeersstromen,

2.2.4. dringt er bij de Commissie op aan om bij al haar voorstellen rekening te houden met de specifieke verkeersproblemen van regio's (vooral dichtbevolkte gebieden), omdat de invoering van rekeningrijden hier zeer ingrijpende gevolgen zal hebben voor verkeer, economie en milieu,

2.2.5. ondersteunt het beleid van de Commissie om pas juridische stappen te nemen als alle andere mogelijkheden zijn uitgeput,

2.2.6. wijst erop dat er andere tarifaire en fiscale maatregelen mogelijk zijn waarmee de nagestreefde

verkeers- en milieusituatie op een goedkopere, snellere en efficiëntere manier kan worden verwezenlijkt,

2.3. Uitwisseling van verkeersgegevens en informatie-beheer

2.3.1. is van mening dat de volgende accenten dienen te worden gelegd:

— voor de uitwisseling van gegevens tussen publieke en particuliere aanbieders en gebruikers moeten beginselen worden geformuleerd, waarbij in het bijzonder rekening dient te worden gehouden met de resultaten van EU-projecten als Enterprice;

— er moet duidelijkheid komen over de vraag welke onderdelen van de informatiesector publiek en welke particulier dienen te zijn en waar samenwerking tussen beide sectoren mogelijk is;

— er moeten randvoorwaarden worden uitgewerkt voor de privatisering van bepaalde taken;

— databanken moeten in een netwerk met elkaar worden verbonden,

2.3.2. wijst erop dat een EU-regeling met het oog op het subsidiariteitsbeginsel niet meer dan een kader mag vormen voor de technische harmonisering en de samenwerking tussen overheid en bedrijfsleven,

2.3.3. dringt er bij de Commissie op aan om een kader tot stand te brengen waarbinnen de regio's grootschalige samenwerkingsverbanden kunnen aangaan,

2.4. Mens en machine

2.4.1. ondersteunt de pogingen van de Commissie om bij de toepassing van telematica in voertuigen, zoals beeldschermen en elektronische voertuigbesturing, de veiligheid boven alles te laten prevaleren, en dringt er bij de Commissie op aan om bindende minimumnormen vast te stellen,

2.4.2. wijst erop dat harmonisatiemaatregelen niet mogen leiden tot minder strenge veiligheids-eisen,

2.4.3. dringt er bij de Commissie op aan om bij de ontwikkeling van apparatuur te streven naar meertaligheid,

2.5. Systeemarchitectuur

2.5.1. deelt de voorkeur van de Commissie voor een open systeemarchitectuur, waarbij slechts een globaal technisch kader tot stand wordt gebracht; op die manier wordt gezorgd voor de interoperabiliteit van diverse systemen op de lange termijn, maar wordt tegelijkertijd ruimte gelaten voor innovaties en technologische vooruitgang,

2.5.2. wijst erop dat een open systeemarchitectuur ook dé voorwaarde is voor een effectieve, op regionale kenmerken afgestemde, regionale samenwerking tussen overheid en bedrijfsleven,

3. Opmerkingen over de door de Europese Commissie geplande verdere toepassingen

3.1. *Informatie en begeleiding vóór en tijdens de rit*

3.1.1. onderstreept dat dynamische intermodale reisinformatiesystemen van cruciaal belang zijn voor een evenwichtiger benutting van de verkeerscapaciteit, een betere afwikkeling van de verkeersstromen en een grotere verkeersveiligheid,

3.1.2. deelt de opvatting dat een geharmoniseerd aanbod van informatiedragers (zoals digitale kaarten) en de bescherming van persoonsgebonden gegevens essentiële randvoorwaarden zijn,

3.1.3. onderstreept het grote belang van vóór en tijdens de rit gegeven informatie voor het openbaar vervoer, met name m.b.t. beter uitgeruste, in het openbaar vervoer over de weg ingezette bussen,

3.1.4. wijst erop dat vooral vóór de rit verstrekte informatie kan leiden tot minder verkeer in stedelijke gebieden en dichtbevolkte regio's; een en ander kan bovendien tot gevolg hebben dat meer gebruik wordt gemaakt van milieuvriendelijkere vervoersmiddelen,

3.1.5. dringt er bij de Commissie op aan om in heel Europa te zorgen voor de interoperabiliteit en continuïteit van de diverse verkeerssystemen,

3.2. *Management, exploitatie en regulering van het verkeer tussen en in steden*

3.2.1. juicht het toe dat de Commissie zich ten doel stelt om aanvullende projecten te ontwikkelen op het gebied van multi-verkeerscorridors en netwerkbeheer en te zorgen voor de invoering van uniforme voorzieningen bij rampen e.d.,

3.2.2. onderstreept dat de regio's grootschalige samenwerkingsverbanden moeten aangaan en dringt er bij de Commissie op aan om hierbij een ondersteunende rol te spelen,

3.2.3. is er, onder verwijzing naar het subsidiariteitsbeginsel, tegen dat de Commissie op regionaal en lokaal niveau maatregelen neemt om het verkeer gedoseerd toe te laten,

3.3. *Verdere telematicadiensten voor het stadsverkeer*

3.3.1. is van mening dat voor telematicatoepassingen als elektronisch betalen en boeken geen regeling of ondersteuning van de EU nodig is,

3.4. *Samengevoegde vrachten*

3.4.1. vindt het een goede zaak dat de Commissie van plan is de totstandbrenging van algemeen toegankelijke databanken te stimuleren,

3.4.2. is op grond van het subsidiariteitsbeginsel tegen een optreden van de Commissie op andere gebieden, zoals reserveringssystemen en diensten met een toegevoegde waarde,

3.5. *Hoogwaardige systemen voor de veiligheid en besturing van voertuigen*

3.5.1. juicht ontwikkelingen toe die leiden tot een wezenlijke verbetering van de verkeersveiligheid en van de afwikkeling van verkeersstromen,

3.5.2. kant zich tegen elke maatregel van de Unie waarbij harmonisering ten koste gaat van de veiligheid,

3.6. *Gebruik van bedrijfsvoertuigen (logistieke keten)*

3.6.1. is van mening dat telematica in het vrachtvervoer de rentabiliteit hiervan wezenlijk kan verhogen en het verkeersaanbod bovendien omlaag kan brengen,

3.6.2. wijst erop dat de toepassing van telematica in het vrachtvervoer normaal gesproken een zaak van de particuliere sector is, maar dat in bepaalde gevallen, zoals bij het transport van gevaarlijke goederen, ook de lid-staten en de regio's een stem in het kapittel hebben,

4. Conclusies

4.1. staat achter de initiatieven van de Commissie om de toepassing van telematica in het Europese wegverkeer verder uit te bouwen,

4.2. vindt het belangrijk dat voor de uitvoering van deze initiatieven termijnen worden vastgesteld,

4.3. roept de Commissie op om,

— zich op die gebieden te concentreren waar de grootste behoefte bestaat aan maatregelen en die duidelijk onder de bevoegdheid van de Commissie vallen;

— in de toekomst een grotere prioriteit toe te kennen aan intermodaliteit;

— meer dan tot dusverre oog te hebben voor het openbaar vervoer;

— aan verdere toepassingen, zoals vóór de rit verstrekte informatie, niet pas op de middellange tot lange termijn aandacht te gaan besteden, maar er nu al prioriteit aan te geven;

— te beseffen dat de toepassing van telematica in het wegverkeer deel uitmaakt van het totale verkeersmanagement op regionaal niveau; daarom is in dit verband een grootschalige, door de Commissie ondersteunde samenwerking tussen de regio's nodig,

4.4. is van mening dat, alleen als aan deze voorwaarden wordt voldaan, telematica de hierboven uiteengezette belangrijke rol kan spelen bij de aanpak van verkeersproblemen, de bescherming van het milieu en de versterking van de positie van de Europese Unie in economisch en technologisch opzicht.

Brussel, 14 mei 1998.

De voorzitter

van het Comité van de Regio's

Manfred DAMMEYER

Resolutie van het Comité van de Regio's over het „Europees handvest van de regio's en gemeenten t.b.v. een vooruitstrevend en duurzaam vervoersbeleid”

(98/C 251/03)

HET COMITÉ VAN DE REGIO'S,

gezien de besluiten van het Bureau d.d. 17 september 1997 en 18 februari 1998, conform het bepaalde in artikel 198C, vierde alinea van het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap, een resolutie op te stellen over het „Europees Handvest van de regio's en gemeenten t.b.v. een vooruitstrevend en duurzaam vervoersbeleid” en commissie 3 „Vervoer en communicatienetwerken” te belasten met de voorbereiding daarvan;

gezien de door commissie 3 op 13 november 1997 goedgekeurde ontwerpresolutie (CDR 347/97 rev.) (rapporteurs: de heren Weingartner en Zaplana);

gelet op de ervaringen die het Comité tijdens zijn eerste mandaatsperiode met werkzaamheden op het vlak van verkeer en vervoer alsmede het vervoersbeleid heeft opgedaan;

gelet op de resultaten van de in samenwerking met de Europese Commissie georganiseerde reeks seminars over „De bijdrage van de Europese regio's en gemeenten aan een geïntegreerd, efficiënt en milieuvriendelijk Europees vervoerssysteem”;

gelet op de tien grondbeginselen die in dit verband in het kader van het initiatiefadvies „Integrale en coherente vervoersstrategie voor lokale en regionale overheden en de Europese Unie” (CDR 255/97 fin) zijn opgesteld,

heeft tijdens op zijn op 13 en 14 mei 1998 gehouden 23e zitting (vergadering van 14 mei) de volgende resolutie uitgebracht, die met algemene stemmen is goedgekeurd.

Het Comité van de Regio's:

spreekt zich uit voor het „Europees Handvest van de regio's en gemeenten t.b.v. een vooruitstrevend en duurzaam vervoersbeleid” en verbindt zich ertoe, op zijn eigen werkterrein al het mogelijke te doen om de beoogde doelstellingen te realiseren;

verzoekt zijn voorzitter, dit Handvest aan de bevoegde vertegenwoordigers van de regeringen en instellingen voor te leggen en zich voor de tenuitvoerlegging van het Handvest in te zetten.

Brussel, 14 mei 1998.

De voorzitter
van het Comité van de Regio's
Manfred DAMMEYER

BIJLAGE

bij het advies van het Comité van de Regio's

„Europees Handvest van de regio's en gemeenten t.b.v. een vooruitstrevend en duurzaam vervoersbeleid”

1. De rol van de regio's en gemeenten in het vervoersbeleid

1.1. De regio's en gemeenten van de Europese Unie constateren dat het huidige vervoersnetwerk en het daarvoor ontwikkelde vervoerssysteem, waaraan ook zij hun bijdrage hebben geleverd, in belangrijke mate hebben bijgedragen tot de economische ontwikkeling van de laatste eeuwen en daarmee tot het hoge welvaartsniveau in onze maatschappij.

1.2. De regio's en gemeenten wijzen er echter tevens op dat de sterke groei van het verkeer in sommige gebieden reeds tot een dermate hoge belasting heeft geleid, dat de grenzen van het aanvaardbare inmiddels zijn bereikt en soms zelfs zijn overschreden. De regio's en gemeenten kunnen hier echter weinig tegen doen, omdat de randvoorwaarden voor het vervoersbeleid door de Europese Gemeenschap en de nationale overheden worden bepaald en de regio's vaak alleen met de uitvoering van het beleid zijn belast, terwijl zij toch ook bijdragen in de financiering ervan.

1.3. De politieke vertegenwoordigers van de regio's en gemeenten beklemtonen in dit verband dat de burgers in de eerste plaats juist hen verantwoordelijk houden voor de verkeersproblemen en juist van hen oplossingen verwachten.

1.4. De meeste regio's en gemeenten in de Europese Unie zijn bevoegd voor het ruimtelijke-orderingsbeleid en kunnen dus bepalen waar woon- en werkgebieden t.o.v. de vervoersinfrastructuur moeten komen; zij zouden echter een grotere stem moeten krijgen wanneer wordt bepaald welk gedeelte van hun gebied voor vervoer wordt bestemd, alsmede m.b.t. het waarborgen van de mobiliteit en m.b.t. de toegankelijkheid voor alle burgers.

1.5. Vanwege bepaalde bevoegdheden zijn regio's en gemeenten in sommige lid-staten verantwoordelijk voor het herstel van schade bij verkeersongevallen. Op het vlak van de verkeersveiligheid dienen zij echter ruimere bevoegdheden te krijgen.

2. Doelstellingen van het vervoersbeleid

2.1. De regio's en gemeenten van de Europese Unie erkennen het belang van vervoer voor de economie, de maatschappelijke welvaart en de vrijheid van de burgers. Wel vinden zij dat naar een duurzame mobiliteit van personen en vrij verkeer van goederen moet worden gestreefd, met inachtneming van de sociale en ecologische randvoorwaarden.

2.2. Gezien de voortdurende toename van de verkeersintensiteit is het absoluut noodzakelijk om de bevolking en het milieu zo goed mogelijk tegen de schadelijke gevolgen van het verkeer te beschermen.

2.3. De regio's en gemeenten zijn zich ervan bewust dat alle burgers in de EU hetzelfde beschermings- en veiligheidsniveau moeten genieten. Per regio en gemeente zijn echter gedifferentieerde maatregelen nodig om deze niveaus te bereiken. Deze regionale en lokale verschillen moeten bij het bepalen van het nationale en communautaire vervoersbeleid in aanmerking worden genomen.

2.4. De regio's en gemeenten zijn ervan overtuigd dat een modern vervoersbeleid een interdisciplinaire aanpak en samenwerking vereist. Daarom moet er ook naar worden gestreefd om alle voor verkeer en vervoer verantwoordelijke overheden, belangenverenigingen en overige instanties in een vroeg stadium bij het besluitvormingsproces te betrekken.

2.5. Volgens de regio's en gemeenten kunnen de huidige verkeersproblemen alleen adequaat worden aangepakt indien de aandacht binnen het vervoersbeleid aanzienlijk meer dan tot op heden het geval is geweest, naar intermodale oplossingen uitgaat.

3. Beginselen van een vooruitstrevend en duurzaam vervoersbeleid

3.1. *Subsidiariteit*

Aangezien het efficiënter is om de verkeersproblemen steeds op het daarvoor meest geschikte niveau aan te pakken, moeten de regio's en gemeenten van de Europese Unie meer bij het uitwerken van maatregelen en oplossingen worden betrokken.

3.2. *Verhoging van de levenskwaliteit*

Het verkeers- en vervoersbeleid dient dusdanig te worden opgezet dat wordt gezorgd voor een optimaal evenwicht tussen enerzijds levenskwaliteit, mobiliteit van de burgers en milieubescherming en anderzijds de beoogde economische gevolgen.

3.3. *Pan-Europese vervoersstructuur*

De verschillende vervoerssystemen dienen over een adequate, efficiënte structuur te beschikken, zowel binnen de Europese Unie als in verbindingen met derde landen. Binnen deze structuur moet voorrang worden gegeven aan de meest milieuvriendelijkste vervoerssystemen, zoals railvervoer, kustvaart, binnenvaart (rivieren/kanalen) en zeevaart; daarbij kan gebruik worden gemaakt van kruissubsidies uit de opbrengsten van heffingen op minder milieuvriendelijke vervoerssystemen.

3.4. *Kostentoerekening*

Niet alleen de eventuele interne kosten, maar geleidelijk aan ook de externe of maatschappelijke kosten van vervoer moeten aan de betrokken vervoermiddelen worden doorberekend. Via adequate belastingheffing op basis van de kosten moet het principe van het kortste traject in het goederenvervoer worden ingevoerd.

3.5. *Duurzaamheid*

Het vervoersbeleid vereist ontwikkeling van een duurzaam, milieuvriendelijk vervoerssysteem dat voorziet in de behoeften op maatschappelijk, economisch, ecologisch en veiligheidsgebied en tevens bijdraagt tot verkleining van de sociaal-economische verschillen tussen de regio's.

3.6. *Kwaliteit van het vervoer*

Veiligheid, betrouwbaarheid, toegankelijkheid en betaalbaarheid zijn essentiële voorwaarden voor de verkeersdeelnemer c.q. klant; dit geldt zowel voor het passagiers- als voor het goederenvervoer.

3.7. *Concurrentie en efficiëntie*

D.m.v. maatregelen op het gebied van de vervoersstructuur en de verwerking van het verkeersaanbod moeten de concurrentiesituatie in en de efficiëntie van het vervoer, in de zin van de mobiliteit van burgers en bedrijven, worden verbeterd. Dit geldt bijvoorbeeld voor de liberalisering van het spoorwegvervoer en de daarmee verbonden openstelling van het spoorwegnet.

3.8. *Betrokkenheid van de burgers*

Het is van doorslaggevend belang dat de verschillende vervoersprojecten door de bevolking worden aanvaard. Betrokkenheid van de burgers betekent dan ook dat de belangen en verwachtingen van de burgers als consumenten, verkeersdeelnemers en betrokkenen bij besluiten op het vlak van vervoer in aanmerking moeten worden genomen.

3.9. *Intermodaliteit*

Wil een optimaal vervoerssysteem tot stand gebracht kunnen worden, dan moeten de verschillende vervoerswijzen op lokaal, regionaal, nationaal en Europees niveau gecombineerd kunnen worden en de wil bestaan om samen te werken. Hierbij moet de scheepvaart (binnenvaart en zeevaart) nadrukkelijk als relevante vervoerswijze worden betrokken.

3.10. *Intelligente technologie*

Moderne technologie maakt een betere benutting van de beschikbare infrastructuurcapaciteit en een verhoging van het veiligheidsniveau mogelijk. Daarom moeten de reeds beschikbare systemen ook worden ingezet en de nog noodzakelijke O&O-activiteiten worden gestimuleerd en voortgezet.

4. *Behoeften en eisen op het gebied van het vervoersbeleid*

Het Comité van de Regio's:

stelt vast dat de lokale en regionale overheden op het gebied van ruimtelijke ordening en regulering van het verkeer zelf een aantal bevoegdheden hebben; vindt dat de mogelijkheden die deze bieden, moeten voortaan beter worden benut, omdat een adequate aansluiting van woon- en werkgebieden op het openbaar vervoer de verkeersintensiteit ten dele kan reduceren en omdat regelgeving de mobiliteitsbehoefte kan verminderen, een verschuiving van het gebruik van personenauto's naar het gebruik van andere vervoersmiddelen teweeg kan brengen en de negatieve gevolgen voor de betrokken burgers en het milieu kan verminderen;

wijst erop dat de nationale overheden de hoofdlijnen van het vervoersbeleid bepalen, die doorgaans grotendeels overeenkomen met de ideeën van de gemeenten en regio's; stelt echter vast dat aan de verwezenlijking van de geformuleerde doelstellingen en maatregelen momenteel het nodige mankeert; maant de regeringen van de lid-staten dan ook aan, meer rekening te houden met de initiatieven en voorstellen van de regionale en lokale gemeenschappen; wijst erop dat het grootste gedeelte van de werkzaamheden op vervoersgebied op lokaal en regionaal niveau plaatsvindt en acht het daarom van groot belang dat op nationaal niveau gecoördineerde planningsprocedures worden opgezet waarbij de lokale en regionale politieke invloed wordt benut;

waardeert de inspanningen van de Europese Commissie, die juist de afgelopen tijd d.m.v. een groot aantal fundamentele werkzaamheden richting heeft gegeven aan een toekomstgericht en duurzaam vervoersbeleid voor zowel de Europese Unie als de aangrenzende landen van Midden- en Oost-Europa; verzoekt de Commissie dan ook, dit beleid voort te zetten en alles in het werk te stellen om op EU-niveau zo snel mogelijk de beoogde doelstellingen te realiseren;

is erover verheugd dat nu ook het Europees Parlement het Comité van de Regio's kan raadplegen en hoopt dat het Parlement van deze mogelijkheid gebruik zal maken, zodat het standpunt van de gemeenten en regio's t.a.v. de verschillende vervoersvraagstukken voortaan beter in aanmerking kan worden genomen;

beseft dat de Ministerraad de uiteindelijke hoofdverantwoordelijkheid voor de implementatie van het Europees vervoersbeleid draagt; dringt er daarom bij hem op aan, de in de vele plannen, resoluties, groen- en witboeken, enz., vastgelegde doelstellingen en maatregelen sneller dan tot nu toe het geval is geweest, daadwerkelijk te realiseren, omdat alleen dan de burgers zullen geloven dat de politiek echt bereid is om blijvende oplossingen voor de huidige verkeers- en milieuproblemen te zoeken, zodat ook voor de toekomst een duurzame mobiliteit gewaarborgd kan worden.

Advies van het Comité van de Regio's over de „Mededeling van de Commissie — Aanzet tot een actieve benadering van de steden in de Europese Unie”

(98/C 251/04)

HET COMITÉ VAN DE REGIO'S,

gezien de mededeling van de Commissie „Aanzet tot een actieve benadering van de steden in de Europese Unie”⁽¹⁾;

gezien het besluit van de Commissie van 8 maart 1997 om overeenkomstig artikel 198 C (eerste alinea) van het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap, het Comité te raadplegen;

gezien de besluiten van zijn Bureau van 30 mei 1997 en 18 februari 1998 om commissie 4 („Ruimtelijke ordening, stadsbeleid, energie, milieu”) te belasten met de werkzaamheden ter voorbereiding van dit advies;

gezien het verslag „Het Europa van de steden — communautaire acties in de steden”;

gezien de mededeling „Agenda 2000: Voor een sterkere en grotere Unie”;

gezien het eerste officiële ontwerp van het „Europees ruimtelijk ontwikkelingsperspectief”, dat is opgesteld met het oog op de informele bijeenkomst van ministers van ruimtelijke ordening in juni 1997;

gezien de diverse vroegere adviezen van het Comité van de Regio's:

- „Mededeling van de Commissie betreffende samenwerking inzake de ruimtelijke ordening van het Europese grondgebied — Europa 2000 +” (CDR 233/95)⁽²⁾
- „Evaluatie van de economische en bestuurlijke consequenties van EU-wetgeving voor regionale en plaatselijke overheden” (CDR 368/95)⁽³⁾
- Het „Citizens Network” — Groenboek van de Europese Commissie (CDR 42/96 fin)⁽⁴⁾
- „Regionale en plaatselijke overheden in de EU” (CDR 47/96 fin)⁽⁵⁾
- „Vijfde Actieprogramma inzake het milieu en duurzame ontwikkeling” (CDR 142/96 fin)⁽⁶⁾
- „De rol van lokale en regionale overheden bij de openbare dienstverlening”(CDR 148/96 fin)⁽⁷⁾
- „Stedelijke ontwikkeling en de Europese Unie” (CDR 235/95)⁽⁸⁾
- „Ruimtelijke ordening in Europa” (CDR 340/96 fin)⁽⁹⁾

⁽¹⁾ COM(97) 197 def.

⁽²⁾ PB C 100 van 2.4.1996, blz. 65.

⁽³⁾ PB C 126 van 29.4.1996, blz. 1.

⁽⁴⁾ PB C 337 van 11.11.1996, blz. 20.

⁽⁵⁾ Nog niet verschenen in het PB.

⁽⁶⁾ PB C 34 van 3.2.1997, blz. 12.

⁽⁷⁾ PB C 116 van 14.4.1997, blz. 52.

⁽⁸⁾ PB C 100 van 2.4.1997, blz. 78.

⁽⁹⁾ PB C 116 van 14.4.1997, blz. 1.

- „Lokale en regionale overheden in het raakvlak tussen onderwijs en bedrijfsleven” (CDR 346/96 fin)⁽¹⁾
- „Een toekomstig beleid inzake de bestrijding van geluidshinder” (Groenboek) (CDR 436/96 fin)⁽²⁾
- Werkdocument over „De impact van de structuurfondsen in stedelijke gebieden” (CDR 8/97 fin)
- „Lokale en regionale aspecten van het Vijfde kaderprogramma” (CDR 158/97 fin)⁽³⁾
- „Intercultureel onderwijs” (CDR 194/97 fin)⁽⁴⁾;

gezien de voorbereidende werkzaamheden van de werkgroep (bestaande uit de heer Berger, de heer Frau, mevrouw Freehill, de heer Penttilä, de heer Peper (rapporteur), mevrouw Powell en mevrouw Tallberg) die belast is met het opstellen van dit advies;

gezien het op 14 januari 1998 door commissie 4 goedgekeurd ontwerpadvies (CDR 316/97 rev. 2) (rapporteur: de heer Peper),

heeft tijdens zijn 23e zitting van 13 en 14 mei 1998 (vergadering van 14 mei) het volgende advies uitgebracht, dat met algemene stemmen is goedgekeurd.

1. Inleiding

1.1. Het Comité van de Regio's verwelkomt de publicatie van de discussienota van de Commissie „Aanzet tot een actieve benadering van de steden in de Europese Unie”. Na het Groenboek over het stedelijk milieu (1990), de lancering van het project Duurzame Steden en de tenuitvoerlegging van het communautaire initiatief Urban, is hiermee weer een belangrijke stap gezet op weg naar de erkenning dat concurrerende regio's en een concurrerend Europa alleen mogelijk zijn dankzij de steden. In de discussienota wordt de klemtoon gelegd op de argumenten uit het advies van het CvDR over „Stedelijke ontwikkeling en de Europese Unie”, waarin de noodzaak van een geïntegreerd stedelijk beleid wordt benadrukt; dit zowel om de ernstige problemen waarmee de steden te kampen hebben aan te pakken, als om de mogelijkheden op het vlak van economische groei en welvaart te benutten. Tegelijkertijd zou een dergelijke geïntegreerde aanpak ook de doeltreffendheid van de bestaande communautaire beleidsmaatregelen die gevolgen hebben voor de stedelijke gebieden, sterk vergroten.

1.2. De Commissie heeft haar mededeling gepresenteerd op een cruciaal tijdstip: de rol van de Europese steden komt immers steeds meer in de kijker te staan. Deze belangstelling is het resultaat van jarenlange welbewuste inspanningen, met name van de plaatselijke autoriteiten en hun organisaties. Het CvDR heeft er van meet af aan op gewezen dat er behoefte is aan een stedelijk perspectief in de communautaire beleidsmaatregelen en programma's. Terwijl dit besef aanvankelijk slechts langzaam ingang vond, is een en ander het afgelopen jaar in een stroomversnelling terecht gekomen. De nationale regeringen hebben belangstelling getoond voor stedelijke aangelegenheden en werken aan specifieke stedelijke-beleidsmaatregelen en een betere coördinatie

van de sectorale beleidsmaatregelen die ook gevolgen hebben voor de steden.

1.3. Deze vernieuwde aandacht voor de rol van de steden komt nu tot uiting op het Europese niveau. Het Cohesieforum, dat zich in april jl. over de herziening van de structuurfondsen heeft gebogen, is tot de slotsom gekomen dat structurele veranderingen in stedelijke gebieden een essentiële doelstelling zijn. Tijdens de top van regio's en steden die in mei plaatsvond in Amsterdam, is met klem gewezen op de noodzaak van een Europees stedelijk beleid. In juni 1997 werd dit erkend door de informele raad van ministers van regionaal beleid en ruimtelijke ordening, die bij de presentatie van het eerste officiële ontwerp van het Europees Ruimtelijk Ontwikkelingsperspectief (EROP), vóór alles tot de conclusie is gekomen dat er dringend behoefte is aan de ontwikkeling van een evenwichtiger en polycentrisch stedelijk netwerk, en die het stedelijk beleid voor het eerst tot een afzonderlijk agendapunt heeft gemaakt. Deze nieuwe visie blijkt ook uit Agenda 2000, waarin structurele veranderingen in stedelijke gebieden tot de voornaamste toekomstige structurele acties worden gerekend.

2. Algemene opmerkingen

2.1. Het Comité van de Regio's is het volmondig eens met de analyse van de Commissie in het hoofdstuk „Problemen waarmee steden in Europa worden geconfronteerd”. De Commissie vestigt daar de aandacht op de rijke verscheidenheid van de stedelijke gebieden in Europa en beklemtoont de rol van de steden en stedelijke gebieden als centra van economische activiteit, innovatie en welvaart. Anderzijds wordt niet verheeld dat zich enorme problemen voordoen in de steden waar de werkgelegenheid in de industrie sterk is achteruitgegaan, of waar de regionale economie grotendeels afhankelijk is van de landbouwsector. Gemeenschappelijke problemen zijn o.m. onaanvaardbaar hoge werkloosheidscijfers,

(1) PB C 116 van 14.4.1997, blz. 98.

(2) PB C 215 van 16.7.1997, blz. 44.

(3) PB C 379 van 15.12.1997, blz. 26.

(4) PB C 215 van 16.7.1997, blz. 21.

een groeiend aantal gevallen van sociale uitsluiting, daling van de kwaliteit van het bestaan en toename van de verkeersopstoppingen. De Commissie besluit dan ook met de volgende woorden: „De stad vormt in vele delen van Europa niet meer de plaats waar mensen hun kinderen bij voorkeur grootbrengen, hun vrije tijd doorbrengen of willen wonen. Deze uitholling van de rol van de stad is misschien wel de grootste bedreiging voor het Europese ontwikkelings- en samenlevingsmodel — en dit vraagt om een zo breed mogelijke discussie”⁽¹⁾.

2.2. Momenteel bestaat er een aantal communautaire beleidsmaatregelen die de stedelijke ontwikkeling (kunnen) beïnvloeden. De Commissie onderscheidt in haar mededeling vier categorieën:

- beleidsmaatregelen die het economisch concurrentievermogen en de werkgelegenheid bevorderen (zoals het beleid inzake de interne markt en O&TO, en de territoriale werkgelegenheidspacten);
- beleid ten behoeve van de economische en sociale samenhang (de structuurfondsen);
- beleidsmaatregelen die gericht zijn op de opnemings van steden in trans-Europese netwerken (met inbegrip van openbaar vervoer en het prijsbeleid op het gebied van vervoer);
- beleidsmaatregelen die een duurzame ontwikkeling en de kwaliteit van het bestaan in de steden bevorderen (het project Duurzame Steden, meer aandacht voor milieu-aspecten in de structuurfondsen, en diverse O&TO-programma's).

In haar recente brochure „Het Europa van de steden — communautaire acties in de steden” (1997), vraagt de Commissie extra aandacht voor de bestrijding van sociale uitsluiting in de steden, de ontwikkeling van de plaatselijke economie en culturele acties.

2.3. Deze maatregelen van de Gemeenschap zijn zonder twijfel van invloed op de stedelijke ontwikkeling. Toch mag niet worden vergeten dat niet al deze beleidsmaatregelen gericht zijn op stedelijke gebieden. Dit heeft tot gevolg dat de plaatselijke autoriteiten, ook al krijgen zij een stem in het kapittel bij de tenuitvoerlegging van de maatregelen, doorgaans in het geheel geen invloed hebben. Het CvDR onderstreept dan ook dat de som van alle communautaire maatregelen die gevolgen hebben voor de stedelijke gebieden nog geen stedelijk beleid vormt.

2.4. Het CvDR is er dus ten zeerste mee ingenomen dat de Commissie zich aanbevolen houdt voor commentaar met betrekking tot „een betere integratie van communautair beleid dat van belang is voor stadsontwikkeling, ten einde te verzekeren dat dit volledig aansluit bij maatregelen op andere niveaus en in het bijzonder bij de behoeften van grotere en kleinere steden”⁽²⁾. Met

name verheugt het zich erover dat de Commissie speciaal aandacht vraagt voor de volgende kwesties:

- de behoefte aan een stedelijk perspectief in het beleid van de Europese Unie;
- diensten van openbaar belang en stadsontwikkeling;
- de bijdrage van de structuurfondsen;
- verruiming van kennis en bevordering van de uitwisseling van ervaring tussen steden.

2.5. Overeenkomstig artikel 198 C (eerste lid) van het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap, moet het CvDR worden geraadpleegd over onderwerpen als de transeuropese netwerken, volksgezondheid, onderwijs, jeugd, cultuur en economische en sociale samenhang. Daarnaast echter brengt het CvDR ook initiatiefadviezen uit over andere kwesties die betrekking hebben op steden en regio's. Er zijn dan ook al tal van adviezen uitgebracht over de vraag hoe de plaatselijke en regionale dimensie beter kan worden ingepast in de communautaire beleidsmaatregelen en programma's. Een overzicht hiervan is opgenomen in de bijlage. Op dit moment worden diverse specifieke adviezen over stedelijke aangelegenheden voorbereid. In het Verdrag van Amsterdam ten slotte wordt het CvDR een hele waaier nieuwe bevoegdheden toegekend, en wel op de volgende gebieden: werkgelegenheid, sociaal beleid, tenuitvoerlegging van maatregelen inzake volksgezondheid, milieu, beroepsopleiding en vervoer.

2.6. Het Forum Stadsontwikkeling, dat gepland is voor het najaar van 1998, biedt een welkome gelegenheid om het advies en de suggesties van het CvDR te bespreken. Het CvDR is ervan overtuigd dat dit advies de basis zal vormen voor een bredere discussie binnen de verschillende commissies. Bovendien zal dit document, samen met andere adviezen over meer specifieke (sectorale) beleidskwesties, zeker een waardevolle bijdrage leveren aan een Europees Witboek over stedelijke ontwikkeling.

3. Steden en regio's: een analyse

3.1. Steden en Europese cultuur

3.1.1. Het zijn de steden en hun cultuur die de grondslagen voor de Europese beschaving hebben gelegd. Zoals reeds in diverse documenten over het stedelijk perspectief in het EU-beleid naar voren is gebracht, kent Europa een lange traditie van stedelijke cultuur. Na de Romeinse periode, en met name na de Renaissance in de late Middeleeuwen, zijn de steden snel tot ontwikkeling gekomen. Met de stedelijke economie zagen nieuwe technologieën en producten het licht. Vandaag zijn de meeste wetenschappers, opiniemakers en politici het erover eens dat de Europese cultuur, maatschappij en economie een in hoofdzaak stedelijk karakter hebben. Tachtig procent van de Europese bevolking leeft in steden. Zo'n 20 % van de Europeanen woont in grote conglomeraties van meer dan 250 000 inwoners, nog

⁽¹⁾ COM(97) 197 def., blz. 8.

⁽²⁾ COM(97) 197 def., blz. 14.

eens 20 % in middelgrote steden (50 000 tot 250 000 inwoners) en 40 % in steden van 10 000 tot 50 000 inwoners⁽¹⁾.

3.1.2. Steden zijn ook nu nog een bron van vooruitgang, vrijheid en cultuur. De afgelopen twintig jaar is echter gebleken dat tal van steden met steeds ernstiger sociale, economische en milieuproblemen kampen. De problemen in bepaalde stadswijken waar de werkloosheid extreem hoog is, kunnen zo uit de hand lopen dat zij ingrijpende gevolgen hebben voor het hele stedelijke gebied in kwestie. Ongunstige ontwikkelingen in de steden zullen onvermijdelijk ook negatieve gevolgen hebben voor de Europese samenleving en economie. De grootste zorg in heel wat steden is de werkloosheid. Over het algemeen ligt het werkloosheidspercentage in de steden boven het nationale gemiddelde, wat aanzienlijke problemen op sociaal gebied meebrengt.

3.1.3. Ook in de toekomst zullen de steden in Europa, in het bijzonder de stedelijke en grootstedelijke netwerken, een sleutelpositie blijven innemen. Een van de gevolgen van de voltooiing van de interne markt is dat de nationale economieën het niet alleen moeten afleggen tegen de regio's, maar ook tegen de grootstedelijke gebieden en stedelijke agglomeraties, die tot internationale of soms zelfs Europese netwerken zijn uitgegroeid. Opmerkelijke voorbeelden van steden die door hun opname in een internationaal netwerk diepgaande veranderingen hebben ondergaan, zijn Barcelona, Rijsel (Lille), Berlijn, Londen en Parijs. Ook kleinere steden gaan steeds meer deel uitmaken van stedelijke netwerken, op een regionaal, nationaal, of internationaal niveau. De rol van steden en grootstedelijke regio's blijft dan ook van groot belang voor de Europese economie.

3.1.4. Steden zijn er in alle vormen en maten, en de verschillende steden in de Gemeenschap krijgen vanzelfsprekend te maken met uiteenlopende problemen en uitdagingen. Zo kunnen de omvang, de economische structuur en de plaats die de steden innemen in het Europese economische bestel, sterk variëren. Niet elke stad maakt deel uit van het Europese netwerk, niet elke stad heeft dezelfde sociaal-economische structuur, niet elke stad kampt met verval. Het is derhalve zaak de steden in te delen in een aantal categorieën, niet zozeer op grond van hun omvang maar meer naar gelang van hun plaats in functionele netwerken en de uitdagingen en problemen waar zij voor staan. In het Europees ruimtelijk ontwikkelingsperspectief (EROP; eerste versie) worden acht soorten steden onderscheiden, onderverdeeld in drie niveaus. Elk niveau verwijst naar het overkoepelende netwerk waar de stad deel van uitmaakt:

- het internationale niveau:
 1. wereldsteden;
 2. grootstedelijke gebieden;
 3. hoofdsteden;
- het nationale niveau:
 4. oudere industriesteden;
 5. perifere steden;

— het regionale niveau:

6. steden binnen het kerngebied;
7. steden buiten het kerngebied;
8. middelgrote steden in plattelandsregio's.

3.1.5. Elk van deze acht categorieën verwijst naar de manier waarop de steden met een of ander stedelijk netwerk vervlochten zijn, naar hun specifieke kenmerken in economisch opzicht en naar hun specifieke verhouding met de omliggende regio en/of met nabijgelegen steden. Geen twee Europese steden zijn gelijk; de enorme verscheidenheid van Europese steden, elk met hun eigen kenmerken, kan al worden afgelezen aan deze indeling. Er ligt een wereld van verschil tussen betrekkelijk kleine stadjes en miljoensteden, tussen steden met een traditionele, op dienstverlening gebaseerde economie en industriële centra, en tussen stadskernen in dunbevolkte regio's en enorme, dichtbevolkte stedelijke gebieden. Kant-en-klare oplossingen die op elke Europese stad van toepassing zouden kunnen zijn, bestaan dus niet.

3.2. *De Europese steden in hun regio's: een bedreigd evenwicht*

3.2.1. Al zo lang als er steden bestaan, zijn deze afhankelijk van de hen omringende regio's. Niet alleen voor de watervoorziening, de voedselvoorziening en de grondstoffen die nodig zijn voor verdere verwerking, maar ook voor arbeidskrachten. Geen stad kon of kan overleven zonder haar omgeving. Zo was het al in de Middeleeuwen, en zo is het nog steeds, hoewel de steden vandaag ook deel uitmaken van een ruimer, nationaal of zelfs internationaal economisch netwerk. Anderzijds zijn ook de regio's lange tijd afhankelijk geweest van hun centraal gelegen steden. De steden staan in voor allerhande diensten en voorzieningen (handel, vrijetijdsbesteding, onderwijs, kunst, gezondheidszorg enz.), en verschaffen heel wat bewoners van de omliggende regio's werk en een inkomen. Zoals vermeld wordt in het EROP, neemt de onderlinge afhankelijkheid van stad en platteland verder toe, wat samenhangt met de suburbanisatie, infrastructuurwerkzaamheden, sterk vervlochten economieën, met elkaar verweven milieuproblemen en het toenemend belang van het landschap voor ontspanning en vrijetijdsbesteding.

3.2.2. Vandaar dat het CvdR, waar het gaat om de stedelijke problematiek en de uitwerking van een stedelijk beleid, zich er voorstander van betoont een en ander te bekijken vanuit de optiek van de zogenaamde functionele stedelijke gebieden, d.w.z. netwerken van steden en stedelijke gebieden, die via de lokale en regionale economie en de (dagelijkse) mobiliteit van de burgers, nauw met elkaar verbonden zijn. In veel gevallen reiken deze „functionele gebieden” verder dan de administratieve grenzen van de centrale stad. Zo omvatten zij ook de omliggende voorsteden. Hoe dan ook, de omvang en het inwonersaantal van de functionele stedelijke gebieden kunnen erg uiteenlopen, afhankelijk van de aard en de grootte van de betrokken stad. Zij variëren van functionele stedelijke regio van een kleine

⁽¹⁾ COM(97) 197 def., blz. 8.

of middelgrote stad in een overwegend agrarische zone tot een grootstedelijke regio (agglomeratie). Door te werken met het begrip functionele stedelijke regio wordt het mogelijk ook stedelijke kwesties buiten de grenzen van de centrale stad aan te pakken, en de problemen op het juiste niveau op te lossen. Dit begrip moet in de toekomst verder worden uitgewerkt, zodat een adequaat conceptueel raamwerk kan worden opgezet voor de analyse van de stedelijke vraagstukken en de uitstippeling van een stadsbeleid, m.a.w. om het belang van de stedelijke dimensie te belichten.

3.2.3. Hoewel de onderlinge afhankelijkheid van steden en regio's toeneemt, is de verhouding tussen beide ook problematischer en kwetsbaarder geworden. Op de eerste plaats is er de suburbanisatie, die in een groot aantal stedelijke gebieden in Europa voor heel wat problemen op het vlak van milieu, vervoer en veiligheid zorgt. Doordat de Europese bevolking steeds meer behoefte aan ruimte heeft, blijven dorpen, gemeenten en steden maar uitdijen, vaak op relatief ongecontroleerde wijze, zo wordt vastgesteld in het EROP. De groepen met een middelhoog of hoog inkomen trekken naar de voorsteden, maar werken nog in de centrale stad zelf, waar diensten van hoogwaardige kwaliteit en onderwijsinstellingen zich nog steeds bij voorkeur vestigen. Het gevolg is dat het bestuur van de centrale stad met financiële moeilijkheden te kampen krijgt. De koopkracht in de steden neemt immers af, terwijl ook de belastinginkomsten dalen. Deze trek naar de voorsteden is begonnen in de jaren zestig in Noordwest-Europa, en is daar nu al een blijvend verschijnsel. Ook in de andere Europese landen hebben de hogere levensstandaard, het toenemend gebruik van de auto en betere wegen, de voorsteden tot bloei doen komen. Weidse groene zones rond de steden zijn omgevormd tot uitgestrekte randstedelijke gebieden, waar de dagelijkse pendel verkeersopstoppingen en milieuproblemen veroorzaakt. Deze zogenaamde stedelijke wildgroei (urban sprawl) is een gevolg van een verhoging van het welvaartsniveau, decentralisering en groei, maar doet de kosten van stedelijke infrastructuur, vervoer en energie stijgen, en tast vaak ook de kwaliteit van het platteland aan.

3.2.4. In de tweede plaats worden veel plattelandsgebieden geconfronteerd met het afnemend belang van hun traditionele landbouwstructuur. Tengevolge van de openstelling van de markten en, parallel daarmee, de besnoeiingen in de overheidssubsidies, zullen bepaalde landbouwgebieden veranderingen ondergaan of wordt hun functie overgenomen door andere gebieden in dezelfde of een andere lid-staat. Traditionele landbouwgebieden ondergaan zodoende structurele veranderingen. Bepaalde regio's, met name in het zuiden van Europa, geven hun productie gedeeltelijk op of kiezen voor extensivering. Andere nemen hun toevlucht tot nieuwe technieken om de productie te intensiveren. Al deze verschuivingen leiden tot banenverlies en een afname van de bevolking. Nieuwe strategieën om deze regio's economisch draaiende te houden zijn dan ook broodnodig. De volledig vernieuwde functionele verhoudingen tussen steden en regio's, die voortvloeien uit de verschuivingen in de landbouw, mogen daarbij niet uit het oog worden verloren. Vooral in de relatief dichtbevolkte gebieden van Europa krijgen de plattelandsgebieden meer betekenis als ontspanningsoord

voor stedelingen. Naarmate hun traditionele economische basis afkalft, worden deze gebieden ook financieel afhankelijker van de bevolking van de steden. Het wordt een moeilijke opgave de kwaliteit van het landschap te beschermen en ervoor te zorgen dat de plaatselijke gemeenschappen kunnen overleven.

3.2.5. Tal van Europese steden krijgen te maken met de overgang naar een diensteneconomie. Met name voor de oudere industriële steden is de overschakeling op een zo goed als nieuwe economische structuur, die gebaseerd is op diensten, kennis, vrijetijdsbesteding en toerisme, een hele ommezwaai. Afvloeiingen in de traditionele industriële sector kunnen niet altijd worden opgevangen door de beschikbare nieuwe arbeidsplaatsen in de steden. De dienstensector en de kenniseconomie hebben behoefte aan hoog geschoolde en gespecialiseerde arbeidskrachten, terwijl veel van de werklozen eerder laaggeschoold zijn en niet de nodige opleiding hebben genoten. Dit hele proces wordt nog aangezwengeld door de snelle evolutie op het gebied van informatietechnologie en telecommunicatienetwerken. Bovendien is duidelijk dat we aan de vooravond van een aantal fundamentele maatschappelijke veranderingen staan. De informatietechnologie zal de manier waarop mensen en organisaties communiceren, leren en zaken doen, ingrijpend veranderen.

3.2.6. De economische, demografische en ruimtelijke veranderingen zijn in sommige gevallen erg drastisch. Tal van steden zijn niet in staat om zich snel aan deze veranderingen aan te passen. De vereiste investeringen zijn te hoog, de begrotingen staan te zwaar onder druk om de onvermijdelijke sociale kosten te kunnen dragen. Als dan alle inspanningen te kort schieten, kan het gebeuren dat een stad haar dynamiek kwijtraakt en in een crisissituatie terechtkomt. Toekomstgerichte investeringen moeten het veld ruimen voor de aanpak van de acute sociale problemen, met als gevolg dat de stad steeds meer achterop raakt. In heel wat steden zijn structurele veranderingen dan ook broodnodig. Een dergelijk proces neemt echter vele jaren in beslag en moet gepaard gaan met structurele langetermijnmaatregelen.

3.2.7. Goedbeschouwd zijn zogenaamde stedelijke problemen als werkloosheid, sociale fragmentatie en uitsluiting, allerlei aanslagen op de kwaliteit van het bestaan, en verkeers- en vervoersproblemen, het gevolg van complexe processen die zich afspelen op het niveau van de functionele stedelijke gebieden. Selectieve migratiestromen van de steden naar de omliggende regio's zijn bijvoorbeeld verantwoordelijk voor de dagelijkse verkeersopstoppingen, maar zijn er tevens de oorzaak van dat het aandeel van de bevolking met een laag inkomen in de steden relatief groot is. Dure stedelijke voorzieningen, zoals ziekenhuizen, hoger-onderwijsinstellingen, theaters en musea, worden veelal zwaar gesubsidieerd door het plaatselijke bestuur, terwijl degenen die er gebruik van maken afkomstig zijn uit de wijde omgeving, die heel wat verder strekt dan de administratieve grenzen van de stad. Dit alles komt de financiën van het stadsbestuur allesbehalve ten goede.

3.2.8. Bepaalde ontwikkelingen op het niveau van de functionele stedelijke gebieden veroorzaken evenwel vaak problemen op zeer kleine, plaatselijke schaal: zo zijn er wijken, zowel in steden als andere gedeelten van

stedelijke gebieden, die te kampen hebben met hoge werkloosheidscijfers: andere wijken gaan gebukt onder de gevolgen van zwaar verkeer, geluidshinder van luchthavens of overlast van de industrie. Bijzonder alarmerend zijn de kwaliteit en de toekomstige ontwikkeling van bepaalde stedelijke gebieden. De zich opstapelende economische, sociale en materiële problemen in deze probleemgebieden doen de sociale samenhang teniet en werken sociale uitsluiting in de hand. Het is zaak de problemen in deze gebieden in een nieuw perspectief te plaatsen door de maatregelen toe te spitsen op economische heropleving, daarbij zowel de problemen als de mogelijkheden als uitgangspunt nemend. Aangezien fundamentele structurele veranderingen worden nagestreefd dienen de oplossingen van duurzame aard te zijn. Het ligt met andere woorden voor de hand dat een positieve regionale ontwikkeling veelal vraagt om maatregelen op het wijk- of buurtniveau in de stedelijke gebieden.

3.2.9. Vanwege de in de jaren '90 sterk gestegen werkloosheid zijn er steeds meer werklozen die geen uitkering uit de werkloosheidsfondsen meer ontvangen. Ook is er een groot aantal werklozen dat nooit aan het arbeidsproces heeft deelgenomen en daarom niet in aanmerking komt voor de nationale werkloosheidsverzekeringen. Deze personen zijn in veel lid-staten steeds vaker afhankelijk van (gemeentelijke) sociale uitkeringen. Het ontvangen van uitkeringen zonder tegenprestatie is slecht voor het gevoel van eigenwaarde en heeft zware gevolgen voor de financiële positie van de steden. Deze ontwikkeling leidt er immers toe dat belastinggeld dat steden zouden kunnen gebruiken voor diensten als onderwijs, zorg en welzijn in feite moet worden gebruikt voor sociale uitkeringen. Een ander gevolg is dat er spanningen en conflicten tussen verschillende groepen in de steden ontstaan. De kosten van de sociale uitkeringen zijn in bepaalde landen niet alleen vanwege een tekort aan staatssteun een grote last geworden, maar ook doordat vluchtelingen zich de laatste jaren vooral in steden hebben gevestigd.

3.3. *Naar een multisectorale aanpak van sectorale problemen in de steden*

3.3.1. Kenmerkend voor steden is de rijke verscheidenheid op een beperkte oppervlakte. Steden zijn immers van oudsher multiculturele centra van tolerantie en geestelijke vrijheid. Hoe meer diversiteit, hoe meer een stedelijk centrum ook een echte stad is. Kennis, informatie en gespecialiseerde diensten zijn geconcentreerd in de steden. De complexiteit van de stedelijke processen en problemen vraagt doorgaans om een multisectorale benadering. In veel steden zijn mensen met de meest uiteenlopende specialisaties vaak in grote getale dicht bij elkaar te vinden, soms zelfs op verschillende verdiepingen van eenzelfde gebouw. Een dergelijke constructieve, inspirerende opeenhoping van specialisaties kan reële economische en culturele perspectieven openen, waarmee de lokale autoriteiten hun voordeel kunnen doen bij het streven naar stedelijke samenhang.

3.3.2. Gevolg van deze complexe stedelijke structuur, is dat maatregelen op één bepaald gebied belangrijke gevolgen hebben voor andere gebieden. Er zijn dus geen standaardproblemen en -oplossingen: steden krijgen vaak te maken met ingewikkelde problemen die om multisectorale, op maat gesneden oplossingen vragen. Om b.v. woonruimte vrij te maken in een aantrekkelijke omgeving of in een zone met economische faciliteiten, dient de openbare ruimte meer dan elders intensief te worden gebruikt, en moeten creatieve oplossingen worden uitgedokterd om verkeersoverlast en parkeerproblemen op te lossen.

3.3.3. De invloed van bepaalde sectorgerichte maatregelen op een andere sector, is groter in steden dan in plattelandsgebieden. De groeiende verkeersoverlast en de transportproblemen zijn een zwaardere belasting voor de kwaliteit van het bestaan in de steden dan op het platteland. Maatregelen op een bepaald terrein kunnen een negatieve uitwerking op een ander terrein hebben. Nieuwe infrastructuur die Europese steden met elkaar verbindt, kan b.v. afbreuk doen aan de kwaliteit van het bestaan in bepaalde buurten. Duurzaamheidsconcepten zijn relevanter en tevens gemakkelijker te evalueren in nieuwe steden en woonwijken in grootstedelijke gebieden dan in bestaande woonwijken, vooral wanneer die laatste doorkruist worden door grote verkeersaders.

4. Een raamwerk voor plaatselijke stedelijke-beleidsmaatregelen

4.1. *Integratie op het plaatselijke niveau*

4.1.1. Het groeiende besef van het belang van steden en de problemen en uitdagingen waar zij voor staan, heeft aanleiding gegeven tot een aantal studies over de rol van steden in Europa. Diverse, specifiek op steden gerichte actieprogramma's zijn opgezet. Ook is een aantal bestaande instrumenten (gedeeltelijk) aangepast om beter in te spelen op de behoeften van stedelijke gebieden. In zijn initiatiefadvies „Evaluatie van de economische en bestuurlijke consequenties van EU-wetgeving voor regionale en plaatselijke overheden”, onderstreept het CvDR dat steeds moet worden nagegaan welk gevolg nieuwe maatregelen kunnen hebben voor stedelijke en regionale autoriteiten. Deze stelling is onlangs ook door de Top van Amsterdam onderschreven en zal worden opgenomen in het protocol betreffende de toepassing van het subsidiariteitsbeginsel.

4.1.2. Een dergelijke benadering is echter hoofdzakelijk gebaseerd op sectoraal beleid en staat los van andere maatregelen. Vandaar dat bij de invoering van nieuwe communautaire maatregelen ook moet worden nagegaan welke uitwerking zij kunnen hebben op bestaande maatregelen die betrekking hebben op steden. Ook moet worden bekeken of zij kunnen worden ingepast in één geïntegreerd stedelijk beleid. Hoofdzaak zal zijn, een stedelijk beleid uit te werken dat de huidige sectorale, uiterst onsamenhangende, ad hoc-beleidsmaatregelen „coördineert”, teneinde tot een coherente, geïntegreerde en bijgevolg doeltreffende aanpak te komen.

4.1.3. In de huidige discussies over een toekomstig stedelijk beleid wordt steeds uitgegaan van een top-down perspectief. De sleutel tot een stedelijk beleid ligt evenwel in het combineren van een top-down en een bottom-up benadering. De aard van het lokale beleid zelf vraagt juist om geïntegreerde, gecoördineerde en coherente maatregelen. Zo'n bottom-up benadering kan waardevolle gegevens opleveren voor de uitwerking van een stedelijk beleid van de EU.

4.1.4. Elke stad heeft haar eigen, unieke combinatie van problemen en mogelijkheden, maar de onderliggende basisstructuur is steeds grotendeels dezelfde. Heel wat steden maken de balans op van de kansen waarover zij beschikken en de gevaren die hen bedreigen, en stippelen aan de hand daarvan een strategie uit om hun vitaliteit te verbeteren. Maatregelen van het plaatselijke stadsbeleid kunnen op verschillende wijzen worden gegroepeerd. Onderstaande indeling illustreert de twee grote uitdagingen van het Europese stedelijke beleid (die door de Commissie als volgt worden omschreven: „enerzijds moet Europa zijn steden hun vooraanstaande rol in een steeds mondiale en sterker concurrerende economie laten behouden terwijl anderzijds de historische cumulatieve van achterstanden in de steden moet worden aangepakt”) ⁽¹⁾ en maakt tevens duidelijk dat meer aandacht moet worden besteed aan de behoeften van de burger:

- werken aan een sterke stad;
- creëren van wijken van waarde;
- participatie van de burger vergroten.

Er zij op gewezen dat dit slechts een theoretisch model is, en dat de beleidsmaatregelen van één categorie in de praktijk niet alleen gevolgen zullen hebben voor andere maatregelen van dezelfde categorie, maar ook voor maatregelen in de andere twee categorieën. Ook zij erop gewezen dat niet alle steden deze modellen van lokaal beleid tot in detail of in dezelfde verhouding toepassen.

4.2. *Werken aan een sterke stad*

4.2.1. Uit bovenstaande analyse blijkt duidelijk dat suburbanisatie en de trek naar het platteland een bedreiging vormen voor de stad. Steden verliezen inwoners, handelscentra verplaatsen zich naar de voorsteden, de selectieve migratiestroom zet zich gestaag voort en het aantal stedelijke functies neemt af. De lokale autoriteiten trachten het tij te keren door het concurrentievermogen te verbeteren en de stad sterker en vitaler te maken.

4.2.2. De sleutel tot een vitale stad is (re-)urbanisatie. Stedelijke beleidsmaatregelen zijn over het algemeen gericht op diversiteit en ondersteuning, en bedoeld om een aangename leefomgeving te creëren en het zakenleven aan te trekken. Enerzijds wordt getracht alle mogelijkheden van het stedelijke gebied aan te wenden door een compacte stad te ontwikkelen. Anderzijds wordt de leefbaarheid verhoogd door de verbetering van de kwaliteit van de openbare ruimte. Een evenwichtige urbanisering houdt in dat voorrang wordt gegeven aan

het bouwen van nieuwe huizen in bestaande stedelijke gebieden, boven de ontwikkeling van nieuwe woonwijken, hoewel uiteraard ook deze laatste soms noodzakelijk zijn. In elk geval dienen de werkzaamheden altijd in het teken te staan van de versterking van de stad als een geheel.

4.2.3. Een sterke stad kan niet buiten een sterke economie, die immers de basisvoorwaarde voor werkgelegenheid is. De groei van de werkgelegenheid moet in de eerste plaats in de marktsector plaatsvinden. Nu bedrijven steeds minder gebonden zijn aan één bepaalde plaats, wordt het beleid afgestemd op het creëren van gunstige vestigingsvoorwaarden. Commerciële centra en verouderde kantoorgebouwen worden vernieuwd, terwijl daarnaast voldoende nieuwe terreinen en gebouwen worden ontwikkeld en opgezet om nieuwe bedrijven aan te trekken en de oude de mogelijkheid te geven uit te breiden. In dit verband moet worden gewezen op de ontwikkeling van zogenaamde megawinkelcentra in en aan de periferie van de stad. Er is verschil in waardering, zowel op lokaal als op regionaal niveau, over de effecten van deze centra op de ontwikkeling van de naburige stadscentra. Een studie naar de positieve en de negatieve gevolgen van deze megawinkelcentra kan daarin de nodige helderheid verschaffen. Uitgangspunt daarbij moet zijn, deze megawinkelcentra te beoordelen vanuit de opvatting dat zij de totale stedelijke economie dienen te versterken ten einde de in de stad gevestigde winkelvoorzieningen en bedrijven voor de stad te behouden, c.q. terug te winnen.

4.2.4. De steden lijken zich er op toe te leggen enkele zeer grote internationale bedrijven aan te trekken, maar vaak zijn de kleine en middelgrote ondernemingen die de plaatselijke of regionale markt bedienen, van meer belang. Zij zijn onmisbaar voor de economische groei. Het is aan het lokale bestuur dit proces in werking te stellen, door ondernemerschap en innovatie te bevorderen, nieuwe bedrijven te steunen en ervoor te zorgen dat die zich niet elders gaan vestigen. Steeds meer aandacht gaat ook uit naar ondernemerschap en naar de ontwikkeling van bedrijvigheid in de meest achtergebleven buurten. Eén ding is duidelijk: de stuwende kracht achter plaatselijke en regionale ontwikkeling moet vooral van binnenuit komen.

4.2.5. Steeds meer Europese steden ontwikkelen een langetermijnstrategie t.a.v. van economische ontwikkeling. Zo richten zij zich allereerst op de verbetering van het algemene economische klimaat, en meer in het bijzonder op het wegwerken van de concurrentienadelen van de stad of regio in kwestie. Eerst en vooral moeten de negatieve consequenties van bepaalde overheidsmaatregelen worden aangepakt. Bij de uitwerking van de strategie dient steeds rekening te worden gehouden met het ontwikkelingspotentieel van de stad of de omliggende regio. Kenmerkend is dat steeds meer gerichte ontwikkelingsstrategieën het licht zien. Specifieke acties staan immers garant voor een betere besteding van de beschikbare middelen. Daarnaast wordt vanzelfsprekend uitgegaan van de bestaande infrastructuur en het imago van de stad. Niet elke stad kan uitgroeien tot een nieuw Silicon Valley, niet elke stad beschikt over de mogelijkheden om een luchthaven te bouwen. Deze strategieën zijn er derhalve op gericht een gunstiger ondernemingsklimaat te scheppen voor bestaande bedrijven en de stad aantrekkelijk te maken voor nieuwkomers.

⁽¹⁾ COM(97) 197 def., blz. 8.

4.2.6. Een factor van wezenlijk belang, die de plaatselijke autoriteiten echter niet volledig in handen hebben, is de beschikbare infrastructuur. Voor de hoofdinfrastructuur zijn in de eerste plaats de nationale regeringen verantwoordelijk, en door de ontwikkeling van de trans-Europese vervoers- en telecommunicatienetwerken (TEN's) wordt dit een internationale aangelegenheid. Aansluiting op de trans-Europese netwerken (rechtstreeks of indirect — via nationale netwerken) is voor elke stad of regio, ongeacht haar grootte, van kapitaal belang.

4.2.7. De interne toegankelijkheid van het stedelijke gebied is even belangrijk. De toegenomen mobiliteit heeft tot onaanvaardbare vormen van verkeerscongestie geleid. Op het lokale en het regionale niveau zal de privé-auto moeten wijken voor andere vervoersmethoden en zullen ringwegen rond de stad moeten worden aangelegd. Vandaar dat de plaatselijke autoriteiten trachten het openbaar vervoer aantrekkelijker te maken, het verkeer buiten de stad te houden, het gebruik van de auto te ontmoedigen en speciale voorzieningen treffen voor fietsers. Steeds vaker wordt een dergelijk beleid gevoerd vanuit een regionale invalshoek, met name in de meer verstedelijkte gebieden. De noodzakelijke infrastructuur in dichtbevolkte gebieden moet worden geïntegreerd in de stedelijke structuur, zodat de hinder voor de omliggende omgeving tot een minimum beperkt blijft.

4.2.8. De noodzaak de stad nieuw leven in te blazen d.m.v. toenemende urbanisatie binnen de stadsgrenzen en economische groei, kan het stedelijk leefmilieu belasten, hetgeen dan weer negatieve gevolgen heeft voor de stedelijke vitaliteit. De kwaliteit van het milieu op zich wordt steeds meer beschouwd als een belangrijke factor bij de keuze van een vestigingsplaats. Evenwicht is het sleutelwoord voor stedelijke ontwikkeling. De plaatselijke autoriteiten zijn zich hier maar al te zeer van bewust en streven dan ook naar een duurzame stedelijke ontwikkeling, via een geïntegreerde benadering van economische, sociale en milieuproblemen.

4.2.9. Het imago van een stad speelt een steeds belangrijker rol bij het aantrekken van inwoners, bezoekers en ondernemingen. Zowel historische steden als steden met veel moderne architectuur, toeristische trekpleisters en zakencentra hechten belang aan hun imago. Een meer strategische benadering van stedelijke ontwikkeling impliceert bijgevolg o.a. dat het specifieke imago en karakter van een stad wordt versterkt. Via publiciteitscampagnes trachten de lokale autoriteiten het imago van hun stad te verkopen: „be good and tell about it”.

4.3. *Creëren van wijken van waarde*

4.3.1. Voor een compacte stad is het van groot belang dat mensen er met genoeg wonen, werken en hun vrije tijd doorbrengen. Overigens zal de informatiemaatschappij een verschuiving naar thuiswerk bewerkstelligen, en zal er m.a.w. worden gewerkt in de leefomgeving. Sommige steden slagen er beter in hun inwoners te behouden dan andere, terwijl bepaalde steden ook opvallend meer nieuwkomers aantrekken dan andere.

De voorwaarde voor een vitale stad ligt dan ook in de sociaal-culturele verscheidenheid van zijn inwoners. De bewoners die de stad verlaten hebben omdat het er onveilig, vuil of ongezond was geworden, moeten worden teruggewonnen. De plaatselijke autoriteiten streven daarom naar verbetering van de kwaliteit van het bestaan in hun stad die eerst en vooral „schoon, verzorgd en veilig” moet zijn. Daarnaast is het echter ook zaak te investeren in het intellectuele, sociale en culturele kapitaal van de bevolking.

4.3.2. Teneinde huishoudens met een solide sociaal-economische basis aan te trekken, moet in heel wat steden verbetering komen in de kwaliteit van het woningbestand. Niet louter door nieuwe woonwijken te bouwen, maar veeleer door te streven naar een gedifferentieerd woningaanbod in bestaande stedelijke gebieden, en met name de probleemwijken. Dergelijke stappen zullen nochtans alleen vruchten afwerpen als de algemene kwaliteit van het bestaan in deze buurten verbetert.

4.3.3. De verbetering van de kwaliteit van het bestaan in steden vraagt veelal om aangenamere openbare ruimtes, groene zones en recreatievoorzieningen. Vandaar dat stadsbesturen fors investeren in de kwaliteit van deze openbare ruimtes en trachten de beschikbare groene zones optimaal te gebruiken. Waar mogelijk, worden nieuwe groene zones als stadsparken en groene fietsen wandelpaden aangelegd. Voorts wordt ook steeds meer geïnvesteerd in groene zones met de noodzakelijke openbaar vervoerverbindingen.

4.3.4. Maar al te vaak kunnen steden vuil zijn. Afval, hondenpoep, graffiti en vandalisme zijn hinderlijk voor de inwoners en schrikken bezoekers en potentiële nieuwkomers af. Het schoonhouden van de stad is een belangrijke burgerlijke verantwoordelijkheid. Het stadsbestuur dient in de eerste plaats voor voldoende voorzieningen te zorgen waar de inwoners hun afval kwijt kunnen. Evenzeer van belang is evenwel dat het publiek wordt voorgelicht en dat streng wordt opgetreden tegen overtreders. Een verdere vereiste met het oog op ecologisch duurzame ontwikkeling is het bevorderen van recycling door de nodige voorzieningen voor het scheiden van afval te creëren.

4.3.5. Heel wat mensen voelen zich met name in de grotere steden onveilig. Inbraken, insluipingen, diefstal, roof, geweld, hooliganisme en drugsgelateerde misdaad maken dat steden onveilig lijken. Het negatieve beeld van de stad als het rijk van de misdaad, doet de subjectieve angstgevoelens nog groeien. Met name de uitzichtloze situatie van jongeren in probleembuurten met hoge werkloosheidscijfers, kan ertoe leiden dat zij ontspreken en zich gaan afgeven met drugshandel en andere vormen van criminaliteit. Doeltreffende misdaadbestrijding en -preventie, met de klemtoon op de criminaliteit die verband houdt met verdovende middelen, zijn prioritair. Evenzeer van belang is echter dat de bewoners van probleembuurten betere kansen krijgen. Het terugdringen van de misdaad alleen heeft evenwel niet noodzakelijkerwijs tot gevolg dat de mensen zich

veiliger gaan voelen. Meer politie op straat, veiligheidsagenten in het openbaar vervoer, betere verlichting en beter onderhouden openbare ruimtes kunnen daar wél voor zorgen. Vandaar dat het stedelijk beleid erop gericht is het publieke domein terug te winnen. Dit vraagt om een langetermijnaanpak, waarbij er nauwlettend op moeten worden toegezien dat problemen zich niet verplaatsen naar naburige wijken.

4.3.6. Elke stad werkt op haar eigen manier aan haar revitalisering. Dat kan gaan van stedelijke vernieuwing (waarbij hele buurten worden gesloopt) en armoedebestrijding, tot diverse vormen van sociale vernieuwing (waarbij eigen initiatief en verantwoordelijkheid van burgers worden aangemoedigd) en het stimuleren van de plaatselijke economie. Enkele lokale autoriteiten zijn onlangs van start gegaan met experimenten om deze verschillende strategieën te bundelen in een geïntegreerde, gebiedsgebonden benadering, waarbij de nadruk niet komt te liggen op de problemen, maar op het herstel van de economische veerkracht en het aanboren van alle mogelijkheden.

4.4. *Participatie van de burger vergroten*

4.4.1. Tal van steden hebben op grote schaal vernieuwingswerkzaamheden uitgevoerd, terwijl zij tegelijkertijd met ernstig sociaal verval werden geconfronteerd. Nu is het zaak, de „maatschappelijke vernieuwing” van de steden verder te ontwikkelen. Op diverse gebieden, zoals onderwijs en opleiding, de integratie van nieuwe bewoners en een geïntegreerd veiligheids- en jeugdbeleid, zijn al aanzienlijke inspanningen gepleegd. Toch hebben de steden het tij nog niet kunnen keren. Het nemen van ad hoc-beleidsmaatregelen voor de korte termijn lijkt niet wenselijk en zou slechts uitmonden in een onsamenhangend beleid en een gebrek aan continuïteit. De plaatselijke overheden geven er de voorkeur aan de maatschappelijke samenhang te herstellen door de betrokkenheid en participatie van de burgers te stimuleren.

4.4.2. De werkloosheid is naar alle waarschijnlijkheid een van de ernstigste problemen in de steden. De discrepantie tussen vraag en aanbod is bijzonder moeilijk op te heffen. Het creëren van nieuwe arbeidsplaatsen is op de eerste plaats een opdracht voor het bedrijfsleven. Dit heeft evenwel niet genoeg banen opgeleverd voor alle plaatselijke werkzoekenden. De lokale autoriteiten trachten de werklozen op te nemen in het maatschappelijke leven. Een groot aantal mensen zou te werk kunnen worden gesteld in de openbare dienstensector. Het gaat dan echter vaak om additioneel werk dat is gericht op de verbetering van de kwaliteit van het bestaan in de steden, maar niet commercieel rendabel is. Voorbeelden zijn straatvegers, veiligheidsassistenten in het openbaar vervoer en politie-assistenten. Het welslagen van dit soort beleidsmaatregelen is voor een groot deel afhankelijk van de beschikbare middelen. Vooral als socialezekerheidsfondsen aangewend kunnen worden, kan een groot aantal nieuwe banen worden gefinancierd, maar niet genoeg om iedereen werk te geven. De overblijvende werklozen worden aangemoedigd om vrijwilligerswerk

te verrichten, opdat zij niet vervreemden van de maatschappij.

4.4.3. Onderwijs, opleiding en mobiliteit zijn de sleutel tot het vinden van een baan. Gemakkelijk toegankelijke onderwijsinstellingen op het plaatselijke niveau moeten de burger ertoe aanzetten zijn onderwijs- en opleidingsniveau op een hoger niveau te brengen. Wie onvoldoende opleiding heeft genoten moet de kans krijgen zijn achterstand in te halen. Beleidsmaatregelen om te voorkomen dat al te snel wordt afgehaakt, zijn van even groot belang. Vooral de jongeren moeten van nabij worden gevolgd en bijzondere aandacht gaat ook uit naar de integratie van nieuwkomers die vaak zowel taal- als culturele barrières moeten overwinnen. Voorts trachten de plaatselijke autoriteiten bruggen te slaan tussen de onderwijsinstellingen en het bedrijfsleven, zodat het onderwijs beter kan worden afgestemd op de behoeften van de arbeidsmarkt. Ten slotte mag niet worden voorbijgegaan aan de specifieke problemen van de langdurig werklozen, vooral als zij ouder zijn dan vijftig. Zij moeten de kans krijgen te kiezen tussen een beroepsopleiding en een opleiding die erop gericht is hen te betrekken bij niet-beroepsmatige activiteiten in plaatselijke, sociale organisaties. Een dergelijke „sociale investering” zal het gevoel maatschappelijk overbodig te zijn verminderen, en komt tegelijkertijd de kwaliteit van de sociale infrastructuur ten goede.

4.4.4. Steden zijn méér dan alleen een economische structuur. Los van politieke ideologieën, vertegenwoordigt de stad een maatschappijmodel, waarin grote groepen mensen met zeer verschillende achtergronden en kenmerken, vaak vreemden voor elkaar, bij elkaar komen. Met zoveel mensen op een beperkte oppervlakte, kan de stedelijke maatschappij alleen functioneren als zij tot op zekere hoogte voorspelbaar en beheersbaar is. Vandaar dat het plaatselijke bestuur en de burgers vele formele en informele regels kennen — zowel op sociaal, normatief en economisch als op ruimtelijk niveau — waaraan eenieder moet voldoen om het leven in de stad ordentelijk te doen verlopen.

4.4.5. De gewijzigde bevolkingssamenstelling, stedelijke vernieuwing, de individualisering van de maatschappij en het gevoel van onveiligheid zijn factoren die de onderlinge betrekkingen tussen de burgers aanzienlijk hebben beïnvloed. Sociale normen zijn niet langer vanzelfsprekend voor alle leden van de maatschappij. Het stedelijk beleid is er dan ook op gericht de sociale verhoudingen tussen buurtbewoners te herstellen. Er wordt tijd, energie en geld geïnvesteerd om de sociale kwaliteit van het leven in de stad te verbeteren en de inwoners beter in staat te stellen zelfstandig op te treden, door meer gemeenschapsgevoel te ontwikkelen en lokale initiatieven op touw te zetten. Een buurtgerichte benadering kan de burgers stimuleren om samen te werken en hun verantwoordelijkheden op zich te nemen.

4.4.6. Bijzondere aandacht gaat uit naar de behoeften van sociaal kwetsbare groepen, zoals jongeren, ouderen en migranten. De cijfers inzake het voortijdig schoolverlaten en criminaliteit onder jongeren in de steden liggen aanzienlijk hoger dan het nationale gemiddelde. Zij hebben behoefte aan streng toezicht en

begeleiding, tijdens en ook na de schooluren, en moeten ertoe worden aangespoord sport of andere sociale activiteiten te beoefenen. Na het afronden van hun (school)opleiding mogen jongeren niet in de werkloosheid terecht komen, maar moeten zij de garantie op een (gesubsidieerde) baan hebben. Migranten maken een steeds groter deel uit van de bevolking, en zitten vaak samengepakt in arme buurten. De integratie van deze groepen via onderwijs (de landstaal en beroepsbekwaamheden), werkgelegenheid en huisvesting, is van cruciaal belang. De nieuwkomer zelf is samen met de bestaande stedelijke samenleving verantwoordelijk voor zijn integratie. Verder neemt ook het aantal ouderen onder de Europese bevolking sterk toe. Al is dit geen specifieke stedelijke problematiek, het grote aantal oudere mensen in de steden vraagt niettemin om speciale faciliteiten, gemakkelijk toegankelijke voorzieningen en veilige buurten.

4.4.7. De bewoners van de armste buurten of stadswijken kampen vaak met gezondheidsproblemen. Er bestaat een direct verband tussen volksgezondheid en onderwijs, inkomen, kwaliteit van het bestaan, werkgelegenheid, enz. Door op deze laatste terreinen verbeteringen te bewerkstelligen, kan stedelijk beleid dus ook de volksgezondheid gunstig beïnvloeden. Ondersteunende maatregelen hebben ten doel de gevolgen van het plaatselijke beleid voor de volksgezondheid na te gaan, en de inventaris op te maken van ongezonde plaatselijke omstandigheden die gezamenlijke acties vereisen. Ook wordt gewerkt aan gezondheidsvoorlichting en preventie op plaatselijk niveau. Bijzondere aandacht gaat uit naar gezondheidsvoorlichting „voor en door” ouderen of migranten.

5. Een nieuwe benadering van het stedelijke beleid

5.1. *De noodzaak van een nieuwe benadering*

5.1.1. In zijn initiatiefadvies over „Stedelijke ontwikkeling en de Europese Unie” onderstreept het CvdR dat in het Verdrag van Maastricht niet uitdrukkelijk wordt verwezen naar de stedelijke gebieden, hetgeen in het nieuwe Verdrag niet is gecorrigeerd. Het tot nog toe ontbreken van een strategische visie op stedelijke ontwikkeling, heeft geresulteerd in maatregelen die niet op elkaar zijn afgestemd. Ook expliciete bepalingen met het oog op de coördinatie van de communautaire beleidsmaatregelen op het gebied van vervoer, milieu, volksgezondheid en economische ontwikkeling in stedelijke gebieden, ontbreken. Wel kan artikel 2 van het Verdrag worden beschouwd als een impliciete grondslag voor een Europees stedelijk beleid. Hierin wordt immers bepaald dat het tot de taak van de Gemeenschap behoort te streven naar „een harmonische en evenwichtige ontwikkeling van de economische activiteit binnen de hele Gemeenschap”, een „duurzame” groei, en „een verbetering van de levensstandaard en van de kwaliteit van het bestaan, de economische en sociale samenhang en de solidariteit tussen de lid-staten”.

5.1.2. Bij nadere analyse van de rol van de steden blijkt dat deze in het verleden van cruciaal belang waren voor de realisatie van de in artikel 2 vervatte fundamentele beginselen. Dit zet de stelling kracht bij dat het toekomstige welzijn van Europa ernstig wordt bedreigd door de vaak ernstige problemen waarmee de steden geconfronteerd worden. Wordt deze tendens niet omgeboogen, dan zal Europa er niet in slagen haar belangrijkste doelstelling, nl. cohesie, te verwezenlijken. De plaatselijke autoriteiten zijn om tal van redenen niet in staat gebleken de moeilijkheden voldoende het hoofd te bieden. Overeenkomstig het subsidiariteitsbeginsel zou het stadsbeleid een nationale aangelegenheid moeten zijn. Een aantal lid-staten heeft in meerdere of mindere mate al een vorm van stedelijk beleid ontwikkeld. Subsidiariteit betekent echter niet dat de andere bestuursniveaus zich aan hun verantwoordelijkheden kunnen onttrekken. Dat geldt immers ook niet voor andere beleidsterreinen waarop de EU actief is. De EU zou ertoe moeten worden aangezet haar maatregelen die betrekking hebben op de stedelijke gebieden te coördineren en te integreren, om zo de doeltreffendheid ervan te verhogen. Het CvdR verzoekt de Commissie dan ook een stadsbeleid uit te werken dat complementair is aan de nationale beleidsmaatregelen en erop gericht is de sociale samenhang in de stedelijke gebieden te versterken. Dat is ook een Europees belang. Tezelfdertijd is het de bedoeling dat het Europees stedelijk beleid de plaatselijke autoriteiten ertoe aanmoedigt naar meer structurele samenwerking op het niveau van de functionele stedelijke gebieden te streven.

5.1.3. Nu de stedelijke aangelegenheden eindelijk een eigen plaats innemen op de Europese agenda — getuige zowel de mededeling van de Commissie „Aanzet tot een actieve benadering van de steden in de Europese Unie” als de in Agenda 2000 vervatte voorstellen — luidt de hamvraag niet langer: komt er een Europees beleid? Het staat als een paal boven water dat er op korte termijn een stedelijk beleid volwaardig moet komen. Zaak is nu te waken over de inhoud daarvan. Op het moment dat het stadsbeleid binnen de EU meer aandacht zal krijgen en op Europees niveau ook operationeel zichtbaar(der) wordt, zal een passage hierover vanzelf worden opgenomen in het Verdrag.

5.1.4. Steun aan bijzonder risicovolle wijken in grote steden is een volkomen nieuw element in het Europees structuurbeleid. Het is moeilijk de overheidssteunregels⁽¹⁾ op dunbevolkte landen toe te passen, aangezien die regels voor regio's en niet voor stedelijke gebieden waren bedoeld. Het Comité moedigt de Commissie dan ook aan om bij de toepassing van steun aan stedelijke gebieden rekening te houden met bijzondere regionale omstandigheden. Het verzoekt de Commissie oplossingen uit te dokteren om in bepaalde dunbevolkte gebieden uitzonderingen op het fictieve criterium van 100 000 inwoners mogelijk te maken.

⁽¹⁾ PB C 74 van 10.3.1998, blz. 9, paragraaf 3.10.3.

5.2. Een geïntegreerde benadering

5.2.1. De huidige aanpak van de stedelijke problemen is hoofdzakelijk sectoraal. Tal van EU-maatregelen hebben gevolgen voor de steden. Toch is maar een heel klein deel daarvan rechtstreeks op de steden gericht, en dan nog hebben de plaatselijke autoriteiten niet altijd medezeggenschap over de tenuitvoerlegging ervan. In verschillende lid-staten krijgen de plaatselijke autoriteiten zelfs niet de kans de problemen op te lossen omdat de rol die zij vanouds vervullen meer en meer wordt overgedragen aan niet-verkozen instanties. Naast de communautaire maatregelen zijn er bovendien de beleidsmaatregelen en programma's van de regionale en de nationale autoriteiten. De plaatselijke overheid moet maar zien hoe zij deze wirwar van incoherente en vaak tegenstrijdige maatregelen inpast in haar eigen beleid. Integratie van het stedelijk beleid op alle bestuursniveaus is dan ook de grootste uitdaging. Kortom, de geïntegreerde stedelijke-beleidsmaatregelen van de lid-staten moeten worden aangevuld met een doeltreffend Europees stadsbeleid.

5.2.2. Een bottom-up benadering, d.w.z. dat een en ander wordt bekeken vanuit de optiek van de plaatselijke autoriteiten, is de basis voor een coherent Europees en nationaal stedelijk beleid. De grote hoeveelheid agendapunten, problemen, organisaties en beleidsvormen, die een multisectorale en coherente aanpak vereisen, kan het best worden toevertrouwd aan de plaatselijke en regionale autoriteiten. Bovendien is het in de steden (en vooral die „van internationaal niveau") dat de problemen en mogelijkheden die doorslaggevend zullen zijn voor de toekomst van Europa, zich het eerst duidelijk aftekenen. Verder is het zaak dat voor de stad bedoelde beleidsmaatregelen, zoveel mogelijk tegemoet komen aan de plaatselijke behoeften. Het CvdR is daarom van oordeel dat een geïntegreerd Europees stedelijk beleid moet worden uitgewerkt in het licht van de ervaring van de plaatselijke autoriteiten.

5.2.3. Om echt een geïntegreerd stedelijk beleid te kunnen uitwerken, is een duidelijk kader nodig, gebaseerd op een Europese visie op en strategie voor de sociaal-economische werking van het Europese stadssysteem. Daarbij mag niet worden vergeten dat stedelijke gebieden meer en meer functioneren als onderdelen van één groot raderwerk. De verschillende soorten steden in Europa, van de grootsteden in het hart van Europa tot de randsteden, en met name de steden die een hele regionale economie draaiende houden, moeten in dit kader hun plaats krijgen. De Europese integratie, de opzet van een Europese infrastructuur en de behoefte aan ruimtelijke specialisatie zijn in dit verband gunstige ontwikkelingen, maar ook de behoefte aan evenwichtiger en nauwere betrekkingen tussen de stad en de haar omringende omgeving moet in aanmerking worden genomen. Het ontbreken van een adequate visie op de richting die de ontwikkeling van de steden in Europa zou moeten uitgaan, zal ertoe leiden dat wordt gekozen voor sub-optimale oplossingen, en

dat een en ander evolueert in een vanuit Europees oogpunt ongewenste richting. Met het Europees Ruimtelijk ontwikkelingsperspectief is de eerste stap naar erkenning van dit standpunt gezet.

5.2.4. In een dergelijk Europees kader voor stedelijke ontwikkeling mag verder niet voorbij worden gegaan aan het feit dat steden de drijvende kracht zijn achter de regionale, nationale en Europese groei — in het bijzonder van grootstedelijke en de hoofdstedelijke regio's — en voor Europa fungeren als het venster op de wereldmarkt. Verder moeten in dit beleidskader algemeen Europese vraagstukken worden aangepakt als werkloosheid, sociale uitsluiting, stadsvernieuwing, duurzaamheid en mobiliteit, onderwijs en opleiding, jeugd, ouderen, migranten, veiligheid en volksgezondheid. Ook de onderlinge wisselwerking tussen al deze probleemgebieden op het plaatselijke niveau dient in aanmerking te worden genomen. Bijzondere aandacht moet uitgaan naar de praktische ideeën die ontstaan op het lokale niveau, zoals de betrokkenheid van de plaatselijke gemeenschap.

5.2.5. Bedoeling is dus een kader uit te werken dat de voorwaarden schept om het stedelijke potentieel in Europa ten volle te kunnen benutten. Ook moet het flexibel genoeg zijn om in te spelen op de nationale beleidsmaatregelen en de regionale verschillen, zodat complementariteit verzekerd is en een op maat gesneden tenuitvoerlegging mogelijk wordt.

5.2.6. Ligt dit Europese kader voor stadsontwikkeling eenmaal vast, dan is het relatief eenvoudig om de meer sectoraal gerichte communautaire beleidsmaatregelen een stedelijke dimensie mee te geven. Zoals de Commissie aangeeft, moeten deze een aanvullende rol spelen en volledig in overeenstemming zijn met acties op andere bestuursniveaus. De huidige maatregelen die betrekking hebben op de steden moeten dus worden ingepast in de algemene strategie, terwijl nieuwe beleidsmaatregelen en programma's moeten worden getoetst op hun coherentie hiermee. Resultaat van dit alles zal zijn dat de toepassing van de sectorale maatregelen doelgerichter wordt, en dat de communautaire middelen dus efficiënter worden besteed.

5.3. Een op kennis gebaseerde benadering

5.3.1. Het CvdR erkent dat „de behoefte aan zinvolle en vergelijkbare informatie over steden, met name onder lokale en andere openbare instanties", toeneemt⁽¹⁾. Uitgebreide informatie op regionaal en stedelijk niveau is inderdaad een vereiste voor een adequaat stedelijk management. Verschillende steden hebben al werk gemaakt van zulke „barometers", waaraan de kwaliteit van het bestaan in een stad kan worden afgelezen. In veel gevallen zijn deze berekeningen afgestemd op plaatselijke omstandigheden. Zo blijft de overheid op de hoogte van de behoeften en tendensen, en kan zij een betrouwbare balans opmaken van de gevolgen van haar

⁽¹⁾ COM(97) 197 def., blz. 17.

beleid. In de „Verklaring van Barcelona over de gewenste opzet van een Europees systeem van lokale indicatoren”⁽¹⁾ wordt evenwel opgemerkt dat „de statistische gegevens en vergelijkbare indicatoren die momenteel beschikbaar zijn, in zowel kwalitatief als kwantitatief opzicht duidelijk te wensen (overlaten) (paragraaf 2)”. Vandaar dat een „Europees systeem van lokale en regionale indicatoren inzake de kwaliteit van het bestaan” (paragraaf 3) vereist is.

5.3.2. Het CvdR heeft duidelijk gesteld dat vergelijkbare criteria noodzakelijk zijn: „Het voorstel van de Europese Commissie om binnenkort een ‘stadsaudit’ op gang te brengen, vormt een eerste concrete stap in deze richting”. De audit zal plaatsvinden in 58 steden, 8 stedelijke agglomeraties en 21 grootstedelijke regio’s. Daarbij is uitgegaan van een eenvoudige, tamelijk algemene reeks indicatoren waarmee in de eerste plaats wordt beoogd de kwaliteit van het bestaan in de stad te meten. Het CvdR is evenwel van oordeel dat dit voorstel nader moet worden uitgewerkt, wil men de beoogde resultaten bereiken. Ook moeten de specifieke plaatselijke en regionale omstandigheden in aanmerking worden genomen. Verder moet worden uitgegaan van functionele stedelijke gebieden, zoals ook al in hoofdstuk 3 wordt verklaard, en niet van de administratieve grenzen. Deze beginselen zullen de grondslag vormen voor het CvdR-rapport over de huidige indicatoren van de grote Europese steden en hun onderlinge verband op regionaal niveau.

5.3.3. Hoewel adequate statistische gegevens en indicatoren van belang zijn voor de besluitvorming, zijn de plaatselijke autoriteiten bijzonder geïnteresseerd in elkaars beleidsmaatregelen en projecten. Het CvdR suggereert daarom voort te bouwen op de „goede praktijken” van de plaatselijke autoriteiten, en de uitwisseling van ervaring tussen plaatselijke beleidsmakers en stadsbestuurders actief te bevorderen. De lokale overheden zelf moeten hierbij een leidende rol vervullen. Het Comité wil daarom benadrukken dat de transnationale ervaringsuitwisseling op het gebied van de stedelijke ontwikkeling dient plaats te vinden op grondslag van een actieve instemming en betrokkenheid van de steden en — waar gewenst — de samenwerkingsverbanden van steden, die participeren in deze uitwisseling.

5.3.4. Het is vooral met het oog op deze uitwisseling van informatie dat talrijke stedelijke netwerken zijn opgezet, gaande van eenvoudige jumelages tussen twee steden tot complexe samenwerkingsverbanden op specifieke gebieden. Het CvdR is ingenomen met het voorstellen van de Commissie, dergelijke vormen van internationaal stedelijk partnerschap te ondersteunen en te bevorderen. Wel wil het erop wijzen dat de concentratie en coördinatie van deze netwerkactiviteiten moet worden verbeterd. Het is van kapitaal belang dat wordt voortgebouwd op de reeds beschikbare deskundigheid en ervaring en dat gebruik wordt gemaakt van de al bestaande structuren. Vooral nu zijn bevoegdheden zijn uitgebreid, is het CvdR bij uitstek geschikt om deze taak op zich te nemen.

5.3.5. Het CvdR is het volledig eens met het pleidooi van de Commissie voor een hechtere samenwerking tussen lokale autoriteiten uit verschillende delen van de wereld. Gezien hun belang voor de ontwikkelingshulp, het steunen van de lokale democratie, en de uitwisseling van ervaring met andere goed functionerende lokale autoriteiten, verdient de ontwikkeling van dit soort netwerken alle steun.

5.3.6. De Commissie beklemtoont dat stedelijke indicatoren niet zullen worden gebruikt als selectiecriteria voor steun uit de structuurfondsen. Tevens verklaart zij dat deze indicatoren, in tweede instantie „de beoordeling van het effect van verschillende nationale en ook Europese beleidsmaatregelen op de ontwikkeling van stedelijke gebieden kunnen vergemakkelijken”. Het CvdR bevestigt dat het toekomstige Europees Systeem van Lokale en Regionale indicatoren voor de broodnodige samenhang kan zorgen tussen enerzijds de vaststelling van en de behoefte aan specifieke stedelijke en regionale beleidsdoelstellingen, en anderzijds de planning, tenuitvoerlegging en follow-up van de maatregelen om deze doelstellingen te verwezenlijken. Wel dient erover te worden gewaakt dat de indicatoren voor de tenuitvoerlegging en controle van de programma’s, niet samenvallen met de selectiecriteria van de structuurfondsen.

5.3.7. Het CvdR benadrukt het belang van onderzoek naar het verband tussen de toekomstige evolutie van steden en de gevolgen van informatietechnologie, de nieuwe opvattingen over arbeid, de vooruitgang op het vlak van vervoer en de hogere milieu-eisen. Het is dan ook ingenomen met de opnemings van de doelstelling van „de stad van morgen” in het vijfde kaderprogramma, en dringt erop aan dat deze problematiek op Europees niveau nader wordt bestudeerd.

5.4. *De rol van de structuurfondsen*

5.4.1. Onderzoek naar de regionale en plaatselijke overheden in de EU heeft aangetoond dat de plaatselijke en regionale belastinginkomsten en de door de nationale overheid toegewezen middelen de belangrijkste bron van inkomsten zijn voor de lokale autoriteiten. De nationale beleidsmaatregelen behelzen programma’s waarmee algemene sociale problemen worden aangepakt. In de grotere steden en stedelijke gebieden vraagt de concentratie van dit soort problemen evenwel om een gerichtere aanpak. Het stedelijk vernieuwingsbeleid, dat o.m. maatregelen inzake ruimtelijke ordening en infrastructuur omvat, en gericht is op de ontwikkeling of wederopbouw van bepaalde woonwijken, handelszones en infrastructuur, is gebonden aan de nationale prioriteiten en middelen, die bestemd zijn voor de versterking van de internationale concurrentiepositie van economische centra. Deze algemene beleidsmaatregelen zouden meer moeten worden toegespitst op de stad. Op deze wijze worden de stedelijke problemen en mogelijkheden aangepakt via structurele verbeteringen op micro- en macro-niveau. Het Europees beleid dient complementair te

⁽¹⁾ CDR 138/97 fin.

zijn aan deze nationale maatregelen. Door zich te richten op het microniveau, d.w.z. de meest achtergebleven stedelijke gebieden, kan de EU met haar aanvullende maatregelen de nodige steun verlenen en een nieuwe oriëntatie op stedelijke en regionale ontwikkeling in Europa stimuleren.

5.4.2. Van alle EU-beleidsmaatregelen heeft de steun uit de structuurfondsen, tenminste financieel gezien, de grootste impact op de steden. Er is echter nog onvoldoende erkenning van de specifieke behoeften van de steden. Het CvdR steunt dan ook het voorstel van de Commissie dat „door verruiming van de aandacht voor stadsontwikkeling bij de toekomstige opbouw van strategieën en programma's een geïntegreerde strategie (zou) kunnen worden opgezet voor maatregelen in stedelijke gebieden en in de bredere omtrek hiervan en voor ontwikkeling van het economisch en menselijk potentieel”⁽¹⁾.

5.4.3. Ook deze benadering is echter nog hoofdzakelijk gericht op de samenhang tussen regio's. In het eerste verslag over de economische en sociale cohesie (1996) wordt wel al de klemtoon gelegd op de noodzaak van een sterkere samenhang in en tussen de steden. „Er is een zeer reëel gevaar van een verdere fragmentatie binnen Europese steden; stijgende werkloosheid en sociale uitsluiting gaan gepaard aan een verdieping van de sociale kloof tussen 'haves' en 'have-nots'. In sommige lid-staten wordt het stedelijk probleem reeds gezien als de belangrijkste bedreiging van de nationale cohesie ... Ook op het niveau van de Unie is er mogelijk een meer gerichte aanpak nodig”⁽²⁾.

5.4.4. Het CvdR stelt dan ook tot zijn tevredenheid vast dat „stedelijke gebieden in moeilijkheden” tot de vier in Agenda 2000 vermelde probleemgebieden van de nieuwe doelstelling 2 behoren. „De nieuwe programma's ter ondersteuning van de gebieden van doelstelling 2 zullen moeten worden toegespitst op economische diversificatie, ook in de regio's die sterk afhankelijk zijn van een enkele in verval verkerende economische sector. Daartoe zal het nodig zijn de steun voor het MKB en voor innovatie uit te breiden en vooral aandacht te besteden aan beroepsopleiding, aan het plaatselijke ontwikkelingspotentieel, aan milieubescherming en aan bestrijding van de sociale uitsluiting, dit laatste vooral in de stedelijke gebieden die in moeilijkheden verkeren.” „Bestrijding van sociale uitsluiting” is bovendien een van de vier actieterrains van de horizontale doelstelling 3. Aangezien sociale uitsluiting vooral in de stedelijke gebieden voorkomt, moet de nieuwe doelstelling 3 dus ook een stedelijke dimensie bevatten⁽³⁾. Anderzijds wordt in Agenda 2000 voorbijgegaan aan het feit dat de regionale programma's van doelstelling 1 meer aandacht zouden moeten geven aan de steden. Het CvdR is van

oordeel dat een evenwichtig Europees stadsbeleid zich zowel moet bezighouden met de steden en regio's van doelstelling 1 als van doelstelling 2, en dat in het kader daarvan ook bijstand moet worden verleend aan diverse regio's die niet in aanmerking komen voor regionale steun uit de structuurfondsen.

5.4.5. In Agenda 2000 wordt verder gesuggereerd het communautaire initiatief Urban — dat overigens een groot succes kent — niet te verlengen, maar in plaats daarvan op te nemen in de hoofdprogramma's. Op die manier kunnen de vruchten van Urban worden geplukt, terwijl extra aandacht kan uitgaan naar het scheppen van werkgelegenheid en de bestrijding van sociale uitsluiting. Daarnaast wil het CvdR nogmaals de aandacht vestigen op het belang van programma's die inspelen op de nieuwe behoeften van de steden. De stedelijke proefprojecten uit hoofde van artikel 10, en meer in het algemeen het communautaire initiatief Urban, hebben in dit verband reeds hun nut bewezen. Terwijl de programma's in het kader van de traditionele doelstellingen op een regionale leest zijn geschoeid, is Urban juist gericht op probleembuurten en de verbetering van de samenhang in de steden. Het CvdR meent dat onderzoek moet worden verricht naar de resultaten van een dergelijke aanpak, die al in veel steden vruchten heeft afgeworpen, en dat met name moet worden nagevolgd hoe deze maatregelen dienst kunnen doen als katalysator voor stedelijke ontwikkeling. Het CvdR is ervan overtuigd dat de EU op de ingeslagen weg moet voortgaan, los van de voorstellen voor een nieuwe doelstelling 2.

5.4.6. Het CvdR is het volmondig eens met de voorstellen van de Commissie voor meer concentratie. Op dit moment valt 51 % van de bevolking van de Unie onder de doelstellingen 1, 2, 5b en 6. In de toekomst zouden de structuurfondsen zich moeten richten op de meest achtergestelde bevolkingsgroepen, waartoe ook de bewoners van de allerarmste stedelijke gebieden van Europa behoren. De ervaring met Urban heeft geleerd dat met dit soort geografische concentratie een nuttige besteding van de Europese fondsen verzekerd is.

5.4.7. Het CvdR is ook ten zeerste ingenomen met het voorstel om de financiering te vereenvoudigen door zich per regio te beperken tot één programma. Met name de plaatselijke autoriteiten werden vaak geconfronteerd met onderling tegenstrijdige regelingen van de verschillende Europese fondsen. Zo kon het gebeuren dat een project dat in aanmerking kwam voor steun uit een bepaald fonds, door een ander fonds werd afgewezen. Met als resultaat dat veelbelovende projecten uiteindelijk werden afgeblazen. Aan deze incoherenties in de structuurfondsenregeling die een geïntegreerde benadering in de weg staan, moet een eind worden gemaakt.

5.4.8. Voorts worden in Agenda 2000 eenvoudiger en doorzichtiger selectiecriteria voorgesteld voor de gebieden die onder de nieuwe doelstelling 2 komen te vallen. Relevante sociaal-economische criteria, de werkloosheidscijfers en de mate van sociale uitsluiting

⁽¹⁾ COM(97) 197 def., blz. 16.

⁽²⁾ COM(97) 542 def.

⁽³⁾ COM(97) 2000 def., blz. 24.

mogen in deze selectiecriteria zeker niet worden vergeten. Het CvdR is van mening dat de op sociale samenhang gerichte criteria voor stedelijke gebieden ook criteria voor de verbetering van de kwaliteit van het bestaan en duurzaamheid dienen te omvatten. Ten slotte mag niet worden voorbijgegaan aan de stedelijke dynamiek en de uiteenlopende kenmerken van steden in de verschillende delen van de Unie.

5.5. *Institutionele aspecten*

5.5.1. Een nieuwe benadering van de steden dient ook door de Europese instellingen ten volle te worden overgenomen. Dit geldt op de eerste plaats voor de Commissie, die belast is met de uitwerking en de tenuitvoerlegging van een Europees stadsbeleid. Op dit moment is er vooralsnog alleen een informele werkgroep voor stedelijke aangelegenheden, bestaande uit vertegenwoordigers van de meest betrokken directoraten-generaal. Een dergelijke informele structuur is te zeer afhankelijk van goede wil, terwijl het stadsbeleid in de nieuwe benadering een sleutelverantwoordelijkheid moet zijn.

5.5.2. Het plan voor „Modernisering van de administratieve procedures en van het beheer van de menselijke hulpbronnen” (MAP 2000) dat momenteel ter tafel ligt, biedt de gelegenheid om een geschiktere, formele, structuur uit te werken. Het CvdR is voorstander van de oprichting van een interdisciplinair team, bij voorkeur binnen het Directoraat-Generaal Regionaal beleid en cohesie. Dit team zou belast moeten worden met de ontwikkeling van het hierboven bedoelde strategische kader voor een stedelijk beleid. Daarnaast zou het ook de taak moeten krijgen, (nieuwe) sectorale beleidsmaatregelen en programma's aan dit kader te toetsen.

5.5.3. Het CvdR stelt voor, deze formele administratieve structuur in een later stadium te vervolledigen door een commissaris te belasten met de algehele verantwoordelijkheid voor het stadsbeleid en het beheer van de bijbehorende budgetten. Tot de programma's die aan de commissaris worden toegewezen, behoren in de eerste plaats vanzelfsprekend die betreffende de stedelijke gebieden in moeilijkheden (nieuwe doelstelling 2), de bestrijding van sociale uitsluiting (nieuwe doelstelling 3), innovatieve programma's als Urban en de proefprojecten voor steden uit hoofde van artikel 10.

5.5.4. Het CvdR meent verder dat de toenemende belangstelling voor stedelijke aangelegenheden en de voorstellen voor formalisering van de desbetreffende diensten van de Commissie, democratische ruggesteun vereist. Op dit moment worden stedelijke aangelegenheden doorgaans behandeld door de commissie regionaal beleid van het Europees Parlement, met name wanneer het gaat om acties in het kader van de structuurfondsen. Sectorale aspecten worden evenwel ook in andere parlementaire commissies besproken. Er bestond vroeger een interfractiewerkgroep van lokale en regionale verte-

genwoordigers die ervoor ijverde dat stedelijke kwesties op de agenda kwamen te staan.

5.5.5. Nog vóór het Verdrag van Amsterdam in werking treedt, zou het CvdR het EP in overweging willen geven enige structuur aan te brengen in de behandeling van stedelijke aangelegenheden. Ideaal zou zijn een commissie voor stadsbeleid op te richten. In afwachting daarvan wil het CvdR alvast zijn voornemen te kennen geven, nauw samen te werken met het Europees Parlement bij de voorbereiding van het Stadsforum en het Witboek over stedelijke ontwikkeling.

5.5.6. De twee raadgevende organen van de EU beschikken al over de nodige bevoegdheden om de stedelijke thematiek efficiënt aan te kunnen pakken. Het CvdR zal het ESC graag terzijde staan bij de voortzetting van zijn werkzaamheden inzake stedelijke kwesties die op de Europese agenda staan. Overigens zal het CvdR zelf ook de behandeling van stedelijke dossiers voortzetten binnen zijn commissie 4 — „Ruimtelijke ordening, stadsbeleid, energie, milieu”.

5.5.7. Ten slotte vereist de nieuwe benadering van het stedelijke beleid ook de medewerking van de Raad. Het CvdR was bijzonder ingenomen met het initiatief van het Nederlandse voorzitterschap en de conclusies aangaande stedelijk beleid van de bijeenkomst van ministers van regionaal beleid in Noordwijk. Ook de bereidheid om de agenda verder uit te werken, de uitwisseling van ervaringen te stimuleren en een tweede ontmoeting te beleggen tijdens het voorzitterschap van het VK, zijn positieve signalen. Het CvdR hoopt dat de Raad zijn werkzaamheden op structurele basis zal voortzetten, bij voorkeur door de ministers voor stedelijke aangelegenheden jaarlijks bijeen te roepen.

5.5.8. Om zo veel mogelijk van de besprekingen binnen de verschillende instellingen te profiteren, zou het CvdR willen voorstellen regelmatig interinstitutionele vergaderingen te beleggen. Daarnaast zou eens per jaar een ontmoeting met specifieke belangengroepen kunnen plaatsvinden. Het geplande Stadsforum zou het eerste in een reeks van dergelijke ontmoetingen kunnen worden.

5.5.9. Het CvdR staat ook achter het voornemen van de Commissie om een groep van deskundigen samen te stellen met het oog op de voorbereiding van het Witboek over stedelijke ontwikkeling. Naar de mening van het CvdR zou de groep niet alleen moeten bestaan uit deskundigen uit de verschillende lid-staten en ervaren onderzoekers van de stedelijke problematiek, maar is de deelname van deskundigen van de plaatselijke autoriteiten evenzeer van belang.

5.5.10. Het feit dat er een geïntegreerd Europees stedelijk beleid moet komen, betekent niet dat op de andere bestuurslagen niet langer dient te worden

gestreefd naar integratie van de beleidsmaatregelen. Met name nationale beleidsmaatregelen hebben verregaande consequenties voor de steden. De plaatselijke overheden zijn voor de uitoefening van hun bevoegdheden financieel afhankelijk van hun nationale regering. Budgettaire beperkingen maken een betere coördinatie van de sectorale beleidsmaatregelen nog belangrijker. Het CvdR wijst de Raad dan ook nadrukkelijk op het belang van een verregaande integratie van de beleidsmaatregelen en een onvervalst stedelijk beleid op nationaal niveau.

5.5.11. Integratie van het beleid op nationaal en Europees niveau zou een aanzienlijke verbetering betekenen voor de lokale en regionale autoriteiten, die zwaar gebukt gaan onder de huidige wirwar van regionale, nationale en communautaire maatregelen en initiatieven die zij moeten zien te coördineren. Van hun kant moeten de plaatselijke overheden evenwel ook al het mogelijke doen om de beschikbare middelen zo effectief en efficiënt mogelijk te besteden.

5.5.12. De plaatselijke overheid moet haar problemen aanpakken en de geboden kansen aangrijpen op het meest geschikte niveau, d.w.z. het niveau dat het dichtst bij de burger ligt. Veel van de stedelijke problemen doen zich immers vooral in bepaalde probleembuurten voor, en ook op het niveau van de buurt zelf moet naar een oplossing worden gezocht. Problemen op het vlak van volksgezondheid, maatschappelijke integratie, onderwijs en openbare veiligheid, vragen om kleinschalige, specifieke oplossingen. Acties ter bevordering van het economisch herstel, de werkgelegenheid en het openbaar vervoer daarentegen, vergen een stedelijke of regionale aanpak. Ten slotte zij er op gewezen dat problemen in bepaalde buurten alleen binnen de omliggende omgeving of agglomeratie kunnen worden aangepakt. Ook dient erover te worden gewaakt dat deze probleemgebieden ten volle de vruchten kunnen plukken van de ontwikkelingen in de meer welvarende omliggende regio. Steun uit de structuurfondsen kan de stedelijke cohesie een behoorlijke duw in de rug geven.

5.5.13. Problemen in een bepaalde buurt ressorteren in principe onder de bevoegdheid van de plaatselijke overheid. In verschillende steden is dit echter nog steeds een vrome wens. Bovendien vallen de meestal administratieve grenzen van steden bestuurlijk niet samen met het functionele stedelijke gebied. Waar mogelijk moet daadwerkelijk worden gestreefd naar meer permanente en bindende vormen van samenwerking tussen de lokale autoriteiten, en moeten daartoe de nodige voorzieningen worden getroffen.

5.5.14. Tegelijkertijd zouden de plaatselijke autoriteiten zich moeten concentreren op hun voornaamste verantwoordelijkheden, nl. zorgen voor een degelijke dienstverlening, de burger waar voor zijn geld geven en voortdurend de vinger aan de pols van de samenleving houden. De soms verzwakte vertrouwensrelatie met de

burger moet worden verbeterd. Elke burger moet zich mede-eigenaar van de stedelijke samenleving gaan voelen.

5.5.15. Om al deze taken tot een goed einde te brengen is een minimum aan organisatie vereist. Op de eerste plaats moeten de plaatselijke autoriteiten de — openbare en particuliere — plaatselijke organisaties samenbrengen om zo veel mogelijk knowhow, deskundigheid en energie te mobiliseren. Samenwerking op het niveau van de hele agglomeratie kan alleen via nauwe partnerschapsverbanden tussen de lokale overheden. Evenzeer van belang zijn de betrekkingen met de regionale en de nationale regeringen en de EU. De uitwerking, tenuitvoerlegging en follow-up van maatregelen en programma's voor stedelijke ontwikkeling, moet gebeuren in samenwerking met de plaatselijke autoriteiten, zodat volop van de plaatselijke deskundigheid en knowhow gebruik kan worden gemaakt. Dit organiserend vermogen van de plaatselijke overheden vereist ook een nieuwe stijl van stedelijk management, die resulteert in strategieën voor stedelijke ontwikkeling en de nodige partnerschapsverbanden.

6. Conclusies

6.1. Het CvdR is ten eerste ingenomen met de mededeling van de Commissie waarmee de aanzet wordt gegeven tot een debat over een toekomstig stedelijk werkprogramma van de EU. Uit de mededeling blijkt duidelijk de vernieuwde aandacht voor onze steden en de behoefte van Europa om de afstand tot de burger te verkleinen. Hiermee is een grote stap gezet op weg naar de erkenning dat de stedelijke gebieden van Europa inderdaad de motor achter economische groei, welvaart en cultuur zijn, maar dat zij óók met de ernstigste problemen van de moderne maatschappij te kampen hebben. Het CvdR is van mening dat een Europees debat niet langer mag worden uitgesteld, en steunt dan ook ten volle het voornemen van de Commissie en de Raad om in 1998 een Forum Stadsontwikkeling op touw te zetten. De resultaten van deze besprekingen moeten dan verder worden uitgewerkt in een Witboek over stedelijke ontwikkeling.

6.2. Steden hebben vele gezichten en dimensies. Enerzijds zijn zij de drijvende kracht achter de regionale en de nationale economie. Anderzijds raken de steden, en met name bepaalde wijken, echter ernstig in verval als gevolg van sociale, economische en milieuproblemen. Hoge werkloosheidscijfers, armoede, ongunstige levensomstandigheden en een gebrek aan veiligheid leiden tot sociale uitsluiting en segregatie. Al deze factoren vormen in toenemende mate een serieuze bedreiging voor de sociale en economische dynamiek en de cohesie van onze maatschappij. Het CvdR is ervan overtuigd dat dit proces beslist moet worden omgebogen. De stad moet opnieuw een plaats worden waar we willen wonen, waar we onze kinderen willen grootbrengen en graag onze vrije tijd doorbrengen.

6.3. Het CvdR is ervan overtuigd dat de relatie tussen de steden en de omliggende omgeving dringend aan

verbetering toe is. De sterke onderlinge afhankelijkheid tussen beide komt tot uiting in het begrip functioneel stedelijk gebied. Dit begrip zou universele gelding moeten krijgen, los van de omvang van een stad, en moet het uitgangspunt vormen voor een toekomstig Europees stedelijk beleid. De grootste uitdaging ligt immers daarin, dat een Europees stedelijk beleid moet worden opgezet waarvan alle steden en hun regio's, ongeacht hun grootte of aard, profijt trekken. Met het Europees Ruimtelijk Ontwikkelingsperspectief (EROP) wordt een eerste antwoord geboden op deze uitdaging, dat nog zou moeten worden aangevuld met de door de Commissie georganiseerde transnationale seminars.

6.4. Het CvdR zal niet ontkennen dat diverse communautaire instrumenten al een aanzienlijke invloed uitoefenen op de stedelijke ontwikkeling. Daarmee staan we echter nog ver van een Europees stedelijk beleid dat coördinatie en integratie van de communautaire acties behelst, en specifiek gericht is op de steden en hun inwoners. Het CvdR heeft al in tal van adviezen aangegeven hoe specifieke communautaire beleidsmaatregelen en programma's op een lokale en regionale leest kunnen worden geschied. Nu is echter op de eerste plaats een nieuwe, algemene benadering van de stedelijke problematiek nodig. Dit is voor alles een zaak van de plaatselijke autoriteiten, die daarbij moeten kunnen rekenen op de steun en de samenwerking van de regionale en nationale overheid. Het CvdR onderstreept de noodzaak van een geïntegreerd stedelijk beleid op alle bestuursniveaus. De ontwikkeling van een geïntegreerd nationaal stadsbeleid in alle lid-staten dient in dit verband dan ook bovenaan de prioriteitenlijst te staan. Wil de EU haar cohesiedoelstelling bereiken, dan kan zij niet buiten een stadsbeleid dat een aanvulling vormt op de nationale beleidsmaatregelen, waarmee de bestaande communautaire programma's en acties voor de steden beter worden toegesneden op de behoeften van deze steden, en dat meer recht doet aan het subsidiariteitsprincipe.

6.5. Het CvdR is van oordeel dat een nieuwe benadering van de stedelijke problematiek eerst en vooral een duidelijk kader voor stedelijke ontwikkeling behoeft. Daarbij dient te worden uitgegaan van een bepaalde visie op en strategie voor de toekomstige rol van de steden en dient rekening te worden gehouden met de ruimtelijke gevolgen van Europese integratie, specialisatie en trans-Europese netwerken. Ook mag niet worden voorbijgegaan aan tal van Europese vraagstukken als werkloosheid, sociale uitsluiting, stadsvernieuwing, duurzaamheid, mobiliteit, veiligheid, onderwijs, jongeren en volksgezondheid. De complementariteit met het nationale beleid mag niet uit het oog worden verloren, en verder moet het kader flexibel genoeg zijn om in te spelen op de regionale verschillen, die om een op maat gesneden tenuitvoerlegging vragen. Is een dergelijk kader eenmaal vastgesteld, dan is de volgende stap de aanpassing van de bestaande (sectorale) beleidsmaatregelen en programma's die betrekking hebben op de steden. Nieuwe communautaire maatregelen moeten vervolgens aan het kader worden getoetst. Het CvdR is

ervan overtuigd dat dit alles de doeltreffendheid van de communautaire middelen en de doorzichtigheid van het EU-beleid aanmerkelijk ten goede zal komen.

6.6. Het CvdR is voorstander van een Europese agenda voor stedelijke aangelegenheden die wordt opgesteld aan de hand van de ervaring van de plaatselijke autoriteiten. Zij staan immers dag na dag in voor de uitvoering van talrijke sectorale maatregelen. Overigens zijn het o.m. de steden (in het bijzonder de grootsteden en stedelijke gebieden) die als eerste te maken krijgen met de problemen en mogelijkheden van de moderne maatschappij. De ervaring op het plaatselijke niveau heeft geleerd dat stedelijk beleid hoe dan ook op de versterking van de economische structuur moet steunen. Het staat echter ook als een paal boven water dat een en ander ondenkbaar is zonder parallelle initiatieven ter verbetering van de sociale infrastructuur: onderwijs en opleiding, kwaliteit van het bestaan, veiligheid en (gezondheids)zorg, met name voor de bevolkingsgroepen die lijden onder sociale uitsluiting. Streefdoel is kortom „het werken aan een sterke stad, het creëren van een leefbare omgeving en meer participatie van de burger”.

6.7. Een Europees stadsbeleid zou een geïntegreerde, gecoördineerde en meer doelgerichte benadering van de stedelijke problematiek dichterbij moeten brengen. Tevens dient de nodige informatie ter beschikking te worden gesteld om de behoeften en tendensen te kunnen afbakenen, en een betrouwbare controle te garanderen. De criteria die gehanteerd worden bij de toekenning van de steun mogen hier derhalve geen rol spelen. Niet alleen statistische gegevens, maar ook informatie over specifieke beleidsmaatregelen en projecten om het beleid inzake stedelijke gebieden te verbeteren, zijn nuttig. Ook meent het CvdR dat partnerschapsverbanden tussen de verschillende bestuurslagen en met de particuliere sector, onderwijsinstellingen en al wie betrokken is bij het stadsbeleid, hoogstnoodzakelijk zijn. Het is de bedoeling dat deze partnerschappen daadwerkelijk worden gesteund door actieve deelname in de stedelijke netwerken, daarbij voortbouwend op hun ervaring en mechanismen die al eerder hun nut hebben bewezen. Voorts zijn sterkere concentratie en coördinatie van de netwerkactiviteiten vereist, iets waaraan kan worden gewerkt in het kader van het CvdR.

6.8. Het CvdR is er ten volle van overtuigd dat het stedelijk beleid de nadruk moet leggen op sociaal-economisch herstel op lange termijn, en gebruik moet maken van het eigen potentieel van de stedelijke gebieden, ten einde deze nieuw leven in te blazen. Een eerste vereiste zijn dan zowel geografisch als thematisch meer doelgerichte maatregelen, waarbij de aandacht wordt geconcentreerd op de allerarmste stedelijke gebieden, een prioriteit die ook al in het eerste verslag over de cohesie naar voren werd geschoven. Het CvdR sluit zich daarom aan bij het voorstel van Agenda 2000 om ook stedelijke kwesties op te nemen onder de nieuwe doelstelling 2, die gericht is op economische en sociale herstructurering. Op die manier kan worden voortgebouwd op de resultaten van Urban, met extra aandacht voor het werkloosheidsprobleem en de bevordering van

de sociale cohesie. Bij dit alles mag echter niet uit het oog worden verloren dat ook in het kader van de regionale programma's van doelstelling 1 meer de klemtoon dient te worden gelegd op de stedelijke problematiek. Daarnaast dient in een Europees stedelijk beleid ook rekening te worden gehouden met de stedelijke gebieden die niet in aanmerking komen voor regionale steun, b.v. door de programma's ter bestrijding van sociale uitsluiting van de nieuwe horizontale doelstelling 3 erin op te nemen. Het CvdR wil voorts de nadruk leggen op het belang van programma's die zijn afgestemd op de nieuwe behoeften van de steden. Het succes van de innovatieve aanpak van Urban en de stedelijke proefprojecten uit hoofde van artikel 10, toont aan dat een substantieel programma voor stedelijke ontwikkeling een noodzaak blijft.

Dankzij de ervaring die is opgedaan met innovatieve maatregelen (stedelijke proefprojecten en Urban) krijgen stedelijke autoriteiten, deskundigen en verantwoordelijken uit het verenigingsleven de kans hun know-how uit te breiden met informatie over de situatie in de andere landen van de Unie. Het verwerven van deze kennis is vandaag de dag noodzakelijk. Een voorwaarde is wel dat het gaat om gestructureerde en duurzame vormen van uitwisseling. Het CvdR stelt voor dat de Commissie deze uitwisseling van knowhow bevordert, en daarbij ook deskundigen, verenigingen en verantwoordelijken van de plaatselijke autoriteiten en universiteiten betreft. Een dergelijke uitwisseling zou alle betrokkenen beter moeten voorbereiden op de uitdagingen en het beheer van een Europees stedelijk beleid. Aangezien deze betrokkenen uiteenlopende functies bekleden zijn zij stuk voor stuk onmisbaar voor het welslagen van een stedelijk beleid. Zij zijn het die model staan voor de beroepen van morgen. Bij de studie/uitwerking van de opleiding van de verantwoordelijken voor het stadsbeleid mag niet worden vergeten dat individuele en collectieve kwalificaties elkaar moeten aanvullen: een pluridisciplinair team, plaatselijke bestuurders of afgevaardigden uit het verenigingsleven.

6.9. De uitwerking en tenuitvoerlegging van een Europees stadsbeleid vereisen ook vernieuwingen binnen de instellingen. Het CvdR stelt voor dat de Commissie binnen haar Directoraat-Generaal regionaal beleid en cohesie een interdisciplinair team samenstelt en een commissaris met algehele verantwoordelijkheid voor stadsbeleid aanwijst. Deze structuur zou kunnen worden bijgestaan door een team van nationale deskundigen en

onderzoekers, terwijl ook van de deskundigheid van plaatselijke autoriteiten gebruik dient te worden gemaakt. Democratische steun van het EP is vanzelfsprekend vereist. Commissie 4 „Ruimtelijke ordening, stadsbeleid, energie, milieu” van het CvdR en de Afdeling voor regionale ontwikkeling, ruimtelijke ordening en urbanisme van het ESC kunnen daarvoor model staan. Voorts meent het CvdR dat het initiatief van de Raad van ministers voor stedelijke aangelegenheden een structurele voortzetting moet krijgen, zodat op alle bestuursniveaus werk kan worden gemaakt van beleidsintegratie en een écht stedelijk beleid, en versnippering kan worden tegengegaan. Ten slotte lijkt het volgens het CvdR niet de minste twijfel dat nauwe samenwerking tussen alle instellingen en hun raadgevende organen een *conditio sine qua non* is voor de totstandkoming van een Europees stadsbeleid.

6.10. Een Europees stadsbeleid dient ook gepaard te gaan met een aantal veranderingen op plaatselijk niveau. Het CvdR zal de lokale autoriteiten aanmoedigen hernieuwde pogingen te ondernemen om de beschikbare middelen beter en gericht te benutten. De stedelijke problematiek moet worden aangepakt op het niveau dat het dichtst bij de burger ligt. Vaak komt dit erop neer dat een en ander binnen een bepaalde buurt moet worden opgelost, maar bepaalde problemen en kansen moeten worden gezien in de context van de stad of de agglomeratie. Om de samenwerking binnen de regio te bestendigen en te verdiepen zullen vele steden echter moeten overgaan tot administratieve herstructurering. Bijkomende voorwaarden zijn volgens het CvdR een nieuw stedelijk management, dat een succesvol beroep doet op de kennis, de deskundigheid en de energie van alle mogelijke organisaties, zowel in de particuliere als de openbare sector, en dat de burger als mede-eigenaar van de stedelijke samenleving beschouwt.

6.11. Kiezen voor dynamische en duurzame steden in de 21e eeuw gebeurt niet alleen in het belang van de steden maar is ook cruciaal voor de lid-staten en Europa. Een versterking van het stedelijk beleid vereist doorzettingsvermogen. De aanpak van de stedelijke problematiek — die op zichzelf een betrekkelijk recent verschijnsel is — heeft in het verleden maar al te vaak geleden onder constante beleidswijzigingen en vluchtigheid. Een nieuwe, gecoördineerde en geïntegreerde Europese benadering, gebaseerd op steden in hun regionale context en met oog voor hun burgers, is thans vereist. Het Europa van de burger begint in onze steden.

Brussel, 14 mei 1998.

De voorzitter
van het Comité van de Regio's
Manfred DAMMEYER

Advies van het Comité van de Regio's over „Stedelijk cultuurtoerisme en de gevolgen hiervan voor de werkgelegenheid”

(98/C 251/05)

HET COMITÉ VAN DE REGIO'S,

gelet op de besluiten van zijn Bureau van 11 juni 1997 en 18 februari 1998 om overeenkomstig artikel 198 C, vierde alinea, van het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap een advies over Stedelijk cultuurtoerisme en de gevolgen hiervan voor de werkgelegenheid op te stellen en zijn commissie 4 „Stadsbeleid” met de voorbereiding hiervan te belasten;

gelet op zijn advies over het Verslag over het betrekken van culturele aspecten bij de activiteiten van de Europese Unie ⁽¹⁾ (CDR 206/96 fin)⁽²⁾ en zijn advies over de Mededeling van de Commissie aan de Raad, het Europees Parlement, het Economisch en Sociaal Comité en het Comité van de Regio's over het Cohesie- en Cultuurbeleid — Een bijdrage tot de werkgelegenheid⁽³⁾(CDR 69/97 fin)⁽⁴⁾;

gelet op de Mededeling van de Commissie „Aanzet tot een actieve benadering van de steden in de Europese Unie”⁽⁵⁾ en het Voorstel voor een besluit van het Europees Parlement en de Raad tot vaststelling van een communautair initiatief ten behoeve van het evenement „Cultuurstad van Europa”⁽⁶⁾;

gelet op het ontwerpadvies van zijn commissie 4 d.d. 14 januari 1998 (CDR 422/97 rev. 3 — rapporteur: mevrouw Freehill);

overwegende dat al sinds jaar en dag wordt erkend dat het culturele erfgoed van grote invloed is op de uitstraling en de fysieke ontwikkeling van steden en ook de ontwikkeling van het stadstoerisme ten goede komt en op die manier bijdraagt tot het verzachten van de gevolgen van economische herstructureringsmaatregelen, maar dat dit zich nog nooit heeft vertaald in adequate en concrete initiatieven ten behoeve van steden,

heeft tijdens zijn 23e zitting van 13 en 14 mei 1998 (vergadering van 13 mei) met algemene stemmen het volgende advies uitgebracht.

1. Inleiding

1.1. Een van Europa's grootste troeven is de diversiteit van zijn culturele erfgoed en het dynamisme van zijn culturele en zijn kunstsector. Ook steden worden steeds meer tot het culturele erfgoed en tot de culturele en toeristische troeven van een land gerekend. Door het culturele erfgoed van steden in stand te houden en te zorgen voor een cultureel aanbod van goede kwaliteit verhoogt men de aantrekkelijkheid van steden en geeft men dit erfgoed in tweeërlei opzicht een economische waarde: als investeringsobject en als factor in de ontwikkeling van het stadstoerisme. De Commissie erkent dat er een rechtstreeks verband bestaat tussen cultuurbeleid en werkgelegenheid, maar toch wordt deze bron van werkgelegenheid nog niet ten volle benut en wordt nog onvoldoende ingespeeld op de mogelijkheden voor verdere vernieuwing.

1.2. Centraal thema van dit advies is cultuurtoerisme, en om precies te zijn de economische en werkgelegen-

heidsaspecten van stedelijk cultuurtoerisme. Dit wil evenwel niet zeggen dat de andere aspecten van dit soort toerisme minder belangrijk zouden zijn, maar het belang van culturele activiteiten voor de ontwikkeling, de sociale samenhang en de regionale eigenheid van stedelijke én plattelandsgemeenschappen is al in tal van adviezen aan bod gekomen.

1.3. In haar mededeling over het cohesie- en cultuurbeleid⁽⁷⁾ wijst de Commissie erop dat „culturele activiteiten (...) met name een belangrijk kenmerk van de Europese steden (vormen)”. Hoewel zij het in deze mededeling geregeld over cultuurtoerisme heeft, gaat zij vrijwel niet in op het werkgelegenheidseffect van dit soort toerisme. In stedelijke gebieden vervult de culturele sector evenwel een cruciale economische functie, omdat vooral in dit soort gebieden de werkloosheid welig tiert. In sommige steden is de situatie zo belabberd dat het maatschappelijk leven erdoor ondermijnd dreigt te worden en allerlei subculturen er een gunstige voedingsbodem vinden, met alle mogelijke gevolgen van dien voor de sociale samenhang.

⁽¹⁾ PB C 116 van 14.4.1997, blz. 65.

⁽²⁾ COM(96) 160 def.

⁽³⁾ PB C 379 van 15.12.1997, blz. 21.

⁽⁴⁾ COM(96) 512 def.

⁽⁵⁾ COM(97) 197 def.

⁽⁶⁾ COM(97) 549 def. — PB C 362 van 28.12.1997, blz. 12.

⁽⁷⁾ Mededeling van de Commissie aan de Raad, het Europees Parlement, het Economisch en Sociaal Comité en het Comité van de Regio's „Cohesie- en cultuurbeleid — Een bijdrage aan de werkgelegenheid” (COM(96) 512 def.).

2. Cultuur en economische ontwikkeling

2.1. De talloze facetten van het verschijnsel „cultuur” zijn medebepalend voor de welvaart en het welzijn in een gebied. Zij zijn een directe en indirecte bron van werkgelegenheid en zijn van steeds grotere invloed op de locatiekeuze van bedrijven doordat zij de uitstraling en aantrekkelijkheid van een gebied vergroten. Zij zijn ook een belangrijke factor in het proces van maatschappelijke integratie door het feit dat zij een uitstekend middel zijn om maatschappelijk en economisch achtergebleven gebieden nieuw leven in te blazen.

2.2. Met betrekking tot het directe economische nut van culturele activiteiten wordt cultuurtoerisme vaak genoemd als de belangrijkste „culturele” bron van werkgelegenheid. Toch wordt de culturele sector in de Structuurfondsenverordeningen niet uitdrukkelijk vermeld, hoewel in artikel 128, lid 4, van het EG-Verdrag wordt bepaald dat de Gemeenschap op alle beleidsterreinen met de culturele problematiek rekening dient te houden. Hier ligt bijgevolg een taak voor het toerisme: toerisme is niet alleen goed voor de economie, maar kan er ook toe bijdragen dat „men”, en met name de beleidsmakers, geleidelijk aan anders tegen culturele aangelegenheden en tegen het culturele erfgoed gaat aankijken. Cultuurtoerisme biedt dus een „concreet” perspectief voor cultuurprojecten en toont bovendien duidelijk aan dat cultuur ook een zeker economisch nut heeft.

2.3. De culturele en de toeristische sector zijn sterk van elkaar afhankelijk, maar hun doelstellingen kunnen zeer verschillend zijn, waardoor er niet altijd sprake is van een naadloze samenwerking. Dit is b.v. het geval als:

- de tijdschema's van de geplande projecten niet met elkaar in overeenstemming zijn;
- er geen eensgezindheid is over de omschrijving en appreciatie van de producten;
- de marktkennis te wensen overlaat, waardoor het aantal initiatieven op gespecialiseerde terreinen sterk beperkt blijft;
- de producenten van cultuurproducten zelf moeten opdraaien voor het promoten en aan de man brengen van hun producten — wat de normale gang van zaken is — en daarbij niet kunnen terugvallen op een dienst of organisatie zoals dat in de toeristische sector het geval is;
- een onoordeelkundige toeristische exploitatie van het cultureel erfgoed kan dit erfgoed aanzienlijke schade berokkenen.

De markten in de cultuurtoeristische sector zijn complex en gecompartmenteerd en de traditionele verkoopkanalen zijn niet altijd efficiënt op deze markten afgestemd.

3. Toerisme in stedelijke gebieden

3.1. Vele Europese stedelijke gebieden, en met name hun traditionele economische sectoren, kampen met ernstige problemen en zijn dan ook steeds meer op toerisme aangewezen. Zij zijn er zich terdege van bewust dat ontwikkeling van het toerisme interessante perspectieven biedt: uitbouw van het stadstoerisme komt de structuur van de regionale economie ten goede en geeft de lokale kleine en middelgrote ondernemingen — de „ruggengraat” van de toeristische sector en de hoeksteen van vele regionale economieën — een steuntje in de rug. De Raad van ministers van Toerisme heeft op 26 november 1997 officieel erkend dat het toerisme een belangrijke rol kan spelen bij het bestrijden van de werkloosheid. De Commissie van haar kant beklemtoont in haar mededeling Aanzet tot een actieve benadering van de steden in de Europese Unie⁽¹⁾ het belang van stadstoerisme voor de ontwikkeling van de plaatselijke economie. Zij pleit ervoor om bij het uitwerken van het communautaire beleid ook steeds met de stedelijke problematiek rekening te houden.

3.2. Er heerst echter nog heel wat onduidelijkheid over de omvang en de ontwikkelingsmogelijkheden van deze vorm van toerisme. In hoeverre stadstoerisme stedelijke gebieden nieuw leven kan inblazen en de sociaal-economische ontwikkeling ten goede komt, kan beter worden beoordeeld als men over de nodige statistische gegevens beschikt, met name op stedelijk of regionaal niveau. De Unie heeft al een aanzienlijke inspanning geleverd — en doet dit nog steeds — om statistische gegevens over toerisme bijeen te brengen en de statistieken over vraag en aanbod in de sector te harmoniseren⁽²⁾, maar er moet nog méér worden gedaan om de beschikbare statistieken verder te verfijnen en de statistische informatie over stedelijke gebieden vergelijkbaar te maken. In sommige gevallen worden de statistieken over de toeristische sector niet door officiële instanties bijgehouden, waardoor zij soms weinig betrouwbaar zijn. Bovendien wordt het begrip „toerist/bezoeker” niet altijd op dezelfde manier geïnterpreteerd.

3.3. Sommige steden hebben een coherent toerismebeleid uitgestippeld, terwijl andere het toerisme niet als een belangrijke ontwikkelingsfactor beschouwen. Als gevolg van de toenemende concurrentie tussen de verschillende steden wordt er steeds meer heil verwacht van de uitbouw van het stadstoerisme. Het toerismebeleid verschilt echter sterk van stad tot stad en van een concrete strategie is vrijwel nergens sprake. Toch kan toerisme, en met name het opkomende cultuurtoerisme, stedelijke gebieden helpen het verlies aan arbeidsplaatsen

⁽¹⁾ COM(97) 197 endg.

⁽²⁾ Richtlijn 95/57/EG van de Raad; PB L 291 van 6.12.1995, blz. 32.

in de traditionele industriële sectoren te ondervangen, zij het slechts tot op zekere hoogte aangezien arbeidskrachten uit de industriële sector een andere opleiding hebben genoten dan hun collega's in de dienstensector.

3.4. Niet alle steden hebben echter voldoende troeven in handen om het toerisme, en met name het cultuurtoerisme, als hefboom voor het aanzwengelen van hun economische ontwikkeling te gebruiken.

3.5. De bijdrage van stedelijke gebieden aan de ontwikkeling van het toerisme wordt voornamelijk door de volgende factoren bepaald:

- Het imago van de stad. Potentiële bezoekers moeten ervan worden overtuigd dat zij een aangenaam verblijf in een prettige of interessante stad voor de boeg hebben. Het is evenwel moeilijk te zeggen in hoeverre het imago van een stad bepalend is voor de keuze van een toeristische bestemming en in hoeverre de kwaliteit van het toeristische product overeenkomt met het beeld dat men ervan heeft.
- De kwaliteit en omvang van het toeristische aanbod. Er moeten voldoende belangrijke bezienswaardigheden of attracties en voldoende ondersteunende diensten (hotels, restaurants, openbaar vervoer, informatiekantoren, enz.) voorhanden zijn. Het aanbod dient bovendien nauw aan te sluiten bij het imago van de stad en op een originele manier worden gepresenteerd.
- Het vermogen bij te dragen tot een duurzame ontwikkeling van het toerisme. Belangrijk zijn in dit verband de instandhouding van het toeristische product, de beschikbaarheid van goed opgeleide arbeidskrachten en het opzetten van efficiënte marketingcampagnes.

3.6. Het cultuur- en het cultuurtoerismebeleid moeten worden ingebed in een geïntegreerde multisectorale ontwikkelingsstrategie, waarin ook een centrale plaats moet worden ingeruimd voor maatregelen ter bevordering van de ontwikkeling van steden en de uitbouw van het toerisme. Een en ander stelt hoge eisen aan het concurrentie- en organisatievermogen en de financiële draagkracht van de lokale instanties. Strategische samenwerking — zowel tussen de verschillende overheidsdiensten onderling als tussen overheid en particuliere sector — is absoluut noodzakelijk om een cultuurgericht stedelijk toerisme van de grond te krijgen. Verder is het zaak dat ook de steden onderling gaan samenwerken en met elkaar van gedachten gaan wisselen over de manier waarop zij hun culturele troeven het best kunnen uitspelen.

3.7. Recent onderzoek van het Europees Instituut voor Vergelijkend Onderzoek met betrekking tot Stedelijke Vraagstukken (Euricur) naar de bijdrage van toerisme en vrijetijdsbesteding aan de revitalisering van stedelijke gebieden heeft duidelijk aan het licht gebracht dat stadstoerisme, en met name het culturele stadstoerisme, momenteel in de lift zitten. Ondanks het schaarse cijfermateriaal over de economische impact en het werkgelegenheidseffect van deze vorm van toerisme

konden toch een aantal algemene conclusies worden getrokken. Zo is gebleken dat:

- steden er geen gemeenschappelijke visie op cultuur en toerisme op nahouden;
- meer — en beter gecoördineerde — initiatieven moeten worden genomen om voor een adequate opleiding te zorgen en de betrokkenen later aan een baan te helpen;
- bij sommige toeristische activiteiten dilettantisme troef is en nauwelijks kwaliteitsnormen worden gehanteerd;
- de samenwerking tussen culturele instellingen en de particuliere sector moet worden gestimuleerd;
- bij het opzetten van culturele activiteiten of attracties moet worden ingespeeld op de beschikbare infrastructuur;
- de diverse culturele evenementen in een strategische planning moeten worden opgenomen, het seizoen moet worden verlengd en de evenementen over de verschillende stadsdelen moeten worden gespreid;
- de steden het ontstaan van een al te eenzijdige beeldvorming over hun cultureel aanbod proberen te voorkomen (de stad als themapark).

3.8. Samenvattend kan men dus stellen dat steden moeten investeren in hun culturele infrastructuur, de culturele sector moeten steunen, op hun concrete ontwikkelingsbehoeften toegesneden opleidingsinitiatieven moeten nemen, de bevolking bij een en ander moeten betrekken en hun eigen culturele potentieel ten volle moeten benutten.

3.9. De ontwikkeling van culturele troeven kan ook het prestige van een stad als potentiële bestemming voor het toenemende zaken- en congresstoerisme ten goede komen. Dat zakentoeerisme kan op zijn beurt het culturele leven in de betrokken steden een extra impuls geven. Het gaat hier om een belangrijk segment van de toeristische markt (in 1995 goed voor 162 miljard ecu), waarvan ook tal van aanverwante sectoren profiteren (de totale omzet hiervan is zelfs 1,5 à 2 maal zo groot als die van het zakentoeerisme als zodanig). Willen de Europese steden hun positie op deze markt kunnen handhaven, dan moeten zij trachten de concurrentie vóór te blijven door twee belangrijke troeven uit te spelen, nl. hun professionalisme en de diversiteit — zowel in geografisch als in cultureel opzicht — van hun „product”. Vandaar de behoefte aan een consequent beleid, zowel ten behoeve van de culturele sector als ten behoeve van het zakentoeerisme.

4. Problemen in verband met cultuurbeleid

4.1. Een eerste probleem in verband met cultuurbeleid is het ontbreken van een pan-Europese definitie van het begrip „cultuur”. Het fenomeen „cultuur” en de daarmee verbonden activiteiten zijn zo gevarieerd dat het opstellen

van een nauwkeurige en hanteerbare definitie geen gemakkelijke opgave is. Hoe men „cultuur” ook definieert, één aspect dient in ieder geval in de definitie opgenomen en benadrukt te worden: de waarde van culturele verscheidenheid.

4.2. Vanwege het complexe karakter van het fenomeen „cultuur” en zijn diverse componenten is het niet zo eenvoudig om het werkgelegenheidseffect van culturele activiteiten en cultuurtoerisme precies te becijferen. Bovendien lopen de berekeningsmethoden nogal uiteen (wat overigens niet alleen voor culturele activiteiten geldt), waardoor de beschikbare informatie vrij heterogeen is en zich bijgevolg niet leent voor een systematische verwerking. Overigens heeft de Commissie inmiddels een aantal studies laten uitvoeren om meer inzicht te krijgen in de werkgelegenheidseffecten van de structurele steunverlening en in de manier waarop deze berekend moeten worden. In de culturele sector en de sector van het cultuurtoerisme is het nog een stuk moeilijker om het werkgelegenheidseffect te becijferen omdat in deze sectoren zelfs het berekenen van de omvang van de investeringen de nodige problemen oplevert. Uit ramingen blijkt evenwel dat cultuurprojecten vanuit kwantitatief oogpunt gezien de werkgelegenheid in een gebied evenzeer ten goede komen als infrastructuurprojecten. Ook met de kwaliteit van de investeringen moet echter terdege rekening worden gehouden.

4.3. In de sector kunst en cultuur is het niet zo moeilijk om de diverse activiteiten in een aantal categorieën en sub-categorieën in te delen, maar toch dreigen heel wat „stroomafwaartse” en ondersteunende functies of activiteiten bij het opstellen van een definitie buiten de boot te vallen. Alles hangt ervan af waarvoor de definitie moet dienen en op welke manier de gegevens bijeen zijn gebracht. Zo hebben sommige lid-staten in hun werkgelegenheidsstatistieken geen aparte onderverdeling voor beroepen in de culturele sector. Dit bemoeilijkt ook de berekening van het aantal arbeidsplaatsen dat indirect voortvloeit uit culturele activiteiten.

4.4. In enkele lid-staten heeft onderzoek uitgewezen dat cultuur een belangrijke bron van werkgelegenheid is, met name voor jongeren en vrouwen (in deze sector werken gemiddeld méér vrouwen dan in de andere sectoren). In vele gevallen gaat het echter om freelance- of deeltijdarbeid en sommige sub-sectoren moeten het vooral hebben van vrijwilligerswerk, slecht betaald of gesubsidieerd werk en werk buiten het commerciële circuit.

4.5. Een aantal hinderpalen maakt dat het werkgelegenheidspotentieel van culturele activiteiten niet ten volle kan worden benut:

— het toenemende professionalisme in de sector en het feit dat opleidingsinstellingen zich vaak niet bewust zijn van de concrete ontwikkelingsbehoeften;

— de terughoudendheid tegenover samenwerkings- en partnerschapsinitiatieven, wat ook de kwaliteit van het culturele product nadelig beïnvloedt;

— het elitaire karakter van sommige culturele activiteiten.

4.6. Toch vormt de culturele sector, in vergelijking met andere sectoren, een belangrijke bron van werkgelegenheid, vooral voor mensen met een laag opleidingsniveau of een handicap of voor mensen die uit de arbeidsmarkt zijn getreden.

5. Europese cultuursteden

5.1. De aanwijzing van „Europese cultuursteden” kan van doorslaggevend belang zijn voor de ontwikkeling van de cultuur en het cultuurtoerisme in de betrokken steden. Sommige — maar niet alle — voormalige Europese cultuursteden zijn er achteraf in geslaagd de „vaart” erin te houden. Een Europese cultuurstad trekt een massa cultuurtoeristen aan, wordt opgenomen in allerlei informele netwerken van steden en culturele instellingen en kan zich verheugen in allerlei particuliere en overheidsinitiatieven.

5.2. De meeste Europese cultuursteden hebben de gelegenheid te baat genomen om zichzelf te promoten. Daar is niets op tegen, maar dergelijke initiatieven zouden langer van tevoren moeten worden gepland om een efficiëntere wisselwerking met het uitgestippelde beleid en de samenwerking met gevestigde instellingen mogelijk te maken, maar ook om via modelprojecten e.d. nieuwe paden te betreden en de aldus opgedane ervaringen ook aan andere steden te kunnen doorgeven.

5.3. Daarom is het van groot belang dat ook voor de nodige follow up wordt gezorgd, zodat ook andere steden lering kunnen trekken uit de opgedane ervaringen. Hier ligt een belangrijke taak voor de culturele en de toeristische sector: door afspraken te maken kunnen deze de nodige structuren in het leven roepen om het cultuurtoerisme in voormalige Europese cultuursteden verder te promoten en uit te bouwen.

5.4. Er is inmiddels onderzoek gedaan naar de impact van de status van „Europese cultuurstad”⁽¹⁾. Men kan zich namelijk afvragen in hoeverre de aanwijzing van Europese cultuursteden blijvende gevolgen heeft voor

⁽¹⁾ Zie het Voorstel voor een besluit van het Europees Parlement en de Raad tot vaststelling van een communautair initiatief ten behoeve van het evenement „Cultuurstad van Europa” (COM(97) 549 def.; PB C 362 van 28.11.1997, blz. 12) en de in opdracht van het netwerk van Europese cultuursteden opgestelde studie over Europese cultuursteden en culturele maanden.

de betrokken steden, m.a.w. of het een gebeurtenis van voorbijgaande aard dan wel de aanzet tot een blijvend ontwikkelingsproces is. Studies over Glasgow (Europese cultuurstad 1990) hebben uitgewezen dat in het geval van Glasgow het netto-effect op de regionale economie op 10 à 14 miljoen pond sterling moet worden geraamd, het effect op de werkgelegenheid op zo'n 5 500 manjaren moet worden geschat en de overheidssector zo'n 7 000 pond sterling per gecreëerde arbeidsplaats heeft uitgegeven. Na 1990 is het er met de werkgelegenheid in de toeristische sector echter weer bergafwaarts gegaan.

5.5. Om Europese cultuurstad te kunnen worden, moeten de kandidaat-steden o.m. een belangrijke economische rol spelen — met name als toeristische trekpleister en bron van werkgelegenheid — en een bijdrage leveren aan de ontwikkeling van een innovatief en hoogwaardig cultuurtoerisme. Dit kan alleen maar worden toegejuicht, maar belangrijk is ook dat voldoende aandacht wordt geschonken aan de kwaliteit en de aard van de gecreëerde werkgelegenheid en dat ervoor wordt gezorgd dat zoveel mogelijk duurzame arbeidsplaatsen worden geschapen.

6. Andere aandachtsgebieden

6.1. *Onderzoek naar de impact van cultuurtoerisme*

6.1.1. Om de in de vorige paragrafen aangestipte leemtes op te vullen, zouden een aantal aspecten op Europees niveau moeten worden onderzocht. Zo moet er dringend een pan-Europese definitie van „cultuur” en „cultuurtoerisme”, met adequate criteria en een indeling van de verschillende soorten activiteiten, worden uitgewerkt. Met behulp van een dergelijke definitie zou het een stuk gemakkelijker zijn om meer vergelijkbare statistieken samen te stellen en zou men met meer kennis van zaken de problematiek rond het cultuurtoerisme kunnen doorlichten.

6.1.2. Het zou ook nuttig zijn na te gaan hoe de consument tegenover cultuur en culturele activiteiten aankijkt, of hij bereid is daarvoor te betalen en of hij nog behoeften heeft waarin het huidige culturele aanbod niet of nauwelijks voorziet. Verder zouden ook specifieke initiatieven ten behoeve van bepaalde bevolkingsgroepen, zoals bejaarden en gehandicapten, moeten worden genomen om het cultuurtoerisme een extra impuls te geven. Bij een en ander moet echter worden ingespeeld op internationale ervaringen.

6.1.3. Gelet op de gebrekkige kennis over de concrete effecten van cultuurtoerisme, zouden criteria moeten worden uitgewerkt om de gevolgen van culturele activiteiten voor de economie van stedelijke gebieden te kunnen meten en vergelijken. Te denken valt b.v. aan het aantal personen dat de activiteit heeft bijgewoond, het oordeel van de consument over de kwaliteit van de activiteiten, enz.

6.2. *Strategische rol van culturele activiteiten*

6.2.1. Om het inkomen en de werkgelegenheid in de sector cultuurtoerisme te vergroten dienen stedelijke gebieden het opzetten of uitbouwen van culturele instellingen, culturele activiteiten en culturele evenementen in te bedden in een alomvattende strategie ten behoeve van de toeristische sector.

6.2.2. Cultuur moet als een strategische factor bij de ontwikkeling van een Europees stadsbeleid worden beschouwd en de culturele en de cultuurtoeristische sector moeten steun uit de Structuurfondsen kunnen krijgen, wat evenwel een specifieke verwijzing naar de culturele sector in de Structuurfondsenverordeningen vereist. Verder moeten er Europese richtsnoeren en gedragscodes voor activiteiten in de sector cultuurtoerisme worden uitgewerkt. Te denken valt aan zaken als opleiding en erkenning van diploma's (b.v. van gidsen), kwaliteit van de verleende diensten (met name de kennis van de betrokkenen over de culturele troeven van de diverse gebieden), enz. In dit verband kan worden overwogen om een in de gehele Unie erkend kwaliteitskeurmerk te verlenen.

6.2.3. Om de culturele activiteiten en het toerisme in de steden binnen de Unie blijvend te stimuleren heeft het Comité in zijn advies over de Mededeling „Aanzet tot een actieve benadering van de steden in de Europese Unie”⁽¹⁾ ervoor gepleit binnen de Commissie een mechanisme in te voeren om de diverse beleidsmaatregelen op elkaar af te stemmen, informatie te verspreiden, de huidige versnippering een halt toe te roepen en alle betrokken kringen en instanties nauw bij een en ander te betrekken, zodat de stedelijke problematiek doelgericht kan worden benaderd. Ook de ministers van Toerisme hebben het belang van coördinatie erkend.

6.3. *Transnationale en multiculturele samenwerkingsverbanden*

6.3.1. Om het vaak beperkte geografische bereik van culturele activiteiten van stedelijke gebieden te verruimen en de innovatie in de culturele sector te bevorderen, zouden steden ertoe moeten worden aangezet transnationale samenwerkingsverbanden aan te gaan. Te denken valt aan de uitwisseling van informatie over nieuwe en/of bijzonder geslaagd initiatieven of aan samenwerking tussen steden met vergelijkbare culturele troeven. Initiatieven als het „kunststeden in Europa”-project kunnen

⁽¹⁾ CDR 316/97 fin.

uiteindelijk leiden tot de organisatie van „trips” naar steden met een vergelijkbare historische of culturele achtergrond, waardoor deze beter met andere steden kunnen concurreren. Transnationale samenwerking biedt de mogelijkheid om netwerken van steden met specifieke troeven op te zetten en op die manier voor concurrerende Europese „producten” te zorgen.

6.3.2. Ten slotte moet meer aandacht worden geschonken aan marketing. De toenemende internationale concurrentie is een reden te meer om transnationale partnerschappen aan te gaan ten einde:

- de resultaten van reeds eerder genomen initiatieven te evalueren;
- nieuwe toeristische producten en vakantieformules uit te proberen en te promoten;
- het internationale concurrentievermogen van de betrokken steden te verbeteren door het toeristisch product te standaardiseren en de steden in kwestie een kwaliteitskeurmerk toe te kennen, zonder evenwel afbreuk te doen aan het specifieke karakter ervan;
- de onderlinge contacten te bevorderen en netwerkvorming te stimuleren, met name in specifieke marktsegmenten (b.v. gehandicapten).

Dit kan op EU-niveau gebeuren, maar op dit vlak is ook een belangrijke rol weggelegd voor netwerken van Europese steden, die potentiële toeristen in de Unie en

in derde landen een uitgebreid scala aan activiteiten op het vlak van stedelijk cultuurtoerisme kunnen aanbieden.

7. Conclusies

7.1. Steden moeten hun culturele rol in Europa opnieuw bekijken en herdefiniëren. Willen zij een belangrijke rol spelen in het cultuurtoerisme en er mee de vruchten van plukken, dan moeten zij blijk geven van creativiteit en een inspanning leveren om hun imago en uitstraling buiten de eigen regio te verbeteren. Er is niet alleen behoefte aan kwalitatieve harmonisatie, maar ook aan initiatieven die erop gericht zijn de aantrekkelijkheid van de Europese steden te vergroten en hun specifieke karakter te benadrukken.

7.2. De Europese steden moeten werk maken van de integratie van hun toeristische troeven, en met name hun troeven op het vlak van stadstoerisme, in hun ontwikkelingsstrategieën. Zij moeten inspelen op de toenemende mobiliteit en de gevolgen daarvan voor vrijetijdsbesteding en toerisme. Zij moeten weer een aantrekkingspool en een brandpunt van culturele initiatieven en experimenten worden. Stedelijke gebieden moeten ook hun mogelijkheden op het vlak van cultuurtoerisme benutten om hun sociaal-economische ontwikkeling te stimuleren. Met het oog daarop moeten zij hun menselijk potentieel zo goed mogelijk inzetten, ook bevolkingsgroepen als jongeren en vrouwen een rol laten spelen, hun economische structuur en fysieke infrastructuur moderniseren, de investeringen stimuleren en de nodige kwalitatieve verbeteringen en structurele aanpassingen doorvoeren.

Brussel, 13 mei 1998.

De voorzitter
van het Comité van de Regio's
Manfred DAMMEYER

Resolutie van het Comité van de Regio's over „Nucleaire veiligheid en plaatselijke/regionale democratie”

(98/C 251/06)

HET COMITÉ VAN DE REGIO'S,

gezien de slotverklaring van de Europese conferentie over nucleaire veiligheid en lokale en regionale democratie, die op 24, 25 en 26 juni 1997 in Göteborg is gehouden;

gezien de besluiten van het Bureau van 10 december 1997 en 18 februari 1998 om commissie 4 (ruimtelijke ordening, stadsbeleid, milieu, energie) een resolutie op te laten stellen over de slotverklaring van deze conferentie;

gezien de op 12 december 1997 door commissie 4 goedgekeurde ontwerpresolutie (CDR 423/97 rev. 2 — rapporteur: de heer Soulsby),

heeft tijdens zijn 23e zitting van 13 en 14 mei 1998 (vergadering van 14 mei) de volgende resolutie met meerderheid van stemmen goedgekeurd.

1. Het Comité constateert, na kennis genomen te hebben van de feiten en zonder een standpunt vóór of tegen kernenergie in te nemen, dat er alle aanleiding is om zich ernstig zorgen te maken over de gevaren voor de volksgezondheid van straling die, na nucleaire ongelukken, van radioactieve neerslag afkomstig is, en van straling die kan vrijkomen bij de productie van kernenergie, bij het lekken van opgeslagen nucleair afval, en bij de vervaardiging en opwerking van splijtstof.

2. Het Comité is van mening dat de beleidsmakers zich moeten laten leiden door het voorzorgsbeginsel, omdat hier het belang van toekomstige generaties in het geding is.

3. Het Comité staat achter de eisen in de Verklaring van Rio m.b.t. inspraak in besluiten over het milieu en informatie over het milieu (inclusief gevaarlijke stoffen). Deze houden onder meer het volgende in:

„Environmental issues are best handled with the participation of all concerned citizens, at the relevant level. At the national level, each individual shall have appropriate access to information concerning the environment that is held by public authorities, including information on hazardous material and activities in their communities, and the opportunity to participate in decision-making processes.”

4. Het Comité is van oordeel dat het democratisch gehalte van de planning en uitvoering van nucleaire activiteiten dringend moet worden verhoogd door alle betrokken geleidingen van de samenleving op plaatselijk, regionaal, nationaal en internationaal niveau een stem in het kapittel te geven. Een en ander kan vorm worden gegeven door ten volle rekening te houden met de

mening van plaatselijke en regionale overheden. Daartoe dienen de volgende punten in acht te worden genomen:

A) *Doorzichtigheid*

Alle informatie over locatie, bouw, exploitatie en ontmanteling van nucleaire installaties moet gedetailleerd, nauwkeurig en betrouwbaar zijn en dient door exploitanten én regelgevende autoriteiten in alle openheid te worden verstrekt aan de betrokken plaatselijke en regionale overheden, met inbegrip van de autoriteiten van de buurlanden en de bij het vervoer van radioactief materiaal betrokken landen.

B) *Inspraak*

De plaatselijke bevolking en alle andere betrokken burgers moeten bij de besluitvorming over de locatie van nucleaire installaties en het beheer van de locaties waar kernafval wordt opgeborgen worden betrokken. De plaatselijke en regionale overheden moeten hierbij het laatste woord hebben. De besluiten moeten worden gebaseerd op de beste informatie die er is. Over krachtcentrales en afvalverwerkingsinstallaties dienen milieu-effectrapportages te worden opgesteld. Wordt dit instrument op de juiste manier gebruikt, dan kan de bevolking ermee worden geïnformeerd, de inspraak worden uitgebreid en kunnen bovendien alternatieven in overweging worden genomen.

C) *Financiële steun*

Daadwerkelijk of mogelijk betrokken autoriteiten moeten financiële steun krijgen van de centrale overheid en/of de exploitanten van de nucleaire installaties zodat

zij als volwaardige partij kunnen deelnemen aan de besluitvorming over nucleaire installaties (in deze resolutie heeft deze term mede betrekking op beheer en opslag van kernafval).

D) *Economische evaluatie*

Voordat een besluit tot vestiging en bouw van een nieuwe installaties wordt genomen, moet worden nagegaan wat de gevolgen hiervan zijn voor de regionale economie en moet over de ontwikkelingsplannen inspraak worden georganiseerd. Voorts moet worden onderzocht in hoeverre toekomstige en bestaande installaties van belang zijn voor de werkgelegenheid en de economie. Daarbij moet worden gewaakt voor een al te grote economische en sociale afhankelijkheid van deze sector, wat een eventuele sluiting bemoeilijkt. De negatieve economische, lokale en regionale gevolgen van de sluiting van voor de productie van elektriciteit gebruikte kerncentrales die het eind van hun levensduur naderen, moeten worden afgewend door in de betrokken gebieden op duurzame energie werkende installaties voor de productie van warmte of elektriciteit te bouwen. Op die manier kunnen de kennis en ervaring van de werknemers van de kerncentrales worden benut.

5. Het Comité vindt dat moet worden nagedacht over de eventuele oprichting van plaatselijke „contactbureaus”, die een breed maatschappelijk draagvlak hebben en waarin leden van plaatselijke en regionale overheden, sociale groeperingen, exploitanten en toezichthoudende instanties van nucleaire installaties en andere belanghebbenden, zoals burgerorganisaties, milieu-NGO's en geneeskundigen, zijn vertegenwoordigd. Als deze „contactbureaus” een onafhankelijke wettelijke basis hebben, dan zouden zij als forum voor inspraak van de bevolking dienst moeten doen. Zij zouden vooral de volgende taken dienen te krijgen: toezicht houden op de toepassing van veiligheidsmaatregelen in nucleaire installaties, informatie verzamelen, de bevolking voorlichten over veiligheidskwesties, en meewerken aan rampenplannen.

6. Dergelijke contactbureaus zouden verantwoordelijkheid moeten afleggen aan de plaatselijke en regionale overheden. Ook moeten er bijvoorbeeld lokale, regionale of nationale referenda worden georganiseerd om de bevolking de gelegenheid te geven haar mening kenbaar te maken over eventuele plannen voor bestaande of toekomstige nucleaire installaties.

7. Het Comité stelt dat het recht op informatie en inspraak op internationaal niveau overeenkomstig de bepalingen van het voorgestelde ECE-Verdrag⁽¹⁾ moet worden gerespecteerd en gekoppeld dient te worden aan

⁽¹⁾ Het verdrag van de Economische Commissie voor Europa over de toegang tot milieu-informatie en inspraak van de bevolking in de besluitvorming over milieukwesties, waarover momenteel wordt onderhandeld door onder anderen vertegenwoordigers van de Europese Unie en dat naar verwachting tijdens de vierde „Environment for Europe”-ministerconferentie in juni 1998 in Aarhus, Denemarken.

het recht om tegen betaalbare kosten in administratief beroep te gaan met de mogelijkheid bezwaar aan te tekenen bij een hogere gerechtelijke instantie.

8. Het Comité is van mening dat de coördinatie tussen Europese organisaties die zich met nucleaire veiligheid bezighouden moet worden verbeterd. Zij moeten op een dusdanige manier te werk gaan dat zij de controle en veiligheid van nucleaire installaties in de lid-staten van de Raad van Europa op onpartijdige wijze en onafhankelijk van energieproducenten kunnen garanderen.

9. Het Comité pleit ervoor het nucleair beleid in de Europese Unie af te stemmen op de algemene beginselen van het milieu- en volksgezondheidsbeleid en milieu-informatie voor iedereen toegankelijk te maken. De richtlijn hierover moet daarom voortaan ook gelden voor nucleaire installaties en mede betrekking hebben op informatie over gezondheid en veiligheid; het aantal uitzonderingen op deze regeling dient beperkt te blijven⁽²⁾.

10. Het Comité is ervan overtuigd dat grensoverschrijdende samenwerking tussen nationale en regionale overheden en lokale contactbureaus essentieel is om de bevolking te beschermen tegen de door nucleaire emissies veroorzaakte risico's en schade en om ervoor te zorgen dat bewoners van grensstreken toegang tot informatie hebben; heeft oog voor de problemen van Midden- en Oost-Europese landen om de veiligheid van hun verouderde kerncentrales te vergroten; beseft dat de nadruk momenteel weliswaar ligt op technische verbeteringen en het ontwikkelen van wetgeving over nucleaire activiteiten, maar vindt het eveneens hoog tijd dat voor de besluitvorming over alternatieve energievormen democratische inspraakprocedures worden uitgewerkt.

11. Het Comité is van oordeel dat de voorstellen voor verwijdering van radioactief afval een complexe materie vormen die niet voor iedereen zonder meer begrijpelijk is; daarom is het van het grootste belang alle relevante informatie ter beschikking te stellen, de territoriale bestuurslagen en de bevolking bij de besluitvorming te betrekken en bij de bevolking het vertrouwen te zoeken in de beginselen die aan de veilige opberging en de programma's afvalbeheer ten grondslag liggen.

12. Het Comité is zich ervan bewust dat veiligheidsmaatregelen vooral betrekking zullen hebben op de

⁽²⁾ Dit heeft betrekking op Richtlijn 90/313/EEG over vrije toegang tot milieu-informatie, die momenteel door de Commissie wordt aangepast.

sluiting en ontmanteling van nucleaire installaties. Lokale en regionale overheden kunnen hierdoor geconfronteerd worden met gevaren voor volksgezondheid, verlies van banen en van belastinginkomsten, met mogelijk

negatieve gevolgen voor het plaatselijk bedrijfsleven. In deze omstandigheden worden doorzichtigheid van de besluitvorming, toegang tot informatie en inspraak van de bevolking nóg belangrijker dan zij al waren.

Brussel, 14 mei 1998.

*De voorzitter
van het Comité van de Regio's*
Manfred DAMMEYER

Advies van het Comité van de Regio's over de „Demografische situatie in de Europese Unie”

(98/C 251/07)

HET COMITÉ VAN DE REGIO'S,

gelet op het „Demografisch verslag 1997”⁽¹⁾;

gelet op zijn besluit d.d. 18 september 1997 om, overeenkomstig artikel 198 C, vierde alinea, van het Verdrag betreffende de Europese Unie, een advies uit te brengen over dit onderwerp, en dit advies te laten voorbereiden door commissie 8 (Economische en sociale samenhang — Sociaal beleid, Volksgezondheid);

gelet op het ontwerp-advies (CDR 388/97 rev. 2), dat op 27 november 1997 is goedgekeurd door commissie 8 (rapporteur: Roscam Abbing),

heeft tijdens zijn 23e zitting van 13 en 14 mei 1998 (vergadering van 14 mei) het volgende advies uitgebracht.

Inleiding

In 1994 heeft de Europese Commissie voor het eerst een verslag uitgebracht over de demografische situatie in de Europese Unie⁽²⁾. Het bestond hoofdzakelijk uit algemene statistieken.

Het demografisch verslag dat de Commissie in 1995 uitbracht⁽³⁾, had als belangrijkste thema de vergrijzing en de gevolgen daarvan. De commissie sociale zaken en werkgelegenheid van het Europees Parlement heeft mevrouw Boogerd-Quaak (ELDR, NL) aangewezen als rapporteur voor dit onderwerp. Haar verslag⁽⁴⁾ werd

in maart 1997 door het Europees Parlement goedgekeurd. De rapporteur van het EP wilde in de eerste plaats de beleidsmakers attent maken op de betekenis van de demografische factor voor tal van beleidsterreinen, zoals economie, arbeidsmarkt, sociale zekerheid, volksgezondheid, regionaal beleid en milieu. Zoals mevrouw Boogerd-Quaak in haar verslag vaststelt, „... besteden de beleidsmakers gewoonlijk niet veel aandacht aan deze factor. Het huidige beleid berust vaak op de veronderstelling dat de demografische opbouw van de bevolking statisch is, waardoor beleidsmaatregelen op langere termijn ondoeltreffend kunnen blijken te zijn.”

Slechts langzaam begint men zich van dit probleem bewust te worden. Allereerst waren het de verzekeringsmaatschappijen en pensioenfondsen die de noodklok luiden n.a.v. de vergrijzing. Zij voorzagen op vrij korte termijn grote moeilijkheden bij de financiering van ouderdomsvoorzieningen. Tegenwoordig duikt de demografische factor wel af en toe op in beleidsdocumen-

⁽¹⁾ COM(97) 361 def.

⁽²⁾ COM(94) 595 final.

⁽³⁾ COM(96) 60 def.: De demografische situatie in de Europese Unie — 1995.

⁽⁴⁾ A4-0042/97 (PE 218.695): Verslag van het EP over het verslag van de Commissie inzake „De demografische situatie in de Europese Unie — 1995”, goedgekeurd op 14 maart 1997 — PB C 115 van 14.4.1997, blz. 238.

ten, maar een vast onderdeel van het beleid is deze nog niet.

Het is een goed teken dat in het verslag van de Commissie over de werkgelegenheid in Europa in 1997⁽¹⁾ ruimschoots aandacht wordt besteed aan de demografische gevolgen van vergrijzing en migratie voor de situatie op de arbeidsmarkt. In zijn verslag over de sociale bescherming in Europa (verslag-Weiler, PSE)⁽²⁾ vraagt het Europees Parlement om een permanent onderzoek naar demografische ontwikkelingen, op grond waarvan het Sociaal actieprogramma van de EU voortdurend kan worden aangepast. Een en ander zou zijn beslag dienen te krijgen in de vorm van een herformulering van artikel 122 van het Verdrag.

In juli 1997 heeft de Commissie opnieuw een demografisch verslag uitgebracht⁽³⁾, waarin ditmaal drie onderwerpen centraal staan: de arbeidsmarkt, de regionale dimensie en demografische trends in de kandidaat-landen.

In zijn advies over dit verslag wenst het Comité van de Regio's op zijn beurt het belang van deze zaak te benadrukken en speciaal aandacht te besteden aan de gevolgen op lokaal en regionaal niveau. De hamvraag is: op welke wijze dient de invloed van demografische ontwikkelingen op lokaal en regionaal niveau in aanmerking te worden genomen in het EU-beleid?

In het eerste hoofdstuk wordt een beknopt overzicht gegeven van de demografische situatie en van de huidige en te verwachten ontwikkelingen. In het tweede hoofdstuk zal worden aangegeven op welke terreinen deze demografische ontwikkelingen gevolgen hebben voor het beleid op lokaal en regionaal niveau. In het derde hoofdstuk zal worden duidelijk gemaakt wat de gevolgen zijn voor het beleid van de EU als geheel, en ten slotte zullen in het vierde hoofdstuk concrete aanbevelingen worden gedaan.

Hoofdstuk I — Demografische ontwikkelingen

I.1. *Vergrijzing*

De belangrijkste ontwikkeling is de vergrijzing van de bevolking, incl. de gevolgen daarvan voor de opbouw van de beroepsbevolking. De verwachting is dat de demografische ontwikkelingen in de komende decennia veel sneller en radicaler zullen verlopen dan tot nu toe het geval is geweest.

⁽¹⁾ COM(97) 479 def.: De werkgelegenheid in Europa: Een werkgelegenheidsagenda voor het jaar 2000 (toelichting en samenvatting).

⁽²⁾ A4-0291/97 (PE 223.120 def.): Verslag Weiler (PSE, D) over de Mededeling van de Commissie inzake Modernisering en verbetering van de sociale bescherming in de Europese Unie (COM(97) 102 def.), dat op 6 november 1997 is vastgesteld — PB C 358 van 24.11.1997, blz. 51.

⁽³⁾ COM(97) 361 def.: Demografisch verslag 1997.

De bevolking van de Europese Unie groeit nog altijd, maar in een steeds langzamer tempo. Bijgevolg loopt het aandeel van de Europese Unie in de totale wereldbevolking geleidelijk terug. Het opvallendste verschijnsel is echter de veranderende opbouw van de bevolkingsspiramide, vooral waar het gaat om de categorie mensen in de actieve leeftijd. De gemiddelde leeftijd van deze bevolkingsgroep zal de komende decennia scherp stijgen, terwijl de categorie van 65 jaar en ouder bijna zal verdubbelen. Over tien à twintig jaar zullen de meeste vertegenwoordigers van de baby-boom-generatie de pensioengerechtigde leeftijd bereiken. De categorie hoogbejaarde en hulpbehoevende mensen zal verdrievoudigen. De leeftijdsgroep van 15 tot 30 zal daarentegen zowel absoluut als relatief in omvang afnemen. Het is duidelijk dat deze ontwikkelingen ingrijpende gevolgen zullen hebben op sociaal en economisch gebied.

Hoewel vergrijzing een ontwikkeling is die zich in de gehele EU voordoet, zijn er per regio grote verschillen wat betreft tempo en intensiteit van dit proces. Tengevolge hiervan zullen de demografische veranderingen op verschillende wijze, op verschillende momenten en in verschillende mate hun invloed doen gelden in de regio's. Een belangrijke vaststelling, gegeven de conclusie van het Eerste Cohesieverslag⁽⁴⁾ is dat, hoewel de verschillen tussen de lid-staten kleiner zijn geworden, de verschillen tussen de regio's juist zijn gegroeid.

I.2. *Migratie*

De grootte en opbouw van een populatie wordt niet alleen beïnvloed door natuurlijke bevolkingsaanwas, maar ook door migratie. Hierbij dient onderscheid te worden gemaakt tussen verschillende soorten:

- 1) migratie naar en uit de EU: dit type migratie heeft gevolgen voor de totale omvang van de bevolking in de EU. In het demografisch verslag van 1995 wordt geconcludeerd dat de afnemende bevolkingsgroei tengevolge van verminderde vruchtbaarheid niet volledig kan worden gecompenseerd door immigratie;
- 2) migratie tussen regio's in de EU: er valt een trek naar economisch aantrekkelijker gebieden waar te nemen. In bovengenoemd verslag wordt in de eerste plaats de trek naar zuidelijke kustgebieden genoemd;

⁽⁴⁾ COM(96) 542 def.: Eerste verslag van de Commissie over de economische en sociale cohesie.

3) migratie tussen stad en platteland: toenemende verstedelijking is een wereldwijde tendens⁽¹⁾, die gepaard gaat met ontvolking van het platteland. Opmerkelijk is het feit dat deze trek naar de grote stad in sommige gebieden voor een deel sekse-bepaald is: het zijn vooral jonge vrouwen die naar de stad gaan om werk te zoeken in de dienstensector. Daarentegen blijkt evenwel de stadsbevolking ook in oude industriegebieden sterk terug te lopen. Dit verschijnsel vloeit meestal voort uit het feit dat een deel van de plaatselijke bevolking vertrekt en dat de natuurlijke bevolkingsgroei afneemt. Bijgevolg wordt het evenwicht in de bevolkingsopbouw zeer scheefgetrokken en neemt de vergrijzing toe.

I.3. *Uitbreiding van de EU*

Hoewel de uitbreiding op zich geen demografisch verschijnsel is, heeft zij toch gevolgen voor de omvang en opbouw van de totale EU-bevolking. Deel 3 van het „Demografisch verslag 1997” van de Commissie is gewijd aan deze kwestie. Bij het formuleren van haar standpunt (zie „bijlage” bij Agenda 2000) over de aanvraag van het EU-lidmaatschap door de kandidaatlanden heeft de Commissie enkele regels gewijd aan demografische gegevens. Maar ondanks het onmiskenbare belang van dergelijke gegevens voor de economische vooruitzichten van een land (ruimte voor groei, productiviteit, consumptie, enz.), lijken deze gegevens niet verwerkt te zijn in de respectieve hoofdstukken.

De demografische ontwikkelingen in de twaalf kandidaatlanden, zoals door de Commissie geanalyseerd, geven een enigszins ander patroon te zien dan die in de huidige lid-staten. In tegenstelling tot de bevolkingsgroei die zich, zij het in een steeds trager tempo, voltrekt in de EU, zal de bevolkingsomvang in de meeste kandidaatlanden teruglopen. De levensverwachting is er over het geheel genomen lager dan in de EU-landen en de kindersterfte hoger. Ook in de kandidaatlanden voltrekt zich een proces van vergrijzing, maar in veel mindere mate dan in de landen van de EU. Daarentegen is het proces van verstedelijking en ontvolking van het platteland in de kandidaatlanden nóg sterker dan in de Unie.

Hoofdstuk II — Gevolgen voor het beleid op lokaal en regionaal niveau

De in het bovengenoemde geschetste ontwikkelingen hebben gevolgen voor tal van beleidsterreinen op lokaal en

regionaal niveau. In sommige gevallen spelen demografische gegevens reeds een centrale rol bij het uitstippelen van beleid, zoals op het gebied van huisvesting en onderwijs. Een ander voorbeeld is natuurlijk het instellen van een categorie „doelstelling 6” voor dunbevolkte regio's.

Met inachtneming van de onderlinge verschillen tussen de lid-staten, zijn de volgende beleidsterreinen in meer of mindere mate gevoelig voor demografische veranderingen:

Arbeidsmarkt

De veranderende opbouw van de beroepsbevolking zal zich sterk doen gelden op regionaal niveau. Vaak wordt gedacht dat met de afname van de bevolking het probleem van de werkloosheid vanzelf zal worden opgelost. Maar dit gaat niet op als aanbod en vraag op de arbeidsmarkt niet met elkaar in evenwicht zijn. Zaken als omvang, opbouw en niveau van de beroepsbevolking zijn onderhevig aan demografische ontwikkelingen. Bij het uitstippelen van een arbeidsmarktbeleid verdient het daarom aanbeveling om demografische aspecten te laten meespelen. Als gevolg van demografische veranderingen is het mogelijk dat bepaalde maatregelen die nu worden genomen, niet het gewenste effect sorteren of zelfs een averechts effect hebben. Zo kan bevordering van vervroegde pensionering in een tijd van een kleiner wordende beroepsbevolking een verkeerde maatregel zijn. Als wordt geanticipeerd op demografische ontwikkelingen, zou men ook tot de conclusie kunnen komen dat het niet alleen nodig is om nieuwe banen te genereren, maar tevens om de participatie van categorieën die op dit moment slecht vertegenwoordigd zijn op de arbeidsmarkt, te verhogen. De toenemende vraag op de arbeidsmarkt zal de komende decennia goede mogelijkheden bieden voor jongeren, vrouwen, oudere werknemers en immigranten. Er zullen extra inspanningen nodig zijn op het gebied van onderwijs en opleiding om het latent aanwezige arbeidspotentieel te mobiliseren. En er dienen maatregelen te worden genomen om de toegang tot de arbeidsmarkt te vergemakkelijken. Een interessant gegeven is het feit dat vrouwen op de arbeidsmarkt nog altijd een achterstand hebben op mannen, maar dat dit wel eens zou kunnen veranderen. Jongens die nu nog op school zitten, worden nog altijd opgeleid voor typisch „mannelijke” beroepen in industrie, landbouw e.d.. Meisjes daarentegen worden opgeleid voor banen in de dienstensector, die nu toevallig sterk in opkomst is.

Regionale economische ontwikkeling

Nauw verbonden met het arbeidsmarktbeleid zijn de programma's voor regionale ontwikkeling. Economische ontwikkeling hangt voor een groot deel af van het niveau van de beschikbare beroepsbevolking. Naar

⁽¹⁾ Deze tendens stond zelfs centraal in het „World Population Report 1996” van de Verenigde Naties.

verwachting zal een aanzienlijk aantal regio's vóór het jaar 2004 worden geconfronteerd met een afname van de actieve bevolking⁽¹⁾. Dit kan ernstige consequenties hebben voor de economische groei en productiviteit van deze regio's. Economische en arbeidsmarktmaatregelen, bedoeld om mogelijk negatieve gevolgen van demografische ontwikkelingen op te vangen, dienen op regionaal niveau te worden genomen en afgestemd te zijn op de bijzondere omstandigheden in de regio's. Ook de hierboven genoemde, op bepaalde doelgroepen gerichte opleidingsfaciliteiten en speciale maatregelen kunnen worden afgestemd op de bijzondere behoeften van de regionale arbeidsmarkt.

Pensioenen en volksgezondheid

Deze twee sectoren dienen zich aan te passen aan de snelle en radicale veranderingen die optreden tengevolge van de groei van de leeftijdscategorie 65 jaar en ouder. Deze categorie zal bestaan uit een groep actieve, gezonde pensioentrekkers en een groep hoogbejaarde, hulpbehoevende mensen die veel verpleging en medische zorg nodig hebben. Bovendien brengt de stijgende levensverwachting met zich dat mensen langer gepensioneerd zijn. Een groter aantal gepensioneerden en een langere periode waarover pensioenen worden uitgekeerd, maken een herziening van de huidige pensioenstelsels noodzakelijk. In tal van lid-staten is reeds een begin gemaakt met de hervorming.

De kosten van de gezondheidszorg voor bejaarden zullen exponentieel groeien. Technologische vooruitgang, toenemend gebruik van zorgvoorzieningen en stijgende levensverwachting zullen de uitgaven tot recordhoogten opstuwten.

In tal van lid-staten behoren pensioenen en volksgezondheid tot de bevoegdheden van de lokale en regionale overheden, zowel in bestuurlijk als financieel opzicht, zodat het deze overheden zijn die worden geconfronteerd met de gevolgen van demografische veranderingen. Zowel de lokale en regionale overheden zelf als de nationale en Europese beleidsmakers dienen hiermee rekening te houden. Hun beleid moet niet uitsluitend zijn gebaseerd op de actuele demografische situatie, maar ook op de demografische tendensen.

Onderwijs, huisvesting, dienstverlening

Hetzelfde geldt voor onderwijs, huisvesting en dienstverlening. Op deze beleidsterreinen speelt de demografische factor een centrale rol, omdat de voorzieningen hier bedoeld zijn voor de plaatselijke bevolking. Tot op zekere hoogte hebben de lokale en regionale overheden deze factor ook betrokken bij het uitstippelen van hun beleid. Zo moet op het terrein van huisvesting rekening

worden gehouden met de grootte van de bevolking en de opbouw ervan (verschillende leeftijdsgroepen als kinderen, gepensioneerden e.d.), met veranderende gezinsstructuren en met migratie. Ook hier is het vanwege het steeds snellere tempo van de demografische veranderingen raadzaam om deze factor te bezien vanuit een ruimer en meer op de lange termijn gericht perspectief.

Ruimtelijke ordening, infrastructuur

Ruimtelijke ordening, stadsplanning en infrastructuur zijn bij uitstek gebieden waar een lange-termijnvisie geboden is, zodat tegemoet kan worden gekomen aan de behoeften van zowel de huidige als de komende generatie. Een veranderende grootte en samenstelling van de bevolking, migratie en nieuwe mobiliteitspatronen zullen ook van invloed zijn op het milieu. Reeds eerder is het Comité van de Regio's in enkele adviezen ingegaan op de problemen van verstedelijking en ontwikkeling van het platteland en heeft het ruimschoots aandacht geschonken aan de demografische factor.

Hoofdstuk III — Relevantie/Consequenties voor het beleid op Europees niveau

De meeste EU-beleidsterreinen die hier van belang zijn, werden al genoemd in het vorige hoofdstuk: economie, werkgelegenheid, sociaal beleid en volksgezondheid. Daarnaast zijn er nog tal van andere terreinen waar de demografische factor indirect een rol speelt, en wel: landbouw, milieu, vervoer en onderwijs/scholing. Een goed voorbeeld is te vinden in het verslag van de Commissie over jonge landbouwers en bedrijfsvername⁽²⁾.

Maar het in dit opzicht allerbelangrijkste beleidsterrein is toch wel de sociale en economische cohesie.

In het eerste verslag van de Commissie over cohesie, waarin de gevolgen van het cohesiebeleid onder de loep worden genomen, wordt vastgesteld dat de lid-staten sociaal en economisch steeds meer naar elkaar toe groeien, maar dat de kloof tussen de armste en rijkste regio's dieper is geworden. De conclusie die o.a. uit het Demografisch verslag 1997 kan worden getrokken, is dat de demografische patronen in de verschillende Europese regio's zeer uiteenlopen en dat de bevolking niet gelijkmatig over Europa is gespreid. Uit de kaarten in het verslag komen heel duidelijk de verschillen tussen de regio's binnen de lid-staten naar voren. In ongeveer één op de vijf regio's zal de komende twintig jaar sprake zijn van bevolkingsgroei. In verreweg de meeste regio's zal een toestand van „demografische neutraliteit” heer-

⁽¹⁾ Demografisch verslag 1997, kaart 3, blz. 14 bis.

⁽²⁾ COM(96) 398 def.: Jonge landbouwers en bedrijfsvername in de Europese landbouw.

sen, terwijl in een aantal regio's de fase van negatieve groei reeds heeft ingezet. Negatieve bevolkingsgroei, een ouder wordende werkende bevolking en migratie naar andere, welvarender regio's — deze factoren zullen beslist negatief doorwerken op de sociale en economische ontwikkeling van regio's. Bij het uitzetten van beleidslijnen op het vlak van economie, sociale aangelegenheden, arbeidsmarkt, cohesie en structuurpolitiek dienen bij voorkeur de demografische tendensen in aanmerking te worden genomen, en niet de demografische situatie op één bepaald moment. De beleidslijnen kunnen alleen dan effect sorteren als zij op een flexibeler wijze kunnen worden afgestemd op de bijzondere regionale omstandigheden, omdat anders de regio's nog verder uit elkaar zullen groeien. Maar tegelijkertijd blijkt uit één en ander eens te meer dat er op diverse beleidsterreinen ook behoefte is aan coördinatie op EU-niveau.

Deze kwestie dient tevens te worden gezien in het licht van de uitbreiding van de Unie. Uit het door de Commissie ingediende Demografisch verslag 1997 blijkt duidelijk dat de demografische situatie in de kandidaatlanden enigszins verschilt van die in de gemiddelde lid-staat. Als het EU-beleid in de toekomst ook van toepassing zal zijn op deze kandidaatlanden, is dit een extra argument voor regionale differentiatie.

Structuurfondsen, onderwijs en opleiding

Het moge duidelijk zijn dat het arbeidsmarktbeleid behoefte heeft aan een nieuw elan en dat extra inspanningen dienen te worden verricht op het gebied van onderwijs en opleiding, met name waar het gaat om categorieën die slecht vertegenwoordigd zijn op de arbeidsmarkt. Er zijn reeds bepaalde sectoren en regio's waar zich een tekort aan arbeidskrachten voordoet, terwijl tegelijkertijd een grote groep mensen is uitgesloten van de arbeidsmarkt of niet langer daarop actief is. Vergrijzing van de bevolking in de werkende leeftijd zal dit probleem alleen maar erger maken. In de nabije toekomst kunnen wij het ons niet meer veroorloven om onvoldoende gebruik te maken van het menselijk kapitaal, zoals ook al valt te lezen in het Witboek van Delors uit 1993. Het beleid dient gericht te zijn op een doelmatige benutting van het arbeidsaanbod. In enkele lid-staten zijn de meeste mensen uit de leeftijdscategorie 55-65 jaar niet meer actief op de arbeidsmarkt⁽¹⁾. In plaats van de pensioengerechtigde leeftijd op te trekken, zouden er beter maatregelen kunnen worden genomen om oudere werknemers langer aan het werk te houden. Enkele verlichte geesten in de particuliere sector hebben reeds erkend dat scholing voor oudere werknemers in feite een nuttige investering kan zijn.

⁽¹⁾ In Nederland bijvoorbeeld is slechts 27 % van deze leeftijdsgroep actief.

Regeren is vooruitzien, hetgeen in dit geval inhoudt dat de structuurfondsen en EU-programma's voor onderwijs en opleiding niet alleen gericht moeten zijn op de huidige beroepsbevolking, maar ook pro-actief dienen te functioneren en dienen te anticiperen op de behoeften van de arbeidsmarkt in het komende decennium. Daarbij verdient de inzetbaarheid van achtergestelde groepen speciale aandacht.

Hoofdstuk IV — Conclusies

Het Comité van de Regio's:

is van oordeel dat demografische veranderingen in velerlei opzicht grote invloed uitoefenen op de economie, vooral waar het de arbeidsmarkt en de sociale en economische cohesie betreft, en gevolgen hebben voor diverse beleidsterreinen waarop de lokale en regionale overheden bevoegd zijn;

is zeer bezorgd over de onbekendheid met en onderschatting van het belang van demografische tendensen;

is ervan overtuigd dat economisch beleid en werkgelegenheidsbeleid alleen dan effect kunnen sorteren als de demografische omstandigheden in aanmerking worden genomen;

is voorts van mening dat de geplande uitbreiding van de Unie aanzienlijke consequenties kan hebben voor de demografische opbouw van de beroepsbevolking in de EU;

is ingenomen met het door de Commissie ingediende Demografisch verslag 1997, en vooral met het gedeelte over regionale trends;

schaart zich achter de conclusies uit het verslag van het Europees Parlement over de demografische situatie in de Europese Unie — 1995;

betuigt zijn instemming met het feit dat de Commissie in haar recente Mededelingen over werkgelegenheid aandacht heeft geschonken aan de demografische factor, en roept de Commissie op deze lijn voort te zetten en hierbij ook rekening te houden met de demografische verschillen tussen de Europese regio's;

dringt er bij de Raad, het Europees Parlement, de lid-staten en de decentrale overheden op aan om de demografische factor volledig te betrekken bij het uitstippelen van het beleid voor de in dit opzicht relevante actiegebieden;

spreekt zijn bezorgdheid uit over de groeiende regionale onevenwichtigheden in Europa, hamert op de noodzaak om de rol van de demografische ontwikkelingen hierbij nauwgezet te volgen en herhaalt zijn eerder gedane voorstel om op een pro-actieve wijze gebruik te maken van de structuur- en cohesiefondsen;

wijst erop dat gedurende het tijdvak waarvan hier sprake is (twintig à dertig jaar), waarschijnlijk nieuwe lid-staten met een andere demografische structuur zullen toetreden, en vindt het van wijs bestuur getuigen als hier op de betreffende beleidsterreinen reeds nu werd ingespeeld;

nodigt de Commissie uit om een meer gedetailleerde studie te verrichten naar de demografische trends in de EU-regio's én in de kandidaatlanden, en zou willen dat hierbij kwesties onder de aandacht kwamen als verstedelijking, ontvolking van het platteland, demografische gevolgen voor de arbeidsmarkt en concurrentievermogen van de regio's ten opzichte van elkaar;

is van oordeel dat dit onderwerp permanent op de agenda dient te staan; dringt er bijgevolg bij de Commissie op aan de demografische ontwikkeling in de lid-staten van de EU, evenals in de kandidaat-lid-staten nauwgezet te volgen en haar conclusies in een jaarverslag neer te leggen;

Brussel, 14 mei 1998.

vestigt er de aandacht op dat speciale maatregelen dienen te worden getroffen om aanbod en vraag op de arbeidsmarkt met elkaar in evenwicht te brengen, onderstreept de rol die Europese programma's en fondsen hierbij kunnen spelen, en is van mening dat een pro-actief gebruik van de fondsen in overweging dient te worden genomen op gebieden waar demografische ontwikkelingen het proces van economische achteruitgang dreigen te verergeren;

benadrukt de verantwoordelijkheid die de lokale en regionale overheden in enkele lid-staten hebben op het gebied van pensioenen, sociale zekerheid en gezondheidszorg;

waarschuwt de lid-staten voor de risico's van een kortzichtig financieel, sociaal-zekerheids- en pensioenbeleid, waardoor de komende generatie zal worden opgescheept met onevenredig zware financiële lasten, met name in het licht van de Europese Monetaire Unie, en

verzoekt tot slot zijn voorzitter om deze stellingname ter kennis te brengen van de Commissie, de Raad, het Europees Parlement en het Economisch en Sociaal Comité.

De voorzitter

van het Comité van de Regio's

Manfred DAMMEYER

Advies van het Comité van de Regio's over het „Voorstel voor een besluit van de Raad betreffende maatregelen voor financiële bijstand aan innoverende en banenscheppende kleine en middelgrote ondernemingen (KMO's) — Het groei- en werkgelegenheidsinitiatief”

(98/C 251/08)

HET COMITÉ VAN DE REGIO'S,

gelet op het voorstel voor een besluit van de Raad betreffende maatregelen voor financiële bijstand aan innoverende en banenscheppende kleine en middelgrote ondernemingen (KMO's) — het groei en werkgelegenheidsinitiatief⁽¹⁾;

gelet op het besluit van de Raad d.d. 16 maart 1998 om conform het bepaalde in artikel 198C, eerste alinea, van het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap het Comité van de Regio's dienaangaande te raadplegen;

gelet op het besluit van zijn Bureau d.d. 12 maart 1998 om hierover advies uit te brengen en commissie 6 „Werkgelegenheid, economisch beleid, gemeenschappelijke markt, industrie, MKB” met de voorbereiding van de werkzaamheden ervan te belasten;

gelet op het door commissie 6 op 6 april 1998 goedgekeurde ontwerpadvies (CDR 46/98 rev.) (rapporteur: Virtanen, co-rapporteur: Keymer);

⁽¹⁾ COM(1998) 26 def. — CNS/98/0024 — PB C 108 van 7.4.1998, blz. 67.

en gezien het feit dat het Comité van de Regio's reeds eerder, nl. in de adviezen inzake het „Voorstel voor een besluit van de Raad betreffende een derde meerjarenprogramma voor het midden- en kleinbedrijf (MKB) in de Europese Unie (1997-2000): het potentieel van het Europese MKB op het gebied van werkgelegenheid, groei, concurrentievermogen, maximaal versterken" (1), de „Mededeling van de Commissie: Communautaire structurele maatregelen en de werkgelegenheid" (2), het „Groenboek betreffende innovatie" (3) en het „Eerste actieplan voor innovatie in Europa" (4), gewezen heeft op de rol van het MKB bij het scheppen van werkgelegenheid en daarbij met name attent heeft gemaakt op de behoefte aan risicokapitaal van de kant van innoverende ondernemingen in Europa,

heeft tijdens zijn 23e zitting van 13 en 14 mei 1998 (vergadering van 14 mei) het volgende advies met algemene stemmen goedgekeurd.

1. Inleiding: inhoud van het Commissiedocument

De Commissie stelt voor, drie nieuwe financieringsinstrumenten ter ondersteuning van innoverende, snelgroeiende kleine en middelgrote bedrijven in te voeren. Voor dit programma met een looptijd van drie jaar (1998-2000) zal verdeeld over de respectieve begrotingen 420 miljoen ecu ter beschikking worden gesteld. De door de Commissie voorgestelde financieringsinstrumenten zijn:

- een risicokapitaalfaciliteit om voor ondernemingen de mogelijkheden om eigen kapitaal aan te trekken, te verbeteren. De faciliteit zal worden beheerd door het Europees Investeringsfonds (EIF), dat echter niet rechtstreeks zal optreden, maar gebruik zal maken van intermediairs in de vorm van regionale of gespecialiseerde investeringsfondsen die specifiek op het MKB gericht zijn. Voorgesteld wordt 40 % van de totale begrotingsmiddelen van het programma voor deze regeling uit te trekken.
- financiële bijdragen voor de oprichting van transnationale joint ventures met behulp waarvan de Commissie de internationalisering van het MKB in de EU wil ondersteunen, en wel door bij te dragen in de kosten die gepaard gaan met de oprichting van een transnationale joint venture. De totale bijdrage kan oplopen tot maximaal 100 000 ecu, waarmee ten hoogste 50 % van de kosten i.v.m. de voorbereiding van een joint venture, bijvoorbeeld marktonderzoek en opstellen van oprichtingsstukken, kan worden gedekt en ten hoogste 10 % van de beleggingen in vaste activa. Voorgesteld wordt om voor deze regeling 20 % van de totale begrotingsmiddelen van het programma uit te trekken.
- een garantiefaciliteit om de toegang tot leningskapitaal voor innoverende middelgrote en kleine bedrijven te verbeteren. Deze faciliteit zal op trust-basis worden beheerd door het Europees Investeringsfonds

(EIF). De bedoeling is dat gebruik gemaakt wordt van bestaande nationale en regionale garantieregelingen, waarvan de capaciteit om risico's te aanvaarden met deze nieuwe faciliteit kan worden vergroot. De achterliggende gedachte is juist voor die innoverende ondernemingen betere financieringsmogelijkheden te scheppen, die vanwege de financieringsrisico's moeilijk leningen kunnen krijgen. Voorgesteld wordt om 40 % van de totale begrotingsmiddelen van het programma uit te trekken voor deze faciliteit. Het bedrag dat voor dit programma ter beschikking wordt gesteld, dekt alle uit de regeling voortvloeiende kosten tot een van te voren vast te stellen plafond.

2. Achtergronden van het programma

2.1. Tijdens de Top van Amsterdam heeft de werkgelegenheid een prominentere plaats in het EU-beleid gekregen. Dit betekent niet dat de EU een speciale bevoegdheid op het vlak van het werkgelegenheidsbeleid is toegekend; de rol die haar door het nieuwe werkgelegenheidsartikel wordt toebedeeld, is veeleer van coördinerende aard. Het is daarom van belang dat op die gebieden waarop de Europese Unie wel bevoegdheden heeft, snel en doelgericht maatregelen worden genomen ter bevordering van de werkgelegenheid.

2.2. In Amsterdam is besloten dat op EU-niveau maatregelen moeten worden uitgewerkt om de ontwikkelingsmogelijkheden van met name innoverende middelgrote en kleine bedrijven te verbeteren. Dit is tijdens de werkgelegenheidstop in Luxemburg bekrachtigd. Eerder al, n.a.v. de discussie over innovatie, was vastgesteld dat de innovatie in Europa vooral door de relatief geringe beschikbaarheid van risicokapitaal wordt afgeremd. Uitgangspunt van het actieplan dat door de Commissie in november 1996 gepresenteerd werd, is dan ook te streven naar uitbreiding van het risicokapitaal op regionaal, nationaal en EU-niveau. Het programma dat nu ter behandeling voorligt, is door de EU met name ontwikkeld om het risicokapitaal voor innoverende bedrijven te vergroten. Het Comité kan tevreden zijn: er is op dit punt snel en doelgericht gewerkt.

(1) CDR 211/96 fin — PB C 34 van 3.2.1997, blz. 34.

(2) CDR 306/96 fin — PB C 42 van 10.2.1997, blz. 15.

(3) CDR 112/96 fin — PB C 182 van 24.6.1996, blz. 1.

(4) CDR 68/97 fin — PB C 244 van 11.8.1997, blz. 9.

3. Algemene opmerkingen

3.1. Het MKB speelt een vitale rol bij het scheppen van nieuwe werkgelegenheid. Nieuwe banen ontstaan door de oprichting van nieuwe ondernemingen en uitbreiding van het personeel in bestaande ondernemingen. In de oprichtingsfase van een onderneming zijn een bruikbaar ondernemingsconcept, een goede leiding en beginkapitaal essentieel. Behalve beginkapitaal heeft een beginnende onderneming ook financiering nodig voor de aanloopfase, hetgeen nog wel eens problemen met zich mee wil brengen. Daarnaast krijgt een beginnend bedrijf voor zaken als vergunningen e.d. te maken met overheidsinstanties, moet het marktonderzoek verrichten en ook andere samenlevingsrelevante informatie verzamelen.

3.2. Vaak ligt een goed commercieel idee van de oprichters aan de basis van innoverende kleine en middelgrote bedrijven, maar soms ontbreekt de kundigheid om een bedrijf te leiden. Het gebrek aan managementcapaciteiten kan net de risicofactor zijn die een nieuw bedrijf oninteressant maakt voor beleggers. Anderzijds kan een nieuwe investeerder een bedrijf ook aanzetten tot een professionelere aanpak van de bedrijfsvoering.

3.3. Innoverende bedrijven zijn zeer dynamisch, zodat traditionele financieringssystemen vaak niet aan hun eisen kunnen voldoen. Het komt voor dat zij buiten de gewone termijnen om, en vaak onvoorzien, financiële middelen nodig hebben. Bovendien kunnen ook kort op elkaar volgende investeringen nodig zijn i.v.m. de productontwikkeling en het behoud van de marktpositie.

3.4. De samenleving waarvan bedrijven deel uitmaken en de manier waarop beginnende ondernemers en ondernemers met plannen om een bedrijf op te richten tegemoet wordt getreden, zijn eveneens belangrijke factoren. Krijgt een beginnende ondernemer te maken met een gunstig, bedrijfsvriendelijk ondernemingsklimaat, dan is de kans groot dat er innoverende middelgrote en kleine bedrijven ontstaan die, indien mogelijk, hun activiteiten ook zullen uitbreiden.

3.5. Of banken bereid zijn om te financieren, hangt allereerst af van de aanwezigheid van zogenoemde zekerheden. Hiervoor komen deposito's en vaste activa in aanmerking, waarbij laatstgenoemde in onzekere tijden vaak te laag worden gewaardeerd. Ook persoonlijke eigendom van de eigenaars van ondernemingen komt als zekerheid in aanmerking.

3.6. Voor beginnende innoverende en nieuwe technologieën toepassende bedrijven is het moeilijk om aan werkelijk risicokapitaal te komen. Voor deze ondernemingen moeten daarom speciale start- en risicokapitaalfondsen in het leven worden geroepen. Ook beleggingen en advies van particuliere investeringsfondsen nemen een belangrijke plaats in. Toch kan uiteindelijk vaak een regionale risicokapitaalverstrekker het best zich een oordeel vormen over het ondernemingsklimaat, de

geschiedenis van het bedrijf en andere specifieke omstandigheden en garanties eisen die in verhouding staan tot de aan de orde zijnde risico's. Aldus kan ook beter worden ingespeeld op de behoefte aan kleinere leningen.

4. Bijzondere opmerkingen

4.1. Doelstelling van het programma

4.1.1. Doel van het programma is gunstige voorwaarden te scheppen voor het creëren van banen door snelgroeiende middelgrote en kleine bedrijven, met name ondernemingen die van de vooruitgang van de techniek gebruik maken. Het programma beoogt voorts de oprichting en groei van innoverende ondernemingen te vergemakkelijken door m.b.v. extra financieringsmogelijkheden hun investeringsactiviteiten te ondersteunen en daardoor het scheppen van banen te stimuleren. De doelstelling is juist. Het streven om, zoals het programma beoogt, het scheppen van nieuwe banen te stimuleren door met een nieuw financieel instrument de oprichting en groei van middelgrote en kleine bedrijven te bevorderen, dient derhalve te worden gesteund.

4.1.2. Het Comité wil de werkgelegenheidspolitieke doelstelling van het programma benadrukken. De praktijk heeft uitgewezen dat d.m.v. regionale risicokapitaalfondsen het scheppen van nieuwe banen met geringe inspanningen kan worden bevorderd. Het Comité dringt er dan ook bij de Commissie op aan, er zorg voor te dragen dat een toereikend gedeelte van de middelen van het programma wordt aangewend ten behoeve van reeds bestaande en op te richten regionale fondsen van risicokapitaal. Verder is het Comité van mening dat de aandacht moet uitgaan naar kleine ondernemingen die direct nieuwe banen creëren.

4.1.3. Het Comité verzoekt de Commissie met klem, ervoor te zorgen dat ook het MKB in minder ontwikkelde regio's de mogelijkheid heeft aan het programma deel te nemen. In de sterk ontwikkelde regio's van Europa zijn van nature nauwe banden tussen de grote technologische bedrijven, onderzoeksinstellingen en het MKB, terwijl het MKB in minder ontwikkelde en perifere regio's het zonder zulke netwerken moet stellen.

4.2. Het begrip innovatie

4.2.1. Het begrip innovatief vermogen dient te worden gepreciseerd. Het begrip mag bij de tenuitvoerlegging van het programma niet uitsluitend worden gerelateerd aan zgn. high-tech-ondernemingen. Het toepassen van nieuwe technologieën is weliswaar een wezenlijk onderdeel van innoverende activiteiten, maar geenszins het enige. Dit begrip moet dus voldoende ruim worden omschreven zodat een evenwichtige verdeling van de financiële middelen over de verschillende regio's van Europa mogelijk is.

4.2.2. Het begrip innovatief vermogen dient ruim te worden gedefinieerd zoals in het Groenboek van de

Commissie betreffende de innovatie.⁽¹⁾ Als innovatief kunnen dan alle bedrijfsactiviteiten worden beschouwd waarbij ofwel een nieuwe technologie wordt toegepast ofwel bijvoorbeeld in de productontwikkeling of marketing nieuwe procedures worden gebruikt die als voorbeeld kunnen dienen voor andere bedrijfsactiviteiten van het MKB in die regio. In dat geval is niet alleen technologie bepalend voor het innoverend vermogen, maar wordt ook gekeken naar de overige deelsectoren van het ondernemerschap, zoals management, productontwikkeling, marketing en niet te vergeten de bedrijfs-calcuatie van een onderneming, die voor een hogere rendabiliteit en kostenefficiëntie zorg draagt.

4.2.3. Het Comité zou er verder op willen wijzen dat vanuit het oogpunt van regionale ontwikkeling een onderneming ook innoverend kan zijn wanneer deze een sector vertegenwoordigt die van de economische structuur van de regio een vreemde eend in de bijt is en ontwikkelingsmogelijkheden voor deze regio lijkt te bieden. Met het oog op de vele aspecten van innovatie kunnen beslissingen over financiering dan ook dikwijls het best op regionaal niveau worden genomen, omdat men daar het best op de hoogte is van de ondernemingen en hun activiteiten.

4.2.4. Het Comité stelt daarom voor, in de preambule van het besluit een als volgt luidende nieuwe considerans toe te voegen: „Overwegende dat bij de tenuitvoerlegging van dit besluit de door de Commissie in hoofdstuk 1 van haar Groenboek betreffende innovatie⁽²⁾ voorgestelde definitie van innovatie dient te worden gehanteerd”.

4.2.5. Verder stelt het Comité voor om in punt 1 „Inleiding” van bijlage 1 de laatste zin als volgt te veranderen: de ETF-startersregeling zal de door de EIB in samenwerking met het EIF ingestelde Europese Technologiefaciliteit (ETF) versterken door een investeringsbeleid waarmee een hoger risicoprofiel gepaard gaat zowel ten opzichte van de bemiddelende fondsen als ten opzichte van het investeringsbeleid van deze laatste en dat naast high-tech-ondernemingen ook op andere innoverende bedrijven gericht is.

4.3. Financiële instrumenten

4.3.1. Het Comité steunt het voorstel van de Commissie om drie nieuwe financiële instrumenten in te voeren ter bevordering van groeiende, innoverende middelgrote en kleine bedrijven. Het Comité wil desalniettemin een aantal punten naar voren halen die vanuit het oogpunt van het MKB van wezenlijk belang zijn en waarmee bij

de tenuitvoerlegging van dit programma rekening dient te worden gehouden.

4.3.2. Ten eerste hecht het Comité er belang aan dat gebruik wordt gemaakt van de deskundigheid van regionale en lokale „intermediairs” bij de toepassing van deze drie instrumenten. Verder is een goede voorlichting omtrent deze programma's van primair belang: de voor de regionale ontwikkeling bevoegde instanties moeten goed worden geïnformeerd en in kennis worden gesteld van de fondsen en financiële instellingen die in de verschillende regio's als intermediair van de programma's fungeren.

4.3.3. Wat betreft de ETF-startersregeling, sluit het Comité zich aan bij het streven van de Commissie om de ontwikkeling van innoverende middelgrote en kleine bedrijven met een groot groeipotentieel in de oprichtings- en aanloopfase te ondersteunen door de mogelijkheden om eigen kapitaal te verwerven te verbeteren, andere investeerders over te halen om te investeren in dergelijke ondernemingen en in de hele Unie de ontwikkeling van de risicokapitaalmarkt te stimuleren.

4.3.4. De voorgestelde regeling heeft echter alleen maar effect in regio's waar investeerders en in investeringen geïnteresseerde bedrijven zijn. Ter ondersteuning van het risicokapitaal zou dan ook een regeling moeten worden ingevoerd om ook ondernemingen in perifere gebieden van Europa de mogelijkheid te bieden, beleggers in de hele Unie beter voor te lichten over hun activiteiten. In de praktijk komt van dit beginsel nog maar weinig terecht, investeerders worden doorgaans op de thuismarkt gezocht of, zoals het geval is geweest bij enkele technologieprojecten, in de VS, terwijl in heel Europa belangstellenden te vinden zijn.

4.3.5. Wat betreft de Europese joint venture, is het Comité van mening dat het streven om het MKB te helpen bij het oprichten van transnationale Europese joint ventures in de EU om zo te profiteren van de mogelijkheden van de gemeenschappelijke markt, een efficiëntere exploitatie van de beperkte economische en menselijke hulpbronnen en kleinere afstanden tot de afnemers, zeer zeker ondersteund moet worden.

4.3.6. De in het Commissievoorstel gepresenteerde regeling zal ongetwijfeld met name in die gebieden vrij goed functioneren waar zeer veel aan grensoverschrijdende samenwerking wordt gedaan, de afstanden klein zijn en de economische samenwerking op een lange traditie kan bogen. In gebieden die ver van de belangrijkste markten van Europa af liggen, zouden daarentegen wel eens problemen kunnen ontstaan. Van oudsher zijn in deze gebieden de activiteiten van het MKB vanwege de grote afstanden op de thuismarkt gericht, en is de drempel om te gaan internationaliseren en exporteren altijd zeer hoog geweest. Niet zozeer materiële factoren als wel gebrek aan talenkennis, ontoereikende marketingvaardigheden e.d. blijken hier dikwijls het probleem te zijn.

4.3.7. Het Comité zou de Commissie daarom willen voorstellen, de nu in te voeren regelingen aan te vullen met een instrument waardoor ook kleine bedrijven die

⁽¹⁾ Schematisch voorgesteld is innovatie:

- de vernieuwing en uitbreiding van het assortiment producten en diensten en van de daarmee samenhangende markten;
- de invoering van nieuwe productie-, toeleverings- en distributiemethoden;
- de invoering van veranderingen in het beheer, de arbeidsorganisatie, de arbeidsomstandigheden en de kwalificaties van werknemers.

⁽²⁾ COM(95) 688 def.

hun export aan het uitbreiden zijn en zich door hun financiering vergende operatie zouden kunnen opwerken tot het niveau waarop de oprichting van een joint venture mogelijk is, een beroep kunnen doen op deze financiële faciliteit. In dit verband wil het Comité ook wijzen op het belang van de initiatieven „Europartnerschap”, „Interprise” en „BC-net” die bedrijven helpen bij het opzetten van netwerken en het zoeken van partners.

4.3.8. De MKB-garantiefaciliteit verdient volgens het Comité alle steun. In de hele EU worden met deze faciliteit de mogelijkheden voor het MKB om kredieten op te nemen verbeterd: het volume van de leningen wordt vergroot, door de kredietverstrekkers worden qua zekerheden minder strenge eisen gesteld en banken worden aangemoedigd om risico's te aanvaarden bij het verstrekken van leningen aan het MKB.

4.3.9. Het Comité is van mening dat naast leningen zonder zakelijke zekerheid aandacht dient te worden besteed aan de hoogte van de rente van de leningen. Om het banenscheppend vermogen van het MKB zo goed mogelijk te beschermen, zou volgens het Comité overwogen moeten worden om naast de nu voorgestelde regeling een regeling in te voeren die bepaalt dat in gebieden met grote structurele problemen leningen in afzonderlijk te preciseren gevallen in eigen vermogen kunnen worden omgezet. Voor een dergelijke regeling zouden dan sectoren in aanmerking komen die voor de regionale ontwikkeling van wezenlijk belang zijn en waarin een toename van het aantal banen een positieve uitwerking heeft op de ontwikkeling van de hele regio.

5. Conclusies

5.1. Ten slotte stelt het Comité vast dat de discussie over het Groenboek betreffende innovatie niet alleen geleid heeft tot de conclusie dat het risicokapitaal uitgebreid moet worden. Zo is men bijvoorbeeld ook tot het inzicht gekomen dat het regel- en wetgevend kader voor het MKB vereenvoudigd moet worden en innovatie dient te bevorderen. In het actieplan voor innovatie wordt heel concreet van het „éénloketbeginsel” gesproken. Aangezien de Commissie nu voorstelt, drie

verschillende financiële instrumenten in te voeren waarvan zij één zelf wil beheren en twee door het Europees investeringsfonds beheerd zullen worden en waarvan de uitvoering aan regionale of op een speciaal gebied gespecialiseerde financiële tussenpersonen (intermediairs) zal worden overgelaten, is het vanuit het oogpunt van de ondernemingen uitermate belangrijk dat tenminste bij de voorlichting het éénloketprincipe gehanteerd wordt.

5.2. Hoewel er voor de verschillende financieringsystemen verschillende financiële tussenpersonen nodig zijn, is het zaak ervoor te zorgen dat men bij één en dezelfde regionale coördinator terecht kan voor informatie en praktische aanwijzingen betreffende de drie instrumenten. Voor een bedrijf kunnen de administratieve formaliteiten en regels die voor EU-programma's gelden, immers net zo vreemd zijn als de regels en voorschriften van een ander land, waarmee het door gebruik te maken van de JEV-regeling (Joint European Venture) te maken kan krijgen.

5.3. Innoverende middelgrote en kleine bedrijven spelen bij de regionale ontwikkeling een wezenlijke rol. Aangezien in het regionale beleid van de EU al een zekere strategische planning wordt benadrukt, dienen de voor de regionale ontwikkelingsstrategie bevoegde instanties terdege op de hoogte te zijn wanneer de middelen van dit programma verdeeld worden.

5.4. Het Comité stelt dan ook voor dat van de als intermediair fungerende fondsen of financiële instellingen alsook de nationale coördinatoren verplicht worden met de regionale overheid contacten te onderhouden.

5.5. Tenslotte wil het Comité opmerken dat het effect van het programma in een breder verband dient te worden bekeken dan alleen a.d.h.v. statistische gegevens van ondernemingen die in het genot van de financiering zijn gekomen. Het zou mogelijk moeten zijn te onderzoeken hoeveel nieuwe duurzame banen, die anders niet gecreëerd hadden kunnen worden en die niet tot een verlies van banen in concurrerende- of partnerbedrijven geleid hebben, dankzij dit programma zijn ontstaan. Een dergelijk onderzoek kan het best in samenwerking met de regionale en lokale overheden worden verricht.

Brussel, 14 mei 1998.

*De voorzitter
van het Comité van de Regio's*

Manfred DAMMEYER

Ontwerpadvies van het Comité van de Regio's inzake de „Mededeling van de Commissie over de te volgen strategie bij de voorlichting over de euro”

(98/C 251/09)

HET COMITÉ VAN DE REGIO'S,

gezien de „Mededeling van de Commissie over de te volgen strategie bij de voorlichting over de euro”⁽¹⁾;

gezien zijn op 12 maart 1998 genomen besluit om, overeenkomstig de vierde alinea van artikel 198 C van het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap, een advies op te stellen over dit onderwerp, en commissie 6 — Werkgelegenheid, economisch beleid, interne markt, industrie, MKB — te belasten met de voorbereidende werkzaamheden;

gezien het door commissie 6 op 6 april 1998 goedgekeurde ontwerpadvies (CDR 45/98 rev.) (rapporteur: mevrouw Oldfather),

heeft volgend advies uitgebracht, dat tijdens de 23e zitting van 13 en 14 mei 1998 (vergadering van 13 mei) werd goedgekeurd.

1. Inleiding

1.1. In zijn advies van september 1996⁽²⁾ over de Economische en Monetaire Unie heeft het Comité van de Regio's nadrukkelijk zijn instemming met de EMU betuigd. Het heeft daarbij het volgende opgemerkt: „De invoering van een gemeenschappelijke munt sluit naadloos aan bij de verwezenlijking van de interne markt en versterkt het aanzien van de Europese economie in de wereld” (paragraaf 2.2).

1.2. De plaatselijke en regionale overheden hebben grote verantwoordelijkheden op het gebied van onderwijs en economische ontwikkeling. Zij zijn ook de bestuurslagen die het dichtst bij de bevolking staan en die als collectief een van de grootste werkgevers in de Europese Unie zijn. Gelet op de grote betekenis van deze rol dienen de plaatselijke en regionale autoriteiten bij de invoering van de euro een centrale rol te spelen en erop toe te zien dat de Europese burger en het Europese bedrijfsleven goed worden geïnformeerd over de invoering van de gemeenschappelijke munt.

1.3. Bovendien zullen er nauwelijks plaatselijke of regionale overheidsdiensten of bestuursgebieden zijn die niet met de nieuwe munt te maken zullen krijgen; daarom dienen de plaatselijke en regionale overheden actief te worden betrokken bij de voorbereidingen in verband met de invoering van de euro, zowel in nationaal als in Europees verband.

1.4. Onderhevige voorlichtingsstrategie moet worden gezien in samenhang met andere documenten van de Europese Commissie die informatie bevatten over de invoering van de gemeenschappelijke munt. In dit advies zal het Comité o.m. ook uitgaan van de mededeling van de Commissie getiteld „Meest recente informatie betreffende de praktische aspecten van de invoering van de euro”⁽³⁾.

1.5. Gelet op de complexiteit van het euro-project bestaat er grotere behoefte aan geïntegreerde strategieën

waarbij alle bestuurslagen in nauwe samenwerking met de publieke en de particuliere sector worden ingeschakeld. Voorlichtingscampagnes zullen een centraal onderdeel van deze strategieën vormen. Deze campagnes moeten gericht zijn op de bevolking, maar daarbij moet ook een actieve rol zijn weggelegd voor medewerkers van plaatselijke en regionale overheden op sleutelposities. Daarbij moet vooral gedacht worden aan personeelsleden die dagelijks met het publiek te maken hebben.

1.6. Tegen de achtergrond van deze overwegingen is het Comité van de Regio's ingenomen met deze Mededeling van de Europese Commissie betreffende een voorlichtingsstrategie voor de invoering van de euro.

1.7. Het Comité van de Regio's acht het een goede zaak dat de Mededeling niet alleen gericht is tot de lid-staten en het Europees Parlement, maar ook tot „regionale en lokale overheden, het bedrijfsleven en talrijke andere groeperingen die de gevolgen van de invoering van de euro zullen ondervinden”. Doordat zij zo dicht bij de plaatselijke en regionale gemeenschappen staan, bevinden de regionale en lokale autoriteiten zich in een bij uitstek geschikte positie om met de particuliere sector en andere groeperingen om de praktische gevolgen van de euro te discussiëren.

2. Opmerkingen over de Mededeling van de Commissie

(a) Voorlichtingsacties: doelstellingen en taken

2.1. In dit hoofdstuk van de Mededeling onderzoekt de Commissie de doeltreffendheid van haar voorlichtingsstrategie waarmee zij begin 1996 al een aanvang maakte in het kader van het programma voor informatie van de burgers (Prince). Het Comité van de Regio's heeft vanaf het begin zijn actieve steun aan het Prince-programma gegeven. De plaatselijke en regionale overheden zijn nauw betrokken bij het programma en werken

⁽¹⁾ COM(98) 39 def.

⁽²⁾ PB C 34 van 3.2.1997, blz. 1.

⁽³⁾ COM(98) 61 def.

dikwijls samen met andere partners, o.m. de financiële sector, bij het organiseren van conferenties, seminars en bij het uitbrengen van publicaties die erop gericht zijn, meer bekendheid te geven aan vraagstukken in verband met de EMU en de invoering van de euro.

2.2. Met haar voorlichtingsstrategie beoogde de Commissie aanvankelijk

- „de overtuiging (te) kweken dat de EMU volgens de bepalingen van het Verdrag betreffende de Europese Unie tot stand zal komen” en
- „banken, financiële dienstverleners en grote ondernemingen ertoe aan (te) zetten zich onverwijld op de overgang op de euro voor te bereiden”.

2.3. In haar Mededeling bepleit de Commissie nu nieuwe doelstellingen voor de voorlichtingsstrategie, waarbij zij zich vooral wil richten op het algemene publiek en het midden- en kleinbedrijf (MKB). Ook wil zij ervoor zorgen dat „de EMU begrijpelijk wordt gepresenteerd aan politici, bestuurders en ondernemers in derde landen”.

2.4. Het Comité van de Regio's is ingenomen met deze nieuwe doelstellingen en is van oordeel dat de plaatselijke en regionale overheden in samenwerking met de Europese instellingen een sleutelrol te vervullen hebben om ervoor te zorgen dat deze doelstellingen ook werkelijkheid worden. De behoeften van de burgers en van het MKB lopen uiteen in de EU, en de plaatselijke en regionale autoriteiten kunnen ertoe bijdragen om de campagne goed te focussen.

2.5. Het Comité van de Regio's merkt op dat de betekenis van consumentenbescherming in het kader van de communicatiestrategie voor het grote publiek ook wordt genoemd. De Commissie wil graag lokale „waarnemingsposten” creëren die belast zouden worden met het volgen en evalueren van de impact van de nationale voorlichtingsacties. Het Comité van de Regio's herinnert de Europese Commissie er echter aan dat consumentenbescherming doorgaans een functie is die door het plaatselijke en regionale bestuur wordt waargenomen. Het volgen en evalueren van dergelijke activiteiten kan daarom beter aan de lokale en regionale overheden worden overgelaten dan aan plaatselijke „waarnemingsposten”.

2.6. Het Comité van de Regio's is het met de Europese Commissie eens wanneer deze zegt dat „de overheid (...) niet alleen de gehele bevolking (kan) voorbereiden op de komst van de euro”. De Commissie schetst in dit verband de rol van de intermediairs, brancheorganisaties, beroepsorganisaties, Europese overkoepelende organisaties, bedrijven, banken, de detailhandel en de financiële dienstverleners. Gelet op de diversiteit van bovengenoemde organisaties is het zaak dat de voorlichtingsstrategie op Europees, nationaal, regionaal en plaatselijk niveau goed wordt gecoördineerd.

(b) *Voorlichting: rol en verantwoordelijkheden*

2.7. In de Mededeling worden rol en verantwoordelijkheden van de lid-staten en de Europese Commissie

beschreven. Ook wordt in de Mededeling gesproken over partnerschapsovereenkomsten met de Europese instellingen. Het Comité van de Regio's vindt dat voor hem in dit verband een actieve rol is weggelegd, aangezien het de discussie onder de plaatselijke en regionale overheden kan stimuleren en bekendheid kan geven aan goede praktijken.

2.8. Het Comité van de Regio's is bijzonder ingenomen met de doelstellingen die de Commissie met haar strategie nastreeft. De Commissie heeft een sleutelrol te vervullen bij het coördineren van de activiteiten en het aanreiken van instrumenten en materiaal. Het Comité heeft echter zijn twijfels over het budget, dat volgens hem te mager is gelet op de brede doelstellingen van het programma. Het budget bedraagt circa 100 miljoen ecu, en de Europese Commissie stelt terecht dat „de lid-staten (...) dus meer middelen beschikbaar moeten gaan stellen voor de voorlichting over de euro”.

2.9. Het Comité van de Regio's ziet ook in dat de lid-staten een centrale rol spelen in de voorlichtingsstrategie. Het voorlichtingselement zal een belangrijk onderdeel zijn van de nationale omschakelingsplannen. Deze nationale plannen zijn van cruciaal belang aangezien daarin op de uiteenlopende financiële, bestuurlijke en culturele structuren overal in de Europese Unie kan worden ingespeeld.

(c) *Pragmatische benadering van de voorlichting*

2.10. Het Comité van de Regio's beaamt dat, wanneer de Raad in mei 1998 besluiten neemt over de landen die aan de Economische en Monetaire Unie zullen deelnemen, de belangstelling van het publiek aanzienlijk zal toenemen. De grotere vraag naar meer informatie over de euro is uiteraard een goede gelegenheid om de voorlichtingsinspanning dan te intensiveren.

2.11. De behoefte aan informatie onder de bevolking zal nog groter worden vanaf 1 januari 1999, wanneer de euro een volwaardige valuta wordt en de wisselkoersen ten opzichte van de euro worden vastgeklonken.

(d) *Speciale informatie voor de „pre-ins”*

2.12. Het Comité van de Regio's wenst een aantal opmerkingen te maken over de voorlichtingsstrategie met betrekking tot de lid-staten die niet tot de eerst golf EMU-landen zullen behoren. De Europese Commissie noemt deze landen de „pre-ins”. In paragraaf 4.3.2 (bladzijde 25) staat dat „de lid-staten die niet voorkomen op de lijst (...), een speciale voorlichting voor hun eigen publieke opinie (moeten) voorbereiden”. Naar gelang van de omstandigheden kan hierin worden uitgelegd welke gevolgen niet-deelneming aan de euro-zone in de praktijk heeft; welke vorderingen nog gemaakt

moeten worden om zich bij de lid-staten van de eerste golf te kunnen aansluiten; informatie worden gegeven over de werking van de euro.

2.13. Het Comité van de Regio's wil erop wijzen dat een aantal lid-staten vrijwillig heeft besloten om niet aan de EMU deel te nemen en dat enkele van bovengenoemde doelstellingen van de voorlichtingscampagne van de Europese Commissie wellicht niet adequaat zijn.

2.14. In ieder geval is het zaak dat de Europese Commissie samen met EU-landen buiten de EMU bekijkt welke voorlichtingsbehoeften in deze landen leven. De totstandkoming van de EMU zal voorts gevolgen hebben voor exporteurs in niet-EU-landen, en ook bezoekers in de euro-zone zullen behoefte hebben aan informatie. De plaatselijke en regionale overheden zullen in euro's luidende EU-subsidies en -leningen ontvangen. Deze aspecten moeten mede in aanmerking worden genomen bij het uitwerken van een voorlichtingsstrategie ten behoeve van de „pre-ins”.

(e) *Middelen en media voor de voorlichtingsstrategie*

2.15. In de Mededeling wordt een groot aantal instrumenten voor de voorlichtingsstrategie genoemd:

- radio en televisie;
- brochures;
- internet en CD-ROM's;
- algemene infonummers;
- voordrachten en seminars;
- huis-aan-huis-informatie (infobussen en reizende tentoonstellingen);
- projecten gericht op specifieke doelgroepen.

Deze opsomming biedt een breed voorlichtingsinstrumentarium, en er zijn vele manieren waarop plaatselijke en regionale overheden bij de strategie kunnen worden ingeschakeld.

(f) *De rol van het onderwijs in de voorlichtingsstrategie*

2.16. Het Comité van de Regio's vestigt de aandacht op de rol van het onderwijs in de voorlichtingsstrategie. De werkzaamheden van een deskundigengroep zijn op beknopte wijze weergegeven in een andere Mededeling, nl. die over de „Meest recente informatie betreffende de praktische aspecten van de invoering van de euro”. De desbetreffende deskundigengroep heeft het volgende te melden:

- voorlichting via het onderwijsstelsel zal in feite een van de dankbaarste onderdelen van de voorlichtingscampagne ten behoeve van de burger zijn;

— van schoolplichtige jongeren gaat een onmiskenbaar multiplicatoreffect in het gezin uit;

— informatie over de euro dient in lesmateriaal te worden opgenomen en deel van het leerproces uit te maken.

2.17. De deskundigengroep heeft zich terecht geconcentreerd op het onderwijs aan jongeren, maar ook de rol van het volwassenenonderwijs, het onderwijs in wijkcentra e.d. alsook van beroepsopleidingen moet worden onderstreept; dit zijn belangrijke onderdelen van de voorlichtingsstrategie. De te creëren onderwijs-pakketten zouden voorts ook kunnen worden aangepast aan het algemene publiek en aan de bijzondere behoeften van ouderen tegemoet kunnen komen.

3. Rol van de regionale en plaatselijke autoriteiten in de voorlichtingsstrategie

3.1. Het Comité van de Regio's is van mening dat in de voorlichtingsstrategie een belangrijkere rol moet zijn weggelegd voor de plaatselijke en regionale autoriteiten. Een van de hoofddoelen is immers, kleine en middelgrote bedrijven alsmede de burger te bereiken. Voorts zal de euro ingrijpende gevolgen hebben voor de regionale en lokale economieën en voor hun concurrentievermogen.

3.2. In paragraaf 4.2.3 van de Mededeling worden de „lagere overheden, volksvertegenwoordigers en overheids personeel op alle niveaus” genoemd als doelgroep, maar niet zozeer als partners in de voorlichtingsstrategie. Juist de plaatselijke en regionale overheden zijn echter bijzonder bedreven in het ontwikkelen van voorlichtingscampagnes die gericht zijn op de burger en het MKB. Deze bestuurslagen zijn ook ervaren waar het gaat om het ontwikkelen van partnerschappen met andere economische actoren. Met deze ervaring zouden zij een belangrijke bijdrage kunnen leveren tot de ontwikkeling van een doelmatige voorlichtingsstrategie in verband met de invoering van de euro.

3.3. Ten aanzien van de overschakeling op de euro staat in de Mededeling te lezen dat „de nationale overheidsdiensten (...) veel verder (zijn) gevorderd met de voorbereidingen dan de lokale en gedecentraliseerde diensten. Dit is een reden voor bezorgdheid, omdat juist de regionale en lokale overheden dichter bij de burgers staan en regelmatig contact met de bevolking hebben”. Aangezien de verantwoordelijkheid voor de invoering van de gemeenschappelijke munt bij de Europese Commissie, het Europees Monetair Instituut (later de Europese Centrale Bank) en de lid-staten berust, heeft het nauwelijks verbazing te wekken dat de plannen van de nationale overheden verder zijn gevorderd dan die van de plaatselijke en regionale autoriteiten. Dit is het gevolg van het feit dat de plaatselijke en regionale overheden zich in hun activiteiten moeten richten naar de nationale plannen en de Europese wetgeving. Het Comité van de Regio's wil er echter op wijzen dat de plaatselijke en regionale overheden dikwijls nauw samenwerken met de nationale overheid bij het maken van plannen voor de euro; deze vormen van partnerschap zijn hieronder in tabel 1 samengevat.

TABEL 1

Betrokkenheid van de plaatselijke en regionale overheden bij de nationale voorbereidingen op de Economische en Monetaire Unie

Lidstaat	Betrokkenheid van plaatselijke en regionale overheden
België	Het ministerie van binnenlandse zaken heeft een werkgroep van lokale overheden ingesteld.
Denemarken	Denemarken neemt niet deel aan de derde fase van de EMU, maar wel aan ERM2. De Deense regering heeft een euro-comité op nationaal niveau ingesteld.
Duitsland	Sedert het begin van de EMU-planning zijn de deelstaten vertegenwoordigd in federale werkgroepen. Een aantal deelstaten hebben eigen werkgroepen ingesteld, en de grotere gemeentes hebben „euro-coördinatoren” benoemd. Alle kamers van koophandel hebben een „euro-contactpunt” voor de particuliere sector opgezet.
Finland	De plaatselijke en regionale autoriteiten nemen deel aan een „werkgroep van de publieke sector”.
Frankrijk	In ieder departement zijn onder het gezag van de prefect stuurcomités opgezet, alsmede follow up-comités onder het gezag van de thesaurier-generaal van ieder departement.
Griekenland	Binnenkort zal een werkgroep, waarin ook de plaatselijke en regionale autoriteiten zullen zijn vertegenwoordigd, worden ingesteld.
Ierland	Er is een verbindingsgroep voor de plaatselijke overheden opgericht die de plaatselijke en regionale overheden moet bijstaan en adviseren bij het instellen van „omschakelingsteams” en bij het voorbereiden van omschakelingsplannen. Deze verbindingsgroep heeft inmiddels al regionale seminars georganiseerd. De „Computer Services Board” van de plaatselijke overheden doet onderzoek naar de IT-gevolgen.
Italië	Iedere regio heeft een „provinciaal euro-comité” ingesteld.
Luxemburg	In iedere gemeente is er een lokale euro-correspondent aangewezen.
Nederland	De Vereniging van Nederlandse Gemeenten is lid van het nationale Forum voor de euro. Er is ook een werkgroep, „de euro en de gemeenten” ingesteld.
Oostenrijk	De deelstaten en de gemeenten zijn vertegenwoordigd in het door de federale minister van financiën en de Oostenrijkse nationale bank voorgezeten orgaan.
Spanje	De Spaanse autonome gemeenschappen hebben een deskundigengroep ingesteld.
Verenigd Koninkrijk	Een door het minister van financiën ingestelde eenheid die belast is met de voorbereidingen op de euro, zal regionale conferenties organiseren. Het departement voor milieu, transport en regio's (DETR) zal een werkgroep instellen die belast is met een onderzoek naar de gevolgen van de euro voor de lokale overheden.
Zweden	De lokale en regionale autoriteiten zijn vertegenwoordigd in werkgroepen van de nationale overheid.

3.4. Daarnaast zijn lokale en regionale overheden ook betrokken bij een aantal innoverende projecten. Zo is er gedurende een periode van zes maanden een proefproject uitgevoerd in Toscane in Italië, waar euro-biljetten en -munten zijn aangemaakt die in winkels, banken en bureaus, naast de officiële valuta, konden worden gebruikt. De plaatselijke en regionale autoriteiten, een bank uit Florence en de Europese Commissie hebben aan dit project deelgenomen.

3.5. Een aantal verenigingen van plaatselijke autoriteiten alsook individuele plaatselijke en regionale overheden hebben handboeken en/of checklists voor de invoering van de gemeenschappelijke munt gepubliceerd. De Finse vereniging van plaatselijke autoriteiten bijvoorbeeld heeft twee brochures uitgegeven met richtsnoeren ten behoeve van de plaatselijke overheden met betrek-

king tot de invoering van de euro. In de eerste brochure wordt een macro-overzicht gegeven van de situatie, terwijl de tweede brochure ten behoeve van de aangesloten gemeenten een checklist bevat voor de praktische regelingen die zullen moeten worden getroffen. Met de checklist wordt in twee gemeenten proefgedraaid, waarna zij zal worden herzien. De Duitse deelstaat Beieren heeft een voorlichtingsbrochure gepubliceerd voor gemeenten in Beieren, waarin ook een checklist is opgenomen. Er is overleg geweest met plaatselijke spaarbanken en de Deutsche Bank over de invoering van de euro. Ook in Oostenrijk hebben de deelstaten, steden en gemeentes op bestuursniveau actieplannen uitgewerkt voor de omschakeling op de euro.

3.6. Plaatselijke en regionale overheden hebben ook nauw samengewerkt met organisaties als de Fédération

Européenne des Comptables (FEE) voor de publicatie van materiaal waarin een strategische aanpak met betrekking tot de invoering van de euro wordt geschetst.

3.7. De plaatselijke en regionale autoriteiten dienen een zodanige strategie te ontwikkelen dat zij een sleutelrol kunnen gaan vervullen in de voorlichtingsstrategie die de Europese Commissie heeft ontworpen. Daarbij dient men zich bewust te zijn van de zeer ingrijpende veranderingen die zich in het financiële en IT-stelsel zullen voltrekken, van het feit dat medewerkers op sleutelposities moeten worden opgeleid en dat een en ander ook gevolgen zal hebben voor de dienstverlening, met name op het terrein van de zo belangrijke onderwijs- en economische-ontwikkelingsfuncties waarvoor zo vele plaatselijke en regionale autoriteiten in de EU bevoegd zijn.

4. Conclusies

4.1. Het Comité van de Regio's is ingenomen met deze Mededeling van de Commissie over de te volgen voorlichtingsstrategie bij de invoering van de euro, en meent dat dit een belangrijk document is op weg naar de Economische en Monetaire Unie.

4.2. Het Comité van de Regio's stelt zich samen met de plaatselijke en regionale autoriteiten op het standpunt dat het een invloedrijke rol heeft gespeeld bij het stimuleren van de discussie over de Economische en Monetaire Unie via het Prince-programma.

4.3. Het Comité van de Regio's is het eens met de door de Commissie bepleite doelstellingen van de voorlichtingsstrategie en meent dat de campagne vooral gericht moet zijn op het algemene publiek en het midden- en kleinbedrijf (MKB).

4.4. Ten aanzien van tot specifieke bevolkingsgroepen gerichte proefprojecten wijst het Comité van de Regio's erop dat de plaatselijke autoriteiten zich in de beste positie bevinden om kwetsbare bevolkingsgroepen te bereiken: ouderen, gehandicapten, ongeletterden, jongeren, en immigranten. Deze groepen zullen er heel wat meer moeite mee hebben om informatie over de euro te krijgen en hiermee vertrouwd te raken dan

andere burgers. De plaatselijke overheid is de meest geschikte organisatie om zich om deze groepen te bekommeren.

4.5. Het Comité van de Regio's onderstreept dat de plaatselijke en regionale autoriteiten als volwaardige partners in de voorlichtingsstrategie moeten worden ingeschakeld. In dit advies wordt een beeld gegeven van de belangrijke werkzaamheden die met betrekking tot de invoering van de euro al op plaatselijk en regionaal niveau zijn uitgevoerd.

4.6. Het Comité van de Regio's vindt dat bij het voeren van de voorlichtingscampagnes zorgvuldig rekening moet worden gehouden met de landen die niet bij de eerste groep EMU-landen zullen behoren, en dat de Europese Commissie een dialoog met deze lid-staten moet beginnen.

4.7. Het Comité van de Regio's stelt tot zijn teleurstelling vast dat weinig of geen aandacht wordt besteed aan de rol van de pers. Aangezien de pers een grote verantwoordelijkheid heeft waar het de voorlichting van het algemene publiek betreft, lijkt het logisch om de pers erbij te betrekken en gebruik te maken van bestaande kanalen. Als spreekbuis van de plaatselijke en regionale overheden benadrukt het Comité van de Regio's in het bijzonder de betekenis van de plaatselijke en regionale pers als media die zich dicht bij de burger bevinden. Gebruikmaking van de bestaande media is een (kosten)efficiënte manier om het algemene publiek te bereiken. Het is algemeen bekend dat de plaatselijke en regionale pers een van de belangrijkste informatiebronnen is voor het merendeel van de burgers.

4.8. Het Comité van de Regio's wil de Europese Commissie erop wijzen dat in de voorlichtingsstrategie een belangrijke rol moet zijn weggelegd voor het onderwijs, en het dringt er bij de Commissie op aan, ten volle rekening te houden met de desbetreffende opmerkingen in de Mededeling over „De praktische aspecten van de invoering van de euro”.

4.9. Het Comité van de Regio's wenst bij de voorbereiding op de invoering van de euro intensief met andere Europese instellingen samen te werken, en zal de discussie bij de plaatselijke en regionale overheden stimuleren.

Brussel, 13 mei 1998.

De voorzitter
van het Comité van de Regio's
Manfred DAMMEYER

Advies van het Comité van de Regio's over:

- de „Mededeling van de Commissie aan de Raad, aan het Europees Parlement, aan het Economisch en Sociaal Comité en aan het Comité van de Regio's betreffende de follow-up van het Groenboek over de bescherming van minderjarigen en de menselijke waardigheid in de context van de audiovisuele en informatiediensten”, en
- de „Mededeling van de Commissie aan de Raad, aan het Europees Parlement, aan het Economisch en Sociaal Comité en aan het Comité van de Regio's — Actieplan ter bevordering van het veilige gebruik van Internet”

(98/C 251/10)

HET COMITÉ VAN DE REGIO'S,

gezien de mededeling van de Commissie betreffende de follow-up van het Groenboek over de bescherming van minderjarigen en de menselijke waardigheid in de context van de audiovisuele en informatiediensten vergezeld van een voorstel voor een aanbeveling van de Raad ⁽¹⁾, alsmede de mededeling van de Commissie en het voorstel voor een beschikking van de Raad tot vaststelling van een actieplan ter bevordering van het veilige gebruik van Internet ⁽²⁾;

gezien het besluit van de Raad van 26 januari 1998 om, overeenkomstig artikel 198 C, eerste lid, van het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap, het Comité van de Regio's over dit onderwerp te raadplegen;

gezien het besluit van de voorzitter van 20 januari 1998 om commissie 7 (Onderwijs, beroepsopleiding, cultuur, jeugd, sport, burgerrechten) met de voorbereiding van het desbetreffende advies te belasten, en de bekrachtiging van dit besluit door het Bureau van 12 maart 1998;

gezien het door commissie 7 op 1 april 1998 goedgekeurde ontwerpadvies (CDR 54/98 fin.) (rapporteur: mevrouw Onkelinx),

heeft tijdens zijn 23e zitting van 13 en 14 mei 1998 (vergadering van 14 mei) het volgende advies met algemene stemmen goedgekeurd.

1. Inleiding

1.1. Politieke convergentie

1.1.1. Het Comité van de Regio's stelt met genoeg vast dat er bij Commissie, Raad, Europees Parlement en lid-staten een brede politieke consensus bestaat ten aanzien van de prioriteit en de aanpak van de problematiek van het veilige gebruik van Internet.

1.1.2. Het Comité sluit zich bij deze algemene consensus aan, zoals deze in het voorstel voor een aanbeveling en het ontwerpactieplan tot uiting komt, en verheugt zich over het evenwicht dat daarbij werd gevonden tussen culturele overwegingen enerzijds en meer technische vereisten van de telecommunicatiesector anderzijds.

1.2. Complementariteit van de documenten

1.2.1. Toen de Commissie in 1996 haar Groenboek over de bescherming van minderjarigen en de menselijke waardigheid in de context van de audiovisuele en

informatiediensten en haar mededeling over illegale en schadelijke inhoud op Internet heeft gepubliceerd, heeft zij er reeds op gewezen dat deze twee documenten elkaar aanvullen.

1.2.2. In zijn advies terzake ⁽³⁾ heeft het Comité van de Regio's met name de noodzaak van samenhang onderstreept.

1.2.3. Dit streven naar complementariteit komt thans opnieuw tot uiting in de twee onderhavige documenten. Volgens de Commissie

- heeft de aanbeveling van de Raad die de mededeling betreffende de follow-up van het Groenboek over de bescherming van minderjarigen en de menselijke waardigheid in de context van de audiovisuele en informatiediensten vergezelt, een juridisch karakter en heeft zij tot doel gemeenschappelijke richtsnoeren voor de invoering van een zelfreguleringskader op nationaal niveau ter bescherming van minderjarigen en de menselijke waardigheid te bevorderen;

- omvat het actieplan concrete maatregelen, waarvoor de nodige communautaire middelen moeten worden

⁽¹⁾ COM(97) 570 def. — 97/0329 (CNS).

⁽²⁾ COM(97) 582 def. — 97/0337 (CNS) — PB C 48 van 13.2.1998, blz. 8.

⁽³⁾ CDR 440/96 fin — PB C 215 van 16.7.1997, blz. 37.

uitgetrokken, om een gunstige omgeving voor de ontwikkeling van de met Internet gerelateerde industrie te creëren.

2. Algemene opmerkingen

2.1. *Betrokkenheid van regionale en lokale overheden*

2.1.1. Het Comité van de Regio's is van mening dat de juridische vorm van het voorgestelde instrument, de aanbeveling, adequaat is, daar voornamelijk beoogd wordt vrijwillige deelneming van alle betrokken partijen aan de vaststelling, tenuitvoerlegging en evaluatie van maatregelen ter bescherming van minderjarigen en de menselijke waardigheid te bevorderen.

2.1.2. Het subsidiariteitsbeginsel wordt daarbij volledig in acht genomen, daar in de aanbeveling met name wordt gewezen op de noodzaak van maatregelen op nationaal niveau, terwijl het communautaire optreden erop gericht is samenhang te verzekeren en de nationale maatregelen maximaal effect te doen sorteren door gemeenschappelijke richtsnoeren voor te stellen op het gebied van zelfregulering, door coördinatie van de werkzaamheden en door Europese en internationale samenwerking.

2.1.3. Voor de problemen m.b.t. de bescherming van minderjarigen en de menselijke waardigheid moet eerst en vooral op nationaal niveau een oplossing worden gezocht. Gezien het internationale en gedecentraliseerde karakter van de on line-diensten en Internet, zullen nationale maatregelen evenwel pas echt doeltreffend zijn als er een zekere vorm van coördinatie en samenwerking op Europees en internationaal niveau tot stand komt.

2.1.4. Het Comité betreft hierbij dat bij het voorstel voor een aanbeveling en het ontwerpactieplan geenszins gewag wordt gemaakt van de regionale en lokale overheden, die toch op velerlei wijze daarbij betrokken zijn. Zo spelen zij een rol bij de bewustmaking, daar zij met name bevoegd zijn voor de organisatie van het onderwijs en in het algemeen dicht bij de burger staan; voorts zijn zij ook verantwoordelijk voor de lokale politie, de opleiding van agenten, enz.

2.2. *Deelneming van allen*

2.2.1. Het voorstel voor een aanbeveling is gericht op deelneming van alle betrokken partijen (gebruikers, consumenten, ondernemingen, overheden) aan de vaststelling, tenuitvoerlegging en evaluatie van maatregelen ter bescherming van minderjarigen en de menselijke waardigheid.

2.2.2. In dit verband dient de nadruk te worden gelegd op deelneming van alle partijen, de gebruikers

van de nieuwe informatiediensten inbegrepen. In landen waar reeds nationale maatregelen zijn genomen en b.v. gedragscodes zijn ingevoerd of representatieve structuren zijn opgezet, is bij het uitwerken van deze maatregelen vastgesteld hoe moeilijk het is om de gebruikers hierbij te betrekken (die niet noodzakelijk over representatieve verenigingen beschikken) en hoe belangrijk hun vertegenwoordiging wel is om de maatregelen aanvaardbaar en geloofwaardig te maken. Ondanks deze moeilijkheden is het de taak van de nationale overheden op te treden als blijkt dat de vertegenwoordiging van de gebruikers niet verzekerd is.

3. Bijzondere opmerkingen

3.1. *Nationale zelfreguleringskaders*

3.1.1. Het voorstel voor een aanbeveling beoogt de totstandbrenging van een nationaal zelfreguleringskader voor on line-diensten aan te moedigen, bij wijze van aanvulling op het geldende regelgevingskader en met inachtneming van de beginselen en de methodologie die in de bijlage bij het voorstel zijn opgenomen.

3.1.2. De gemeenschappelijke richtsnoeren die in deze bijlage zijn geformuleerd, zijn aanvaardbaar; wat de vier belangrijke onderdelen van het nationale zelfreguleringskader betreft, kan het volgende worden opgemerkt:

3.1.3. Er werd reeds gewezen op het belang van het overleg met en het representatieve karakter van de betrokken partijen, met name de gebruikers. Het is hoe dan ook aan iedere lid-staat om dit overleg te organiseren; de overlegprocedures kunnen daarbij verschillen naar gelang van de specifieke omstandigheden in elk land. Representativiteit moet evenwel een gemeenschappelijke doelstelling op Europees niveau zijn.

3.1.4. Eerst en vooral zij erop gewezen dat gedragscodes een nuttig preventief zelfreguleringsmechanisme vormen; zij garanderen de aanvaardbaarheid van de normen en maken een soepele en snelle reactie op vermoedelijk schadelijke of illegale praktijken mogelijk. Zelfregulering mag evenwel geen afbreuk doen aan het principe dat de betrokken partijen verantwoordelijk blijven, maar moet het mogelijk maken de inspanningen die de partijen hebben geleverd om hun verplichtingen na te komen, te evalueren. Hierbij mag niet worden vergeten dat een zelfreguleringsmaatregel niet in de plaats komt van een regelgevingskader, maar juist in het regelgevingskader moet worden ingepast.

3.1.5. Ook zou men er vanuit moeten kunnen gaan dat niet alleen de in de bijlage vermelde basisregels, maar ook de gedragscodes de nodige informatie verstrekken m.b.t. de aard van de verantwoordelijkheden (op strafrechtelijk, burgerlijk en/of administratief gebied) die de betrokken partners overeenkomstig de nationale regelgevingskaders dragen en over de sancties die zij riskeren als zij deze voorschriften niet naleven.

3.1.6. Met het oog op het voorgaande kan men niet anders dan ermee instemmen dat bij de uitstippeling van nationale gedragscodes wordt uitgegaan van gemeenschappelijke doelstellingen, waarvan de verwezenlijking weliswaar in handen van de lid-staten moet blijven. Hoewel de verschillende benaderingen en gevoeligheden van de lid-staten van de Europese Unie moeten worden gerespecteerd, belet dit niet dat de nationale initiatieven op enigerlei wijze worden gecoördineerd; deze coördinatie is noodzakelijk als men bij uiteenlopende nationale normen dezelfde moeilijkheden als in het strafrecht wil vermijden.

3.1.7. Het instellen van representatieve nationale instanties is uiteraard van groot belang om de samenwerking op het niveau van de Europese Unie te vergemakkelijken. Bovendien spelen deze representatieve instanties ook een belangrijke rol bij de tenuitvoerlegging en evaluatie van de gedragscodes.

3.1.8. Periodieke evaluatie van de zelfreguleringskaders kan tenslotte wezenlijk bijdragen tot de doeltreffendheid en geloofwaardigheid ervan. Een gemeenschappelijke evaluatiemethodologie op Europees niveau is overigens onontbeerlijk als men de verschillende ervaringen onderling wil vergelijken en alle lid-staten van de Europese Unie daarvan profijt wil laten trekken.

3.1.9. In actiepunt 1 „Een veilige omgeving scheppen” van het voorstel voor een actieplan wordt voorts beoogd de oprichting van een Europees netwerk van centra (bekend als hotlines) te steunen en de zelfregulerende instanties te helpen richtsnoeren op te stellen voor een gedragscode op Europees niveau. Dit actiepunt sluit aan bij de bijlage van de ontwerp-aanbeveling en is bedoeld om de tenuitvoerlegging van de in die bijlage geformuleerde gemeenschappelijke richtsnoeren te bevorderen.

3.2. *Televisie-omroepdiensten*

3.2.1. Wat de omroepdiensten betreft die onder de richtlijn „Televisie zonder grenzen” vallen, vormt het standpunt van de Raad ten aanzien van de antigeweldchip geen beletsel om omroepdiensten aan te moedigen op vrijwillige basis verdere proeven met nieuwe middelen ter bescherming van minderjarigen te ondernemen. In dit verband is het duidelijk dat de opkomst van digitale televisie de deur opent voor nieuwe systemen van ouderlijke controle en informatiefiltering die veel soepeler zijn dan hun analoge tegenhangers. Het is dan ook van bijzonder belang dat het voorstel voor een aanbeveling gericht is op bevordering van dergelijke proeven.

3.2.2. Er zij evenwel op gewezen dat aanmoediging van deze proeven er niet toe mag leiden dat omroepdiensten niet langer verantwoordelijk zouden zijn voor inhoud die schadelijk kan zijn voor de fysieke, mentale en morele ontwikkeling van minderjarigen. De bepalingen

terzake die in de richtlijn „Televisie zonder grenzen” en binnen de nationale regelgevingskaders zijn vastgesteld, blijven hoe dan ook volledig van kracht.

3.3. *Samenwerking tussen justitie en politie*

3.3.1. Samenwerking tussen justitie en politie is noodzakelijk om doeltreffend te kunnen optreden tegen verspreiding van illegale inhoud. Deze samenwerking moet worden georganiseerd in het kader van de derde pijler van het Verdrag betreffende de Europese Unie.

3.3.2. Het is dan ook belangrijk dat een politiek signaal voor deze samenwerking wordt gegeven. Het Comité van de Regio's is van mening dat het voorstel voor een aanbeveling daartoe een geschikt middel is.

3.3.3. Niettemin moet men er zich van bewust zijn dat samenwerking nog geen oplossing biedt voor het probleem dat de interpretatie van wat wel en wat niet legaal is, naar gelang van de lid-staat kan verschillen. Zelfs binnen een lid-staat kunnen culturele gevoeligheden terzake regionaal gebonden zijn en dient daarmee rekening te worden gehouden.

3.4. *Bewustmaking van de gebruikers en onderwijs inzake het gebruik van de media*

3.4.1. Maatregelen om minderjarigen inzake het gebruik van audiovisuele diensten en informatie bewust te maken en hun o.m. ook op openbare plaatsen en onderwijscentra gemakkelijker toegang te verschaffen tot kwalitatief hoogstaande inhoud en diensten zijn slechts mogelijk als alle partijen daarbij worden betrokken. Hierbij zij met name gedacht aan de rol van ouders en leerkrachten die adequate beschermingsmiddelen kunnen inschakelen bij het verschaffen van toegang tot Internet thuis of op school, en aan de rol van ondernemingen bij de ontwikkeling en bevordering van filtermechanismen.

3.4.2. Het Comité van de Regio's betreurt evenwel dat het voorstel voor een aanbeveling onvoldoende aandacht schenkt aan de belangrijke rol van met name regionale en lokale overheden op het gebied van onderwijs in het gebruik van de media, waarbij o.m. ook de leerkrachten met de nieuwe informatietechnologieën vertrouwd worden gemaakt. Grotere toegankelijkheid van deze nieuwe diensten op school is zeer zeker noodzakelijk om minderjarigen met de nieuwe technologieën kennis te leren maken en hun te leren er op een verantwoorde wijze gebruik van te maken. Er is echter meer nodig. Er moet ook een onderwijsprogramma worden opgezet dat erop gericht is jongeren alle nodige

informatie te bezorgen om de door de nieuwe technologieën geboden kansen te baat te nemen en leerkrachten de noodzakelijke opleiding te verstrekken om jongeren tot een verantwoord gebruik op te voeden.

3.4.3. Wat Internet betreft, voorziet het voorstel voor een actieplan in ondersteuning van bewustmakingsacties ten behoeve van leerkrachten en het grote publiek. Volgens de mededeling waarin dit ontwerpactieplan wordt voorgesteld, zijn deze acties erop gericht de door de industrie ontplooiende initiatieven inzake zelfregulering, filtering en classificatie enerzijds de nodige ruchtbaarheid te geven en ouders en leerkrachten anderzijds voldoende vertrouwen te geven dat kinderen veilig gebruik kunnen maken van Internet.

3.4.4. In dit voorstel wordt evenmin als in de ontwerp-aanbeveling aandacht geschonken aan de problematiek van het gebruik van Internet door leerkrachten en leerlingen voor pedagogische doeleinden. Hoewel een en ander is voorzien in het actieplan „Leren in de informatiemaatschappij” en met name de actiepunten die erop gericht zijn „leerkrachten op te leiden en te ondersteunen op het gebied van de integratie van de nieuwe technologie in de onderwijsmethoden”, en „alle betrokkenen te informeren over de pedagogische mogelijkheden die door de multimedia worden geboden”, is het Comité van de Regio’s toch van mening dat de twee instrumenten meer kracht zou worden bijgezet als ook duidelijker zou worden aangegeven op welke punten zij elkaar aanvullen.

3.5. *Aansprakelijkheid en labeling*

3.5.1. Het Comité van de Regio’s wijst erop dat tal van kwesties die in het Groenboek aan de orde werden gesteld, in de mededeling en het voorstel voor een aanbeveling niet meer ter sprake komen. Hierbij zij met name gedacht aan de problematiek van de aansprakelijkheid, alsmede van de aanpak die moet worden gevolgd inzake labeling van de inhoud van on line-diensten en Internet.

3.5.2. De problematiek van de aansprakelijkheid (van welke aard, en voor welke actoren?) is van belang voor de rechtszekerheid van alle betrokkenen en dus ook voor de ontwikkeling van de on line-diensten en Internet.

3.5.3. Het Comité van de Regio’s neemt er nota van dat het actiepunt „Ondersteunende maatregelen” van het ontwerpactieplan voorziet in een openbare aanbesteding voor het beoordelen van juridische kwesties die in verband met de inhoud of het gebruik van Internet zijn gerezen. Het is evenwel niet alleen noodzakelijk over gerichte juridische studies te beschikken, er moet ook worden nagegaan of en hoe de Commissie van plan is aan deze in het Groenboek geformuleerde voorstellen gevolg te geven, zeker nu de lid-staten zelf initiatieven terzake beginnen te nemen (zo is b.v. in Duitsland

krachtens het zogenaamde „Staatsverdrag” inzake informatiediensten het principe van graduele aansprakelijkheid ingevoerd).

3.5.4. Ook valt te betreuren dat de problematiek van de labeling bij on line-diensten en op Internet in het voorstel voor een aanbeveling niet explicieter wordt behandeld, maar slechts zijdelings ter sprake komt in de context van de gemeenschappelijke richtsnoeren voor een gedragscode. In het Groenboek werd daarentegen het PICS-systeem aan de orde gesteld, dat thans de enige beschikbare standaard vormt om rekening te houden met verschillen in gevoeligheid. Bovendien is bij het overleg de idee van een label met twee niveaus (descriptief en evaluerend) naar voren geschoven, waarbij verschillende evaluatiesystemen kunnen worden toegepast en tegelijkertijd de ontwikkeling wordt begunstigd van labeling op grote schaal van websites.

3.5.5. Er mag worden aangenomen dat er op dit gebied voor een belangrijke communautaire „meerwaarde” kan worden gezorgd als op het niveau van de Europese Unie een gemeenschappelijk descriptief labelsysteem zou worden opgezet. Hierbij zouden dan verschillende zowel nationale als supranationale systemen van beoordelingslabeling naast elkaar kunnen bestaan en zou met de verschillen in gevoeligheid binnen de Europese Unie rekening worden gehouden.

3.5.6. Opgemerkt zij dat het actiepunt „Filtreer- en beoordelingssystemen ontwikkelen” van het ontwerpactieplan tot de verwezenlijking van deze doelstelling bijdraagt, omdat daarbij enerzijds wordt voorzien in oproepen tot het indienen van voorstellen m.b.t. projecten voor het demonstreren van de mogelijkheden van filtreer- en labelingsystemen, en anderzijds gestreefd wordt naar een gecoördineerde Europese bijdrage tot internationale overeenkomsten over protocollen en labelingsystemen.

3.5.7. In het licht hiervan zou het ook een goede zaak zijn als in het voorstel voor een aanbeveling de Commissie zou worden verzocht om samen met alle betrokken partijen bij te dragen tot de ontwikkeling van een gemeenschappelijke aanpak m.b.t. stelsels voor filtering en labeling voor on line-diensten en Internet.

4. Conclusies

4.1. Het Comité van de Regio’s verheugt zich over de algemene politieke consensus binnen de Unie over de te volgen aanpak van de problemen m.b.t. een veiliger gebruik van Internet. Een en ander zorgt ook voor meer samenhang in de wijze waarop de Commissie deze problematiek benadert.

4.2. Het Comité herinnert eraan dat het, binnen het kader van zijn bevoegdheden, zeker ook zijn steentje heeft bijgedragen tot de totstandbrenging van deze

consensus. Het betreft dan ook dat noch het voorstel voor een aanbeveling, noch het ontwerpactieplan recht doen aan de belangrijke en fundamentele rol die regionale en lokale overheden bij de tenuitvoerlegging ervan te spelen hebben.

4.3. Het wijst met klem op de noodzaak een gedegen vertegenwoordiging van de gebruikers van de nieuwe informatiediensten te verzekeren binnen de nationale instanties die belast zijn met de vaststelling, tenuitvoerlegging en evaluatie van de maatregelen ter bescherming van minderjarigen en de menselijke waardigheid.

4.4. De bevordering van het opstellen van nationale zelfreguleringskaders, via de vaststelling van gemeenschappelijke doelstellingen, lijkt weliswaar een goede maatregel te zijn ter bevordering van de noodzakelijke samenwerking tussen de lid-staten, maar een zelfreguleringsmaatregel mag, volgens het Comité, niet in de plaats van een regelgevingskader komen; het dient daarentegen steeds in een dergelijk kader te worden ingepast.

4.5. Het Comité vindt dat het voorstel voor een aanbeveling ook de weg moet openen voor televisie-

omroepdiensten om nieuwe middelen ter bescherming van minderjarigen te beproeven, met name in het licht van de opkomst van digitale televisie.

4.6. In het voorstel voor een aanbeveling zou ook een standpunt moeten worden ingenomen ten aanzien van een nauwere samenwerking tussen justitie en politie dan thans in het kader van de derde pijler het geval is.

4.7. Voorts betreft het Comité van de Regio's dat er niet meer aandacht wordt besteed aan de kwestie van de bewustmaking van de gebruikers, met name in het kader van het gebruik van Internet door leerkrachten en leerlingen voor pedagogische doeleinden.

4.8. Het Comité dringt er tenslotte op aan dat in het voorstel voor een aanbeveling ook rekening wordt gehouden met belangrijke kwesties die in het Groenboek aan de orde worden gesteld, nl. de juridische aansprakelijkheid van de actoren enerzijds en de labeling van de inhoud van on line-diensten en Internet anderzijds.

Brussel, 14 mei 1998.

De voorzitter
van het Comité van de Regio's
Manfred DAMMEYER
